ପୃଥିବୀର ଲୋକକଥା

୧୯

ପୃଥିବୀର ଲୋକକଥା

(କାଶ୍ମୀରର ଲୋକକଥା)

[୩ୟ ଭାଗ]

ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ମହାନ୍ତ, ବି. ଏସ୍. ସି., ଏଲ୍. ଏଲ୍. ବି.,
ଶ୍ରୀମତୀ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାନ୍ତ, ଏମ୍. ଏ., ବି. ଇଡ଼.,

ନୀଳକଣ୍ଠେଶ୍ୱର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକଳ୍ପ

PRUTHIBIR LOKAKATHA

(Kashmir Lokakatha)

Truthya Bhaga

ପୃଥିବୀର ଲୋକକଥା

(କାଶ୍ମୀରର ଲୋକକଥା)

ତୃତୀୟ ଭାଗ

ପ୍ରକାଶକ :

ନୀଳକଣ୍ଠେଶ୍ୱର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକଳ୍ପ

ବକ୍ସିବଜାର ରୋଡ଼, କଟକ-୧

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ :

୧୯୯୧, ମହା ବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ :

ଶ୍ରୀ ରବିନାରାୟଣ ନାୟକ

ମୁଦ୍ରାକର :

ଅଲକା ପ୍ରେସ,

ଝାଞ୍ଜିରିମଙ୍ଗଳା, କଟକ-୯

ମୂଲ୍ୟ—୧୦ ଟଙ୍କା

ସୂଚୀପତ୍ର

ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା

ଅଳସୁଆ

ବହୁଦିନ ତଳର କଥା । ସେତେବେଳେ ଜଣେ ଜମିଦାର ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଜମିଦାରୀଟା ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଏଇ ଜମିଦାରଙ୍କର କ୍ଷୁଦ୍ର ପରିବାର ଥିଲା । ଜମିଦାରୀରୁ ଯାହା ଆସେ ତାଙ୍କ ପରିବାର ଚଳିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା । ପିଲଟି ଦିନରୁ ତାଙ୍କ ଉପରେ କେହି ନିର୍ଭର କରୁ ନ ଥିଲେ । ଘରର ଏକମାତ୍ର ପୁଅ ବୋଲି ସେ ଭାରି ଗେହ୍ଲାବସରରେ ବଢିଥିଲେ । ସେ କିଛି କାମ ଶିଖିବାର ଇଚ୍ଛା ବି କଲେ ନାହିଁ । ପିଲା ଓ ଯୁବାବସ୍ଥା ସେ ଗପ କରି ଆଉ ଜୁଆ ଖେଳି କଟାଇ ଦେଲେ । ସେଇ ଅଭ୍ୟାସଟା ତାଙ୍କ ରକ୍ତରେ ମିଶିଗଲା ।

ଜମିଦାରଙ୍କର ପରିବାର ଆଉ କ୍ଷୁଦ୍ର ହୋଇ ନାହିଁ । ପିଲା ଛୁଆ ହୋଇ ଏହା ଲମ୍ବି ଗଲାଣି । ସମସ୍ତଙ୍କର ନୂଆ ନୂଆ ଦାବିଦା । ଖର୍ଚ୍ଚର ବାଟ ଅନେକ । ଜମିଦାରୀର ଆୟ ସେ ତୁଳନାରେ କିଛି ନୁହଁ । ସବୁବେଳେ ଅଭାବ । ସବୁବେଳେ ଅନାଟନ । ଏକଥା ଜମିଦାର ଅନୁଭବ କଲେଣି ।

ଅଳସୁଆମୀ ଗୋଟିଏ ରୋଗ । ଥରେ ସେ ଦେହରେ ପଶିଲେ, ଆଉ ଯାଏ ନାହିଁ । ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କରେ । ଏ ସବୁ ଦୁଃଖ ଦେଖି କରି ଆଉ ତଳେ ତଳେ ଅନୁଭବ କରି ବି

ଜମିଦାର ତାଙ୍କ ସମସ୍ତ ସମୟରେ ଆଉ ଜୁଆ ଖେଳରେ ବିତାଇ ଦିଅନ୍ତି । କପର ଦୁଇ ପଇସା ଆସିବ, ସେ କଥାର ନାଁ ଧରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ଯେ ସେକଥା ଭାବୁ ନ ଥିଲେ, ତାହା କହି ହେବ ନାହିଁ । ଘଡି ଘଡି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ସେ କ'ଣ କରିବେ, ଚିନ୍ତା କରନ୍ତି । ମଝାନେ ଦି'ଟା ଖାଇ ଦେଲେ, ସେ ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆରକୁ ଯାଆନ୍ତି । ସେଇଠି ଗପ ଜମେ । ଜୁଆ ଖେଳ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ସେ ସେଇଟାରେ ମଜ୍ଜି ଯାଆନ୍ତି । ଘର କଥା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସେ ଭୁଲି ଯାଆନ୍ତି ।

ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ପରିବାର ମଣିଷ । ସେ ଘର ଚଳାନ୍ତି । ଅଭାବରେ କେତେ ଦିନ ଆଉ ସେ ଘର ଚଳାଇବେ, ସେଥିପାଇଁ ସେ ଖୁବ୍ ଚିନ୍ତିତ । ସୁବିଧା ଜୁଟିଲେ, ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ସେ ଏ ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ କହୁଥିଲେ । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ କଥା ଶୁଣନ୍ତି । ଏକ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ପକାଇ ଚୁପ୍ ହୋଇ ରହନ୍ତି । ସେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ସେ ଅଳସୁଆ । କୌଣସି କାମ ତାଙ୍କ ହାତରେ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସେ କିଛି ଜବାବ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ଅନୁଭବ କଲେଣି—ବାପର ପ୍ରଭାବ ପିଲାମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଡୁଛି । ସେମାନେ ବି କାମ କରିବାକୁ ଅନିଚ୍ଛୁକ । ଜମିଦାରିର ବାଓ୍ୟାରେ ସେମାନେ ଉଡ଼ିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ସେ ଜମିଦାରିଟାର ଆୟ ସେମାନଙ୍କ ବ୍ୟୟକୁ କୁଳୁଣି, ତାଙ୍କୁ ମା ତାଙ୍କର ବୁଝାଇଲେ ବି ସେମାନେ ବୁଝିବାକୁ ନାରାଜ । ସେଇଟା ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଦୁଃଖ । ଏ ଦିଗରେ ଜମିଦାର ଦାରୁଭୂତ ମୁରାରି । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଆକଟ ନାହିଁ । କେମିତି ସେମାନେ ବାଗକୁ ଆସିବେ, ସେଥିପ୍ରତି ତାଙ୍କର ନଜର ବି ନାହିଁ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ବଡ଼ ଥାଉ ଥାଉ ବଞ୍ଚଣା ଘୁଞ୍ଚେ । ଘର ଗୋଟାକର ବାସୀ କାମ କରେ । ପିଲାମାନେ ଉଠିଲେ, ଖାଇବାକୁ ଦିଏ । ରନ୍ଧାବଢ଼ା ତ କରେ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ଯେ ଯାହା ଫରମାସି ଦିଏ, ତାକୁ ତୁଲାଏ । ବିଶ୍ରାମ ନେବା ପାଇଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ସେ ସମସ୍ତ ପାଏ ନାହିଁ । ତଥାପି କେହି କେବେ ଆସି ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆହା କହିବା ତ ଦୂରର କଥା ହୋଇଯାଏ । ସେଥିପାଇଁ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ସ୍ୱାମୀ ଉପରେ ବେଶି ।

ମଣିଷ ବହୁଦିନ ଅସନ୍ତୋଷ ରହି ପାରେ ନାହିଁ । ନିଆଁ ଯେମିତି କୁହୁଳି କୁହୁଳି ଧୂଆଁ କରି କରି ହଠାତ୍ ଜଳି ଉଠେ, ଅସନ୍ତୋଷର ଢଙ୍ଗ ଠିକ୍ ସେଇଆ । ଅସନ୍ତୋଷ ବିଦ୍ରୋହ କରେ । ତାକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ଭାରି କଷ୍ଟ । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇଥାଏ ।

କିଛି ଦିନ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ସ୍ୱାମୀ ପାଖରେ ଗୁହାରି କରୁଥିଲେ । ଫଳ ତ କିଛି ହେଲା ନାହିଁ । ଯେଉଁ କଥାକୁ ସେଇକଥା ରହିଲା । ଏବେ ସେ ଆଉ ନରମ ନାହାନ୍ତି । କଥା କଥାକେ ଚିଡ଼ନ୍ତି । ପାଟି କରନ୍ତି । ବିଶେଷତଃ ସ୍ୱାମୀ ଉପରେ ।

ସ୍ୱାମୀ ସିନା ଅଳସୁଆ । ବୁଦ୍ଧି ତାଙ୍କର କମ୍ ନ ଥିଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ରାଗିଲେ ସେ ଖସି ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି । ସେ ଜାଣନ୍ତି, ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀର ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ନାହିଁ । ସେ ଜବତ କଲେ, ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ କଥାକୁ କାନ ଦେବ ନାହିଁ । ବରଂ ପାଲଟା ଜବାବ ଦେବ । କଥାକୁ କଥା କଟାକଟି ହୋଇ କନ୍ଦଳ ହେବ ।

ଲୋକେ ଜୁଟିବେ । ମଜା ଦେଖିବେ । ବେଳେବେଳେ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଯେ ହେଉ ନ ଥିଲା, ତାହା ନୁହେଁ । ଜମିଦାର ସବୁବେଳେ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ହେବାକୁ ଦେଉ ନ ଥିଲେ । ଯଦି ବେଳେ ବେଳେ ଏପରି ଦୃଶ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ସେ ସେଠାରୁ ପଳାଇଯା'ନ୍ତି । ନିଜର, ନିଜ ବଂଶର ଆତ୍ମ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରଖିବା ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଯେ ଏଥିପ୍ରତି ପ୍ରଗାଢ଼ ଉଦ୍ୟମ ନ ଥିଲା, ତାହା କହିବା ଭୁଲ ହୋଇଯିବ । କିନ୍ତୁ ଅବସ୍ଥା ଚକ୍ରରେ ପଡ଼ି ସେ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ହରାଉ ଥିଲେ । ଟିକିଏ ସଚେତନ ହେଲେ, ସେ ଚୂପ୍ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ସବୁବେଳେ ରଗେଇ ଖଗେଇ ହୁଅନ୍ତି । ସବୁ କଥାରେ ଲଢ଼ିବା ତାଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସ । ବେଳେ ବେଳେ ପାଟି କରନ୍ତି । ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର ମୋଟାମୋଟି ଏହାହିଁ ଧାରଣା । ତଥାପି ସେମାନଙ୍କର ସମର୍ଥନ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ । କେହି କେବେ ଭୁଲରେ ସ୍ୱାମୀକୁ ସମର୍ଥନ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବାକ୍ୟରେ ହେଉ କି ମନରେ ହେଉ । ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କର ଅଳସୁଆ । ଅକର୍ମଣ୍ୟ । ସ୍ତ୍ରୀଟା ଖାଲି ଘାଣ୍ଟି ହେଉଛି ।

ଥରେ ଜଣେ ପୁରାତନ ବନ୍ଧୁ ଜମିଦାରଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ଯେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଏପରି ଅକଥା କଥା କହି ଗାଳି ଦେଇପାରେ, ସେ ଏହା ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । କାରଣ କୌଣସି ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଘରେ ଏପରି ଘଟଣା ଘଟିବାର କେବେ ସେ ଦେଖି ନ ଥିଲେ । ତେଣୁ ଏହା ତାଙ୍କ କଳ୍ପନାର ବାହାରେ । ଜମିଦାର ଅଳସୁଆ । କୌଣସି କାମ ସେ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଖାଲି ବସି ବସି ସମୟ କଟାନ୍ତି । ଏ ବିଷୟ ସେ ଜାଣି ନ ଥିଲେ । ସେ ଧରି ନେଇଥିଲେ,

ସେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ଲୋକ । ତାଙ୍କ ଉପରେ ଘର ତାଙ୍କର ନିର୍ଭରଶୀଳ । ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ପ୍ରକୃତିଗତ ଦୋଷ ଯୋଗୁଁ ଏପରି ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସେ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଦେଲେ—"ବିରାଡ଼ିକୁ ହାତ କାମୁଡ଼ା ଶିଖାଇଲେ, ସେ ହାତକୁ କାମୁଡ଼ି ଦେବ । ଆଗରୁ ହୁସିଆର ହେବାକୁ ହେବ । ଏହାଦିନୁ ତୁମେ ଯଦି ତମ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଆକଟ ନ କର, ଅବସ୍ଥା ତମର ସାଂଘାତିକ ହୋଇଯିବ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଜୀବନ ଖାଲି ସନ୍ତୁଳ ହେବ ।"

ଜମିଦାର କହିଲେ—"ତୁମେ ଜାଣିନ । ମୁଁ ଯଦି ପାଟି କରେ, ସେ ଜବତ ହେବ କ'ଣ, ଓଲଟା ଏପରି ପାଟି କରିବ ଯେ ଫଳରେ ଘର ଦ୍ୱାର କମ୍ପିବ । ଗାଁ ଲୋକେ ଏଠି ଜମା ହେବେ । ସେମାନଙ୍କର ମନ୍ତବ୍ୟ ଅସହନୀୟ । ଏହା ଗୋଟିଏ ଦୃଶ୍ୟ ହେବ । ଚୁପ୍ ରହିଲେ, ଏଇମିତି ଗାଳି ଦେଇ ଦେଇ ସେ ଚୁପ୍ ହୋଇଯିବ । ସବୁଠାରୁ ଚୁପ୍ ରହିବା ଭଲ ମୁଁ ଧରି ନେଇଛି । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଚୁପ୍ ହୋଇ ରହେ । ଆଉ କ'ଣ କିଛି ଉପାୟ ଅଛି, ସେକଥା ମୁଁ ଚିନ୍ତା କରି ପାରୁନାହିଁ ।"

"ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିକୁ ତ ତୁମେ ଅକ୍ତିଆର କରି ପାରୁନ, ତୁମେ କ'ଣ ଜମିଦାର ହୋଇଛ ? ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନ ।" ଏହା ଥିଲି ସାଙ୍ଗର ମନ୍ତବ୍ୟ ।

ଜମିଦାର କହିଲେ—"ମୁଁ ତ ଉପାୟ ପାଉ ନାହିଁ । ତୁମେ ଯଦି ଉପାୟ ବତାଇ ଦେବ, ମୁଁ ତମକୁ ଗୁରୁ ବୋଲି ମାନିବ । ତମର ଉପଦେଶ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ପାଳିବ ।"

ବନ୍ଧୁ କହିଲେ—"ଏଥର ତୁମ ସ୍ତ୍ରୀ ଗାଳି ଦେଲେ, ତୁମେ ଧମକାଇ କରି କହିବ ଯେ ତୁମେ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବ । ଯଦି ସେ ବନ୍ଦ ନ ହୁଏ, ତୁମେ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯିବାକୁ ବାହାରିବ । ଦେଖିବ, ସେ ନଇଁଯିବ । ସେ ଆସି ତୁମର ଗୋଡ଼ ଧରିବ । କ୍ଷମା ମାଗିବ । ଘର ଛାଡ଼ି ନ ଯିବାକୁ କାକୁତି ମିନତି କରିବ ।"

ଏ କଥାଟା ଜମିଦାରଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା । ସାଙ୍ଗଟି ଚାଲିଗଲା ପରେ ସେ ସେଇକଥା ମନରେ ଗୁଣି ହେଲେ । ଆଖି ଆଗରେ ତାଙ୍କର ନାଚିଗଲା—ସେ ଘର ଛାଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡି କ୍ଷମା ମାଗୁଛି । ତାଙ୍କୁ ନ ଯିବା ପାଇଁ କାକୁତି ମିନତି କରୁଛି । ଏ ଦୃଶ୍ୟ ତାଙ୍କ ମନକୁ ବେଶ୍ ପାଇଲା । ସେ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଟିକିଏ ବୁଲି ଆସିଲେ ।

ସେଇଦିନ ଦ୍ୱିପ୍ରହର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଗଲା ନାହିଁ । ତା' ପୂର୍ବରୁ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ଅବଚରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ସେ ତ ଆଗରୁ ପରାମର୍ଶ ପାଇଛନ୍ତି, ସେ ଔଷଧଟି ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ସେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ତାଙ୍କର କହିଲେ—"ଚୁପ୍ ହୁଅ । ଆଉ ଲୋକହସା କରାଅ ନାହିଁ ।" ଏହା ଶୁଣି ସ୍ତ୍ରୀ କ'ଣ ତାଙ୍କର ସମ୍ଭଳା ପଡନ୍ତେ ? ଜଳନ୍ତା ନିଆଁରେ କିରାସିନି ପକାଇଲେ, ଯାହା ହୁଏ ସେଇଆ ହେଲା । ସେ ଖୁବ୍ ରାଗିଯାଇ ଜଳୁଥିଲା । ଜମିଦାର କହିଲେ—"ମୁଁ ଦେଖୁଛି, ତମ ପାଖରେ ରହି ଆଉ ଚଳି ହେବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଆଜି ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବି ।"

ସ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—"କୋଉଠିଆ କୁଆଡ଼େ ଯିବ ? କିଏ ବସାଇ କରି ଭୋଜନ ଦେବ ? ମାଲେ ମୋର ! ଧମକ ଦେଉଛି ।

ପ ଟିକୁ ଭାତ ନ ଦେଲେ, ସେ ଖାଏ ନାହିଁ— ସେ ପୁଣି ପଳେଇବ ।
ଯାଉନ, ଯାଅ । ସେ ଖଣ୍ଟି ଯନ୍ଦ ଥାଆନ୍ତା, ଆମେ କାହିଁକ
ଏଇମିତି ହେଉଥାନ୍ତୁ । କେମିତି ଯିବ, ଟିକାଏ ଗଲ ।"

ଏ ପ୍ରକାର ତାସ୍ରଲ୍, ଜମିଦାରଙ୍କର ହାଡେ ହାଡେ ଗଲଗଲ । ସେ ଦ'ପଦ କଣ୍ଠ ଆଉ ଗାଳ ଖାଇବାକୁ ଗ୍ଭହିଁଲେ ନାହିଁ । ବନ୍ଧୁ ଯେମିତି କହିଥିଲେ, ଘରୁ ବାହାରିବାର ଉପକ୍ରମ କଲେ । ତାଙ୍କର ଘର ଗ୍ଭଡ଼ି ଯିବାର ଜମା ମତଲବ ନ ଥିଲା । ସେ ଯେତେବେଳେ କହିଦେଲେ, ତାଙ୍କୁ ତାହା ପାଳିବାକୁ ହେବ । ତାଙ୍କର ଆଉ ଉପାୟ ନ ଥିଲା । ସେ ନାଗ୍ଭର । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସେ ଚମ ଚମ ହୋଇ ଘରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ଭିତର ଅଗଣା ଗ୍ଭଡ଼ି ନହି ଅଗଣାକୁ ଆସିଲେ । କଣେଇ କଣେଇ ପଛକୁ ଅନାଉଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ନିର୍ବିକାର । ବରଂ ବେପରବାୟୁ ଭାବରେ ବସିଥାଏ । ସତେ କି ସ୍ୱାମୀ ତା'ର ଯାହା କହୁଛନ୍ତି, ତା' କର ପାରିବ ନାହିଁ । ଏହା ହିଁ ତ ଙ୍କର ଧାରଣା ଥିଲା । ତାଙ୍କ ଚଳଣିରୁ ଏହା ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣା ପଡ଼ୁଥିଲା । ଶେଷକୁ ଜମିଦାର ଦାଣ୍ଡ ଅଗଣାକୁ ଆସିଲେ । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀର ତଥାପି ଦେଖା-ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ କହିଥିଲ ଯେ ଏଇ ପରସ୍ଥିତିରେ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ଆସିବ । ତାଙ୍କ ପାଦ ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁ କ୍ଷମା ମାଗିବ । ଏକଥା ନିରର୍ଥକ । ଏହା କଣ ସତରେ ଘଟିବ ନାହିଁ ? ଏଇକଥା ଯେତେଥର ତାଙ୍କ ମନକୁ ଆସୁଛି, ତାଙ୍କ ଗୋଡ ଆଉ ଆଗକୁ ପଡ଼ୁଲ ନାହିଁ । ସତେ କି ପଛରୁ କିଏ ଟାଣି ଦେଲା । ସେ ଟିକାଏ ଅଟକି ଗଲେ । ପଛକୁ ଗ୍ଭହିଁଲେ । କେହି ଅଟକାଇବାକୁ ପଛରେ ନାହିଁ । ସେ ନିଜର ସମ୍ମାନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆଗକୁ ଗ୍ଭଲଲେ ।

ପଡ଼ାକୁ ଆସିଲେ । ଗାଁରେ ଜଣଙ୍କ ଘରକୁ ସେ ଯାଆନ୍ତି । ସେଠି ବସା ଉଠା ଚାଲେ । ସିଧା ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲେ । ସେଠି ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଦେଖିଲେ, ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆରମୁହଁ ତାଙ୍କର ଶୁନଶାନ୍ । ବଗଡ଼ ପିଲାଟିଏର ବ ଦେଖା ନାହିଁ ।

ଔଷଧ ସବୁବେଳେ ସାଥୀ ସାଥୀ କାମ ଦିଏ ନାହିଁ । ପରେ ଧରେ । କାମ ଦିଏ । ଏଇ ଧାରଣା ତାଙ୍କର ମନକୁ ଆସିଲା । ସେଥିପାଇଁ ମନକୁ ମନ ନିଜକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲେ । ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଦାଣ୍ଡ ଦ୍ୱାର ମୁହଁରେ ବସିଲେ । ସେଠୁ ତାଙ୍କ ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆରମୁହଁ ପରିଷ୍କାର ଦେଖାଯାଏ । ସେଇଠି ରହିକ ପର, ଘରୁ କିଏ ଆସି ତାଙ୍କୁ ଡାକିବ ବୋଲି ସେ ଅନାଇ ବସି ରହିଲେ ।

ମନରେ ଆସିଲା – ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ସେ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ପାଳିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ତ ବନ୍ଧୁଙ୍କ କଥାନୁସାରେ ଆସିଲା ନାହିଁ କି କ୍ଷମା ମାଗିଲା ନାହିଁ । ବନ୍ଧୁ ତାଙ୍କର ଏକ ପାରିବାର ଲୋକ । ଜୀବନରେ ଯଶ ସେ ସେଥିପାଇଁ ଅର୍ଜିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ କେବେ ଭୁଲ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ପାଳିବାରେ ତାଙ୍କର କିଛି ଭୁଲ ରହିଗଲା କି ? ସେ ପୁଣି ଥରେ ଯାହା ଘଟିଗଲା, ତାକୁ ମନେ ପକାଇଲେ । ଠିକ ଠିକ କରି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାକୁ ଛାଡ଼ିଲେ ନାହିଁ । ଶେଷକୁ ଦେଖିଲେ— ନା, ତାଙ୍କ ଆଡ଼ୁ କିଛି ତ୍ରୁଟି ହୋଇ ନାହିଁ । ବନ୍ଧୁ ରୋଗ ନ ଜାଣି ଭୁଲ ବଟିକା ଦେଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କୁ ସେ ସୁଧାରିବେ । କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ, ସେଇଟା ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ।

ଏତିକିବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ପଦାକୁ ଆସିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମନରେ ତାଙ୍କର ଆନନ୍ଦ । ଗୁଣ୍ଡରେ ଦମ୍ ପଶିଲା । ଭାବିଲେ ଯାହା ହେଉ, ଏତେବେଳକୁ ଗୃହିଣୀ ଠିକ୍ କାହ୍ନୁ କଲା । ସେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀର ଗତିବିଧି ଉପରେ ଏକଦମ ନଜର ରଖିଲେ । ଏତିକି-ବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ଏପଟ ସେପଟକୁ ଖାଲି ଅନାଉଥିଲେ । ସତେ କି କାହାକୁ ସେ ଖୋଜୁଛନ୍ତି । ସେ ଏହା ଦେଖି ତାଙ୍କ ମନ ଆନନ୍ଦରେ ପୂରି ଉଠିଲା । ଏତିକିବେଳେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ନଜର ତାଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା । ମୁହଁକୁ ଛୁଆଁଡ ଦେଲେ । ସିଧା ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଦ୍ରୁତପଦରେ ଘରେ ପଶିଗଲେ । ଏ ଘଟଣାରେ ଜମିଦାରଙ୍କର ମନର ଅଗ୍ରହ ମରିଗଲା । ମନଟା ପିତା ହୋଇଗଲା ।

ସେଦିନ ନ ଖାଇ କରି ଗାଁରେ ସିନା ବୁଲି ଆସିଲେ ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭୋକ ହେଲାଣି । ଭୋକ ସମ୍ଭାଳିବାର କ୍ଷମତା ତାଙ୍କର ନାହିଁ । କଣ ସେ କରିବେ ସେଇଟା ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତା । ସେ ବି ଭାବୁଥାନ୍ତି—ବେଳ ଆଖିର ହେଲାଣି । ଘରେ ପିଲାଛୁଆ ସମସ୍ତେ ଖାଇ ସାରିବେଣି । ଯଦି ସ୍ତ୍ରୀଟା ଗାଁରେ ତାଙ୍କୁ ଡ଼ାକିଲା ନାହିଁ, ପିଲାମାନେ ତ ଡାକି ଥାଆନ୍ତେ ! ସେମାନେ ଘରେ ଖିଆପିଆ କଲେ । ବାପଟା ଦାଣ୍ଡରେ ବସିଛି । କେହି ତାଙ୍କ ନାଁ ବି ଧରିଲେ ନାହିଁ । ଏଇଟା ତାଙ୍କର ସଂସାର ! ଏଇଟା ତାଙ୍କର ଘରେ ପ୍ରଭାବ ! ଏକଥା ଭାବି ମନଟା ତାଙ୍କର ମକଚି ହୋଇଗଲା । ସେ ଚିନ୍ତାକଲେ ଘରୁ ତ ସେ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ଆସିଛନ୍ତି । କେହି ତାଙ୍କୁ ଡ଼ାକିଲେ ନାହିଁ । ଫେରିବା ତାଙ୍କର ଉଚିତ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ କୁଆଡ଼େ ଗୋଟେ ବୁଲିପିବେ । ହଁ। କେବଳ ନଜର ଦସ୍ତାନ ରଖି-

ବାକୁ । କିନ୍ତୁ ଗଲେ କ'ଣ ହେବ ? କେହି ତ ତାଙ୍କୁ ବସାଇ ଖାଇବାକୁ ଦେବେ ନାହିଁ ! ସେ କ'ଣ କିଛି କାମ କରି ପାରିବେ ? ସେ ତ ବୃଦ୍ଧ ଅଳସୁଆ । କୁଟା ଖଣ୍ଡିକ ବି ଖଣ୍ଡ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । କାମକୁ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହାଡ଼ । କିନ୍ତୁ ଘରେ କାମ କର ବା ନ କର, ସେଥିରେ ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । କିଏ ହୁଏତ ବି ପଦ କହି ଦେବ । କିନ୍ତୁ ଖାଇ-ବାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ମିଳିବ । ଉପବାସର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ଭଳି ମଣିଷ ପକ୍ଷେ, ଘରେ ରହିବା ଶ୍ରେୟସ୍କର । କିନ୍ତୁ ସେ ଫେରିବେ କେମିତି ? ଏମିତି ସିଧା ଗଲେ ଘରେ ସମସ୍ତେ ହସିବେ । ଗାଁରେ ସେ ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣ ହୋଇଯିବେ । ମରିବା ଠାରୁ ଏଇ ଜ୍ୱାଳାଗୁଣା ବେଶି କାଟିବ । ତେଣୁ ଗୋଟିଏ କିଛି ଆଳରେ ସେ ଘରକୁ ଫେରିବେ । କାହାର କିଛି କହିବାର କି ସମାଲୋଚନା କରିବାର ଉପାୟ ନ ଥିବ ।

ଏତିକିବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ପଡ଼ଶା ଘରକୁ ଗଲେ । ସେଇ ପଡ଼ଶା ଘର ସହିତ ଜମିଦାରଙ୍କର ସୁ ସମ୍ପର୍କ । ଜମିଦାରଙ୍କ ମନ ଘର ଅସ୍ଥିର । ସେ ଭାବୁଥାନ୍ତି—ସୁବିଧାଟା ଏତିକିବେଳେ ଯଦି ହାସଲ ନ କରନ୍ତି, ହୁଏତ ସୁବିଧା ଆଉ ଆସି ନ ପାରେ । କଥାଟା ମୁସ୍କିଲ ହୋଇଯିବ । ତେଣୁ ସୁବିଧା ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ସେ ତତ୍ପର ହୋଇ ଉଠିଲେ । ସେ ସେଠୁ ଉଠିଲେ । ପଡ଼ଶା ଘରକୁ ସିଧା ଗଲେ । ପଡ଼ଶା ଘରର ସବୁ ଲୋକଙ୍କୁ ଖୁସି ମନରେ ପଦେ ଦି'ପଦ ଏଆଡ଼ୁ ସେଆଡ଼ୁ ପଚାରିଲେ । ଆଗେ ଆଗେ ସ୍ତ୍ରୀ, ପଛେ ପଛେ ସ୍ୱାମୀ । କଥାଟା କ'ଣ ସିଧା ନ କହି, ସ୍ୱାମୀ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏପଟ ସେପଟ କରି କହୁଛନ୍ତି । ଏହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ସେମାନେ ଜାଣିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କ ଆଗରେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦେଖି ସେ ହତ୍‌ବତ୍ ହୋଇ ଗଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ତ ତାଙ୍କୁ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । କ'ଣ କହି କଥାଟା ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଆରମ୍ଭ କରିବେ, ସେ ବି ଜାଣିପାରୁ ନ ଥା'ନ୍ତି । ଏ କଥା ତାଙ୍କ ଆତ୍ମାକୁ ଖୁବ୍ ବାଧୁଥାଏ । ଏ ଘଟଣାରୁ ଫାଇଦା ନ ଉଠାଇଲେ ତାଙ୍କର ଯେ ଆଉ ଗତି ନାହିଁ, ଏଥିରେ ସେ ଏକାନ୍ତ ନିଶ୍ଚିତ । ତେଣୁ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସେ କହିଲେ—"ଆଜି ତ ଭଲ ଭଲ ଜିନିଷ କିଛି ରନ୍ଧା ହୋଇଥିବ । ମୁଁ ଏ ଯାଏଁ ଖାଇ ନାହିଁ । ଭୋକ କଲାଣି । ଚାଲ, ଖାଇବାକୁ ଦେବ ।"

ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଖାଲି ଇଟମିଟ କରି ଚାହିଁଲେ । କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଲେ ନାହିଁ । ସେ ଭାବିଲେ—ଆଗରୁ ରାଗ ଅଛି ବୋଲି ଯେମିତି ସେ ଅନାଉଛନ୍ତି । ସେ ଯେଉଁ କହିଲେ ଯେ ତାଙ୍କୁ ଭୋକ ହେଉଛି, ତାହା ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଶୁଣିପାରି ନାହାନ୍ତି । ନଇଲେ, ସେ ଏମିତି ହୁଅନ୍ତେ ନାହିଁ ।

ପାଖକୁ ସେ ଲାଗିଗଲେ । କହିଲେ—"କହିଲିପରା, ମୋତେ ଭୋକ । ରନ୍ଧା ତ ସରିବଣି । ଚାଲ ଖାଇବାକୁ ଦେବ ।"

ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଛୁଞ୍ଚାଉ ଦେଲେ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହଁ । ଆହତ ସର୍ପ ପରି ସେ ଖାଲି ଫଁ ଫଁ ହେଲେ । ପଡ଼ୋଶୀ ଘର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସେ କହିଲେ—"ମୋର କାମ ଅଛି । ଯାଉଛି, ପରେ ଆସିବି ।" ତା'ପରେ ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ହୋଇ ସେ ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ ।

ଜମିଦାର ତାଙ୍କର ଢଙ୍ଗକୁ ଖାଲି ଆଁ କରି ଦେଖୁଥିଲେ । ଏପରି ବ୍ୟବହାର ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ପକ୍ଷେ ସ୍ୱାଭାବିକ କଥା । କିନ୍ତୁ ଏହା

ସେ ଆଶା କରୁ ନ ଥିଲେ । ତା'ଚଡ଼ା ପଡ଼ଶା ଘରେ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଘଟିଗଲା । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଏହା ଦେଖିଲେ । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଯାହା କହିଲେ, ସେ ସବୁ ଶୁଣିଲେ । ତାଙ୍କର ସ୍ଥାନ କେତେ-ଦୂର ତଳେ, ପଡ଼ଶା ଲୋକେ କ'ଣ ଏ କଥା ଭିତରକୁ ଆଣି ନ ଥିବେ ? ସେ କଥା ଭାବିବାରୁ, ମନରେ ବହୁତ କଥା ଉଠିଲା । କିନ୍ତୁ ଉପାୟ ତାଙ୍କର ଆଉ କ'ଣ ? ସେଠି ଠିଆ ହୋଇ ଲାଭ ନାହିଁ । ଏ କଥା ସେ ଜାଣନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ମୁଣ୍ଡକୁ ତଳକୁ ଝୁଲାଇ ଘରକୁ ଫେରିଲେ ।

ମନରେ ଆସିଲା— ଏ ସଂସାର କର୍ମଠଙ୍କ ପାଇଁ । ଯେ କୋଡିଆ, ଅଳସୁଆ, ତାର ସ୍ଥାନ କେଉଁଠି ନାହିଁ । ସେ ବାପ ହେଲେ ବି ପିଲାମାନେ ତାକୁ ସମ୍ମାନ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ସ୍ୱାମୀ ହେଲେ ହେଁ ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧାରୁ ବଞ୍ଚିତ । ଘରର ଜଣେ ହେଲେ ବି, ଘରର ଶ୍ରଦ୍ଧା, ସ୍ନେହ ଓ ଆଦରର ବହୁ ଦୂରରେ ସେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରେ ସେ କୋଡିଆ ଓ ଅଳସୁଆ । ଅକର୍ମଣ୍ୟ ବି । ତାର ସୁବିଧା ଉପରେ କାହାର ନଜର ନ ଥାଏ । ଯେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସେ ଅଛି, ସେଇଥିରେ ସେ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ଏଇଟା ମୋଟା ମୋଟି ସମସ୍ତଙ୍କର ଧାରଣା । ଏଇ ପରିସ୍ଥିତି ବଦଳାଇବାର ଚିନ୍ତା ସେ ଯଦି କରେ, ତାହା ନିରର୍ଥକ । ଧୃଷ୍ଟତା । ବୃଥା ।

ଜମିଦାର ଧୀରେ ଧୀରେ ଘରକୁ ଆସିଲେ । ତାଙ୍କର ମାନ, ଅଭିମାନ, ଗର୍ବ, ଔଦ୍ଧତ୍ୟ, ସବୁ କିଛି ଚୂରମାର ହୋଇ ସାଇ-ଥିଲା । ସେ ଭାବୁଥିଲେ—ନିଜ ଘରେ ସେ କର୍ତ୍ତା ନୁହଁନ୍ତି । ସେ ଅବାଞ୍ଛିତ । ଅଶ୍ରିତ ।

ଘରେ ପଶି ଦେଖିଲେ—ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ବସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ସେ ଉଠିଲେ । ସ୍ୱର ତାଙ୍କର କର୍କଶ, ରୁକ୍ଷ । ସେଥିରେ ସେ କହିଲେ—"ଜମି କୋଡିଆଙ୍କର ଅନ୍ତଃପୁରରେ ବାସ ନ ଥାଏ । ତାଙ୍କର ଚୁପ୍ ହୋଇ ଘରେ ରହିବା ଉଚିତ । ବାହାପ ଯ ହାର ନାହିଁ ସେ ବାହାପ ଦେଖାଇବ କାହିଁକି ?"

ସବୁ ପ୍ରକାର ମନ୍ତବ୍ୟ ତାଙ୍କର ଦେହ ସୁହା ହୋଇଗଲାଣି । ହଜମ ନ କରିବାର ବାଟ କେଉଁଠି ଅଛି ? ବନ୍ଧୁଙ୍କର କଥା ମାନି କି ହଟହଟା ସେ ନ ହେଲେ ? ସେଇଆ ତାଙ୍କର ଭାବନାର ବିଷୟ ଥିଲା ।

ସେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଅନାଇ ଭାବୁଥିଲେ···ପଚିଶ ବର୍ଷ ତଳେ ଏହାଙ୍କୁ ହାତଧରି ସେ ଆଣିଥିଲେ । ସେ ସେତେବେଳକୁ ସରଳ ଝିଅ । ଆଗନ୍ତୁକ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରିଚିତ । ଅଧିକାର କିଛି ନ ଥିଲା । ପଦେ ଟାଣକରି କହିଲେ, ସେ କାନ୍ଦ ପକାଉଥିଲେ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଅଧିକାର ଦେଇଥିଲି । ପଚିଶ ବର୍ଷ ପରେ ମୁଁ ଏ ଘରର କିଛି ନୁହଁ । ସେ ଘରର ସବୁ । ତାହାହିଁ ତାଙ୍କର ଧାରଣା । କିନ୍ତୁ ଏ ଘର ମୋ'ର । ସମ୍ପତ୍ତି ଏବେବି ମୋ'ର । ମୋ' ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ସବୁ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ତେଣୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଯାହା କହୁଛି, ତାହାକୁ ଧରି ଲାଭ ନାହିଁ । ଜାଣିଶୁଣି ତୋଳା ଘର ମେ ଭାଙ୍ଗିବେ ନାହିଁ । ଯାହା ତୋଳା ହୋଇଛି, ତାହା ରହୁ । ତାହାହିଁ ଦସ କରିବେ । ସବୁ ସହି ସମୟ କାଟିଦେବେ । ସ୍ତ୍ରୀ କ'ଣ କହୁଛି, ଆଉ କାନରେ ସେ ପୂରାଇବେ ନାହିଁ । ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଖକୁ ଗଲେ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ଚାଲିଲେ । ସେ ଆଗେ ଆଗେ । ପଛରେ ଜମିଦାର । ଉଭୟେ ଆଗପଛ ହୋଇ ଶୋଇବା ଘରେ ପଶିଲେ ।

●

ଚୋର

ଚୋରି ଯେ କରେ ସେ ଚୋର । ଚୋରି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ । ତା ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ନ ଥିଲା । ଜୀବଜନ୍ତୁମାନେ ମଧ୍ୟ ଚୋରିର ଆଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତି । ଜୀବ ଜଗତର ସୃଷ୍ଟି ଠାରୁ ଚୋରି ଚାଲି-ଆସିଛି । ବଞ୍ଚି ରହିବା ସହିତ ଏହାର ନିବିଡ଼ ସମ୍ପର୍କ । ପେଟକୁ ନିଅଣ୍ଟ ହେଲେ ଚୋରିର ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ ପଡ଼େ । ଏହା ଏକ ଚିରନ୍ତନ ସତ୍ୟ ।

ମଣିଷର ହେତୁ ହେବା ଦିନୁ ସେ ଚୋରିକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇ ନାହିଁ । ଘୃଣା କରିଛି । ଚୋରକୁ ହୀନ ନଜରରେ ଦେଖିଛି । କିନ୍ତୁ ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ କରିଛି । ନେଇ ଆଣି ଥୋଇ ପାରିଲେ, ଚୋରି ବିଦ୍ୟା ଭଲ ବୋଲି କହିଛି ।

ଯେ ଯେଉଁ କାମ କରୁନା କାହିଁକି, ତାର ସ୍ୱଭାବ ଚରିତ୍ର ତା କାମରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୁଏ । ଭଲ ମଣିଷ ଯଦି ଚୋରି କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲା ଏବଂ ତା ତାର ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ିଗଲା, ତେ ସେ ଚୋରି ଛାଡ଼ି ପାରେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଚୋରିଟା ତାର ଚନ୍ଦ୍ରର କଳଙ୍କ ପରି ଲାଗିରହେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଚନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ରହେ । ବହୁଦିନ ତଳେ ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଚୋର କାଶ୍ମୀରରେ ଥିଲା । ତାର ନାଁ ମହାଦେବ ।

ମହାଦେବ ଚୋର ସିନା, କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଭିତରେ ହୀରାଟିଏ । ଏତେ ବଡ଼ ଚୋର ହୋଇ ଗର୍ବ ତାର ଜମା ନ ଥିଲା । ସେ ସମଦର୍ଶୀ ।

ଯେମାପି । ତା ଛଡ଼ା ସେ ଏକ ଆଦର୍ଶ ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଥିଲା । ସେ ଅତି ସାଧାରଣ ଲୋକ ଭଳି ଚଳେ । ନିଶାର ପାଖ ମାଡ଼େ ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ଆସକ୍ତି ତାର ନ ଥାଏ । ଯାହା ଗ୍ରେର କରି ଆଣେ ତାହା ସବୁବେଳେ ଅସାମାନ୍ୟ । ତଥାପି ସେଥିରୁ ଅଳ୍ପ କିଛି ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ରଖେ । ଅବଶିଷ୍ଟ ସେ ଦୀନ, ହୀନ, ଅସହାୟ ଓ ଦରିଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବାଣ୍ଟି ଦେଉଥିଲା । ତାର ନଜର ଗ୍ରେଟ ନୁହେଁ । ସେଥି- ପାଇଁ ତାହା କୌଣସି ଗରିବ ଉପରେ ପଡୁ ନ ଥିଲା । ସେ ଗ୍ରେର କରେ ସତ କିନ୍ତୁ କାହା ଘରେ କଳା କନା ବୁଲାଉ ନ ଥିଲା । ରଖି ଥୋଇ ସେ ଗ୍ରେର କରୁଥିଲା । ତାର ନଜର ଧନୀର ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଧନ ଉପରେ । ତାକୁ ସେ ଯେନି ଆସେ । ତେଣୁ ସାଧାରଣ ଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ତାର ଆସନ ଖୁବ ଉଚ୍ଚରେ ଥିଲା । ଦୀନ ହୀନ, ଅସହାୟ ଓ ଗରିବ ଲୋକଙ୍କ କଥା ଛାଡ଼ । ସେ ତ ସେମାନଙ୍କ ଆଖିରେ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ ।

ମହାଦେବ ଜଣେ ଅସାଧାରଣ ଗ୍ରେର ଥିଲା । ତାର ଗ୍ରେରର ଢ଼ଙ୍ଗ ସବୁବେଳେ ଭିନ୍ନ । ପୂର୍ବ ଗ୍ରେରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅଲଗା । ଏ ସବୁ ଗ୍ରେରକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ପୋଲିସ ବଡ଼ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼େ । ଅପରାଧ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି—ଗ୍ରେର ଗୋଟିଏ ମାର୍ଗରେ ଗ୍ରେର କରେ । ତେଣୁ କିଏ ଗ୍ରେର କରିଛି ଜାଣିବା ସହଜ ହୁଏ । ମହାଦେବ କିନ୍ତୁ ଗ୍ରେରରେ ଗୋଲକଧନ୍ଦା ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଏ ସବୁ ଗ୍ରେର ଜଣେ କରିଛି ନା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଗ୍ରେର ଏଥିରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ, ଏ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପୋଲିସ ପହଞ୍ଚି ପାରେ ନାହିଁ ।

ଗ୍ରେରରେ ସେ ଭରି ଓସ୍ତାଦ । ଆଖିରୁ କଳା ସେ ନେଇ- ଯିବ । କିନ୍ତୁ କେହି ଜାଣି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଗତି ତାର ଖୁବ

ଚଞ୍ଚଳ । ଆଖି ପିଛୁଳାକେ କ’ଣ ବୋଲି କଣ କରିଦେବ । ସେଥି-ପାଇଁ ତାକୁ ଚୋରମାନେ ବରାଡ଼ ଚୋର ବୋଲି କହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସବୁ ଚୋରମାନେ ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ଯେ ଚୋରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେ ରାଜା ଓ ମଉଡ଼ମଣି ।

ସବୁ ବ୍ୟବସାୟକୁ ସବୁ ସମୟରେ ନୂଆ ନୂଆ ଲୋକ ଆସନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଟିକିଏ ସାଫଲ୍ୟ ଆସିଲେ, ତାଙ୍କ ମନକୁ ଲଗାମ ଦଉଡ଼ି ପାଏ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଗର୍ବ ଓ ଔଦ୍ଧତ୍ୟରେ ଫାଟି ପଡ଼ନ୍ତି । ସେଇ ବ୍ୟବସାୟରେ ନିଷ୍ଠା ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅର୍ଜନ କରିଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ସେମାନେ ଉଚିତ ସମ୍ମାନ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ହେୟ ଜ୍ଞାନ କରନ୍ତି । ନୂତନ ଆଗନ୍ତୁକମାନେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ, ପରଶ୍ରୀକାତର, ହୀନ ଆଲୋଚକ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ତାହା ବି ଚୋରମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଘଟିଲା । ଆଗନ୍ତୁକମାନେ ମହାଦେବର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଉପରେ ସନ୍ଦେହ କଲେ । କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କହିଲେ—“ପ୍ରଚାର ମାଧ୍ୟମରେ ମଣିଷ ଉପରକୁ ଉଠେ । ଏହାହିଁ ମହାଦେବର ବାହାଦୁରି ।” ତାର ସାଥୀ ଓ ତା, ଠାରୁ ପୁରୁଖା ଲୋକଙ୍କୁ ଏକଥା ଭାରି ବାଧିଲା । ସେମାନେ ଯେତେ ବୁଝାଇଲେ ବି ଆଗନ୍ତୁକଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ସେମାନଙ୍କର କଥାରେ କାନ ଦେଲେ ନାହିଁ । ଶେଷକୁ ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀମାନେ କହିଲେ—“ତୁମର ଯଦି ମହାଦେବର ବୁଦ୍ଧି ଓ କୌଶଳରେ ସନ୍ଦେହ ହେଉଛି, ତାକୁ ପରୀକ୍ଷା କର । ଫଳରେ ଦେଖିବ—ସେ କେତେ ଉଚ୍ଚରେ ।”

କଥାଟା ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା । ସବୁ ଚୋରମାନେ ଏକାଠି ବସିଲେ । ମହାଦେବ ବି ସେ ସଭାରେ ଥାଏ । ବୁଢ଼ା ଚୋରମାନେ କହିଲେ—“ମହାଦେବ, ପିଲାମାନେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ,

ତମ ବିଷୟରେ ବହୁତ ଗପ ଶୁଣିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତମର ହାତ ସଫେଇ ଥରେ ବି ଦେଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ତୁମେ ତ ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ସମ୍ମାନପ୍ରଦ । ତମକୁ ସେମାନେ କିଛି କହି ପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି । ତମେ ଯଦି ରାଜି ହେବ, ତମର କୌଶଳ ବିଷୟରେ ସେମାନେ ପରୀକ୍ଷା-କରି ଠିକଏ ଜାଣିବେ ।"

ମହାଦେବ ଅତି ନମ୍ର ଭାବରେ କହିଲା—"ସେମାନେ ମୋତେ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖି ନିଅନ୍ତୁ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ କଥାରେ ବିଶ୍ବାସ ନ କରିବା ତାଙ୍କର ଉଚିତ । ମୁଁ ଅଗ୍ନି ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ରାଜି ଅଛି । ସେମାନଙ୍କର ବିବାଦ ହେଉ ।"

ଶ୍ବେରମାନେ ଫୁସ ଫାସ ହେଲେ । ଶେଷକୁ ସେମାନେ କହିଲେ—"ଆମର ବିବାଦ ଯେ ମହାରାଜା ଶୋଇବା ଅବସ୍ଥାରୁ ତାଙ୍କର ପିନ୍ଧା ପାଇଜାମା ଆଣନ୍ତୁ ।"

ଏହା ଏକ କଠିନ କାମ । ମହାଦେବ ଜାଣେ । ତଥାପି ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ କହିଲା—"ଏଇ ସାମାନ୍ୟ କାମ ପାଇଁ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ! ମୁଁ ଏହା ହାତକୁ ନେଲି । ସାତ ଦିନ ପରେ ଆଜିର ବାର ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମୁଁ ରଜାଙ୍କର ପିନ୍ଧା ପାଇଜାମା ଦେଖାଇବି ।"

ସଭା ଭଙ୍ଗ ହେଲା, ସମସ୍ତେ ଖୁସିରେ ଘରକୁ ଫେରିଲେ । କିନ୍ତୁ ମହାଦେବ ଖୁସି ମନରେ ଫେରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ତା ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟିଏ ପଥର ବୋଝ ଲଦା ହେଲା ଭଳି ସେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା । ଏହା ଯେ ଏକ ଦୁଃସାହସିକ ଓ କଠିନ କାମ ସେଥିରେ ତାର ସନ୍ଦେହ ନ ଥିଲା ।

ପରଦିନ ସକାଳେ ସେ ଉଆସରେ ହାଜର । ସେ ଭାବିଲା ଉଆସରେ ଜଗୁଆଳିମାନଙ୍କର ଗତିବିଧି ଓ ଉଆସର ଯିବା ଆସିବା ବାଟ ମଧ୍ୟରେ ତାର ଏକ ନିର୍ଭୁଲ ଧାରଣା ହେବା ଦରକାର । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ରାଜାଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପ ଏବଂ କେଉଁଠାରେ ସେ କ'ଣ କରନ୍ତି, ଆଉ ସେଠାକୁ ଯିବାର ବାଟ ସବୁ କଣ, ସେ ବିଷୟରେ ସେ ଜାଣିବା ଉଚିତ । ଏସବୁ ବିଷୟରେ ଠିକ ଧାରଣା ନ ହେଲେ ରାଜାଙ୍କର ପିନ୍ଧା ପାଇଜାମା ଚୋରି କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ନ ଜାଣି ଉଦ୍ୟମ କଲେ, ଜଗୁଆଳିଙ୍କ ହାତରେ ଧରା ପଡ଼ିବା ସାର ହେବ । ଏତେ ଦିନ ଧରି ଅର୍ଜିଥିବା ସୁନାମ ସବୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ସେଥିପାଇଁ ଛ' ଦିନ କାଳ ସେ ଖୁବ ପରିଶ୍ରମ କଲା । ସବୁ ଖବର ଠିକନଖି କରି ସଂଗ୍ରହ କଲା । ସେତେବେଳେ ସେ ଦେଖିଲା ଯେ ରାଜାଙ୍କ ଗାଧୁଆ ଘରୁ ଗୋଟିଏ ଶୂନ୍ ପାଇପ ଆସି ନଈରେ ପଡ଼ୁଛି, ସେଥିରେ ଜଣେ ଲୋକ ଯାଇପାରିବ, ତାର କାମ ଯେ ହାସଲ ହୋଇଯିବ, ଏଥିରେ ତାର ସନ୍ଦେହ ହେଲା ନାହିଁ ।

ପାଇଜାମା ହାସଲ କରିବାର ପୂର୍ବରାତ୍ରି, ସେ ତେଲରେ ପୂରା ଗାଧୋଇ ପଡ଼ିଲା । ତା ପରେ ସେ ଉଆସ ଆଡ଼କୁ ବାହାରିଲା ।

ରାଜ ପ୍ରାସାଦକୁ ଲଗି କୁଟିକୁଲ ନଈ । ରାଜାଙ୍କ ଗାଧୁଆ ଘରୁ ଗୋଟିଏ ଶୂନ ପାଇପ ଆସି ସେ ନଈରେ ପଡ଼ୁଛି । ସେ ନଈଟିକୁ ରାତିଯାକ ଆଲୋକିତ କରାଯାଏ । ପ୍ରହରୀମାନେ ଉଆସ ଛାତର ଉପରେ ପହରା ଦେଲାବେଳେ ଏଇ ନଦୀ ଉପରେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିଥାନ୍ତି । କୁଟିକୁଲ ନଈ ଆର ପଟେ ନଈ ବନ୍ଧ । ତା ପାଖକୁ

କେନାଲ । ତାକୁ ବି ଆଲୋକିତ କରାଯାଏ । ଉଆସର ଗମ୍ବୁଜ ଉପରେ ପ୍ରହରୀ ରହି ସେ କେନାଲକୁ ରାତି ସାରା ଜଗନ୍ତି । ସେଇ କେନାଲ କୂଳରେ କେତୋଟି ନାସପାତି ଗଛ । ସେ ଗଛର ଛାଇ କେନାଲର କିଛି ଅଂଶ ଅନ୍ଧାର କରିଥାଏ । ଗମ୍ବୁଜର ପ୍ରହରୀର ନଜର ସେଠି ପଡ଼ି ପାରେ ନାହିଁ ।

ସେ ଅସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଯାଇ କେନାଲରେ ପଶିଲା । ଯେଉଁଠି ନାସପାତି ଗଛର ଛାଇ ପଡ଼ୁଛି, ସେଇଠି ସେ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଗଲା । ନାସପାତି ଗଛର ପାଖାପାଖି ପାଣିରୁ ଉଠିଲା । ନାସପାତି ଗଛ ମୂଳେ ଲୁଚି ପ୍ରହରୀମାନଙ୍କ ଗତିବିଧି ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା । ସେ ଦେଖିଲା— ବଡ଼ଘାଟ ଦିଗରୁ ଆସୁଥିବା ପ୍ରହରୀ ଯେଉଁଠି ଭେଟ ହୁଅନ୍ତି, ଟିକଏ ସେମାନେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଅନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ନଜର ନଈ ଉପରେ ରହେ ନାହିଁ । ତା ଛଡ଼ା ମନ ତ ଗପରେ ରହେ । କାନଟା ବି ସେଇ ପଟେ ଥାଏ । ଏଇ ମଉକା ଦେଖି ସେ ନାସପାତି ଗଛର ଛାଇରୁ ଖସି ଆସି ପାଣିରେ ପଶିଲା । ସେଠି ବୁଡ଼ାଟିଏ ସାଥି ସାଥି ମାରି ପାଣି ତଳେ ତଳେ ଗଲା । ପ୍ରହରୀମାନେ ସିଧା ପାଣି ଉପରକୁ ଦେଖିବେ । ପାଣି ଭିତରେ କଣ ହେଉଛି ସେମାନେ ବା ଜାଣିବେ କିପରି ?

ସେ ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ି ଯାଇ ଶୂନ୍ ପାଇପକୁ ଧରିଲା । ନିଜକୁ ସଙ୍କୁଚିତ କଲା । ସେ ପାଇପ ଭିତରେ ରାଜାଙ୍କ ଗାଧୁଆ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲା । ଏଥର ସେ ଶ୍ୱାସ ରୁଦ୍ଧ ଯାହାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଲା ।

ଗାଧୁଆ ଘରକୁ ଲାଗି ରାଜାଙ୍କର ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିବା ଘର । ତା ପାଖକୁ ଶୋଇବା ଘର । ଏ ପଟେ କେହି ଜଗୁଆଳ ରହନ୍ତି

ନାହିଁ । ସେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧା ଘରକୁ ଗଲା । ସେଠି ଲୁଚି ରହିଲା । ମହାଦେବ ଅଣ୍ଟାରୁ ଗୋଟିଏ ବୋତଲ ବାହାର କଲା । ସେଥିରେ ସେ କିଛି ନାଲି ପିମ୍ପୁଡ଼ି ନେଇଥିଲା । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ରାଜାଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରେ ପଶିଲା । ପିମ୍ପୁଡ଼ି ବୋତଲଟି ରାଜାଙ୍କ ପାଦ ପାଖ ପାଇଜାମାରେ ଗୁଡ଼ି ଦେଲା । ପିମ୍ପୁଡ଼ିମାନେ ତ ବନ୍ଦୀ ହୋଇଥିଲେ । ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ବାଟ ଖୋଜୁଥିଲେ । ବାଟ ଟିକିଏ ମିଳିବାରୁ ସେମାନେ ବୋତଲରୁ ପଦାକୁ ଧାଇଁଲେ । ଅଳ୍ପକ୍ଷଣରେ ବୋତଲ ଖାଲି । ସମସ୍ତେ ରାଜାଙ୍କ ପାଇଜାମାରେ ଚଢି ଗଲେ । ରାଜାଙ୍କୁ କାମୁଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ରାଜା ଗୋଡ଼କୁ ଘୁଞ୍ଚିଲେ । ବିଚଳିତ ହୋଇ ଗୋଡ଼କୁ ଏପଟ ସେପଟ କଲେ । ଶେଷକୁ ସେ ସହି ନ ପାରି ପାଟି କଲେ—"ମୋ ପାଇଜାମା ବାହାର କର । ଏଥିରେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି । ମୋତେ କାମୁଡୁଛନ୍ତି ।"

ମହାଦେବ ପରଦା ଆଢୁଆଳରେ ଲୁଚିଥିଲା । ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଡେରି କଲା ନାହିଁ । ସେ ରାଜାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲା । ଦକ୍ଷ ଆଙ୍ଗୁଠି ଚଳାଇ ସେ ପାଇଜାମା ବାହାର କରି ଆଣିଲା । ତା ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ତ ଭଗବାନ କୁହୁକ ପରଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେ ଏପରି ନିପୁଣ ଭାବରେ ଏ କାମ ସମ୍ପାଦନ କଲା ଯେ ରାଜା ବି କିଛି ଆଉ ଜାଣି-ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ବାଟେ ଯାଇଥିଲା ଆଉ ଯେମିତି ଯାଇ-ଥିଲା, ସେଇମିତି ସେ ଫେରି ଆସିଲା ।

ପରଦିନ ଚୋରମାନଙ୍କ ସଭା ବସିଲା । ସେଠାକୁ ସମସ୍ତେ ଆସିଥିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ରାଜାଙ୍କ ପାଇଜାମା ଦେଖିବାର କୌତୁହଳ । ଆଗ୍ରହ ।

ମହାଦେବଙ୍କ ବେକରେ ଛୁଆ ଫୁଲ ଭଳି ଥିଲା । ସେ ଶ୍ୱେତ-ମାନଙ୍କ ମଝିରେ ପାଇଜାମା ଖୋଲିଦେଲା ।

ତାକୁ ଦେଖି ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଆନନ୍ଦର ଭାବ । ସମସ୍ତେ କୋଳାହଳରେ ମାତିଲେ ।

"ସେ ବେ ସେମାନଙ୍କର ରାଜା" ଏକଥା ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ସ୍ୱୀକାର କରାଗଲା ।

ପୁରୋହିତର କାମ ଅନ୍ଧାରୀ କାମ

କାଶ୍ମୀର ଉପତ୍ୟକାର ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଗାଁ । ସେଥିରେ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ଘର । ସମସ୍ତେ ଗରିବ । କାଠ କୁଡ଼ିଆରେ ସେମାନେ ରହନ୍ତି ।

ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଜଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଥିଲା । ଅଳ୍ପଦିନ ଆଗରୁ ତା'ର ବାପା ମରି ଯାଇଥିଲା । ଫଳରେ ସେ ଗାଁର ଓ ଆଖ ପାଖ ଗାଁର ପୁରୋହିତ କାମ କରିବାକୁ ସେ ବାଧ୍ୟ ହେଲା ।

ଏଇ ଗାଁ ଓ ଆଖ ପାଖ ଗାଁରେ ଯେଉଁମାନେ ରହୁଥିଲେ, ସେମାନେ ଭାରି ସରଳ । ଧର୍ମ ଭୀରୁ । ତାଙ୍କର ପିତୃପୁରୁଷ ପରି ସେମାନେ ସବୁ କାମରେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଡାକୁଥିଲେ । ତା'ର ପରାମର୍ଶକୁ

ସେମାନେ ଈଶ୍ୱର ବାଣୀ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମତରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇହକାଳ ଓ ପରକାଳର ସାଥି । ସେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ, ସଂସାର ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇଯିବ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜ ଯୁବକ । ଏ ବୟସରେ ତା'ର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଖି ତା'ର ଗର୍ବ ଓ ଔଦ୍ଧତ୍ୟ ବଢ଼ିଗଲା । ସେ ଧରାକୁ ସରା ବୋଲି ମନେ କଲା । ସେ ସିନା ଚୁପ୍ ହୋଇ ନମ୍ର ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତା, ମେ କିନ୍ତୁ ତାହା କଲା ନାହିଁ । ବରଂ ଗପି ବସିଲା—"ମୁଁ ତମର ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧି ନ କଲେ, ତମର ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ବିବାହ ନ କଲେ, ଝିଅଟିକୁ ତମେ ତମ ଘରକୁ ଆଣି ପାରିବ ନାହିଁ । ଯଦି ବି ଆଣ, ସେ ତମର ପିତୃମୁରୁଷଙ୍କୁ ପାଣି ଦେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ବି ଉଠିବ ନାହିଁ । ତା'ଛଡ଼ା ମୁଁ ବିବାହ କରୁଛି ବୋଲି, ସ୍ତ୍ରୀଟି ଆସିଲେ ବି ଘର ମଙ୍ଗଳ ହେଉଛି । ନଇଲେ ଘର ଧ୍ୱଂସ ପାଇଯାନ୍ତା ।"

ତା' କଥା ଶୁଣି ଗାଁଯାକର ଲୋକ ତାକୁ ହବୁ-କଥାରେ ପତ୍ୟାନ୍ତି । ସେ ଯେପରି ନ ରାଗେ, ସେଥିପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା ବି କରନ୍ତି । ଯଦି ତା'ର କପାଳ ରାଗରେ କୁଞ୍ଚିତ ହୁଏ, ଲୋକଙ୍କର ପିଳେହି ପାଣି ହୋଇଯାଏ ।

ସେଇ ଗାଁରେ ବୁଢ଼ୀଟିଏ ତା' ପୁଅ ସହିତ ରହୁଥିଲା । ସେମାନେ ତୀର୍ଥକରି ଯାଇଥିଲେ । ସେଠି ଗୋଟିଏ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅ ସାଥିରେ ଦେଖା ହେଲା । ବୁଢ଼ୀ ଓ ପୁଅ ମନକୁ ଝିଅଟି ବେଶ୍ ଆସିଲା । ସେମାନେ ତାଙ୍କ ମନ କଥା ଝିଅ ବାପମା'ଙ୍କୁ କହିଲେ । ସେମାନେ ବି ଦେଖିଲେ—ପୁଅଟି ଭଲ । ତାଙ୍କ ମନ-

ଲଖି ପିଲଟିଏ । ତେଣୁ ସେଇ ଝିଅ ଘରେ ବାହାଘର ହୋଇଗଲା । ଫେରିଲା ବେଳକୁ ବୁଢ଼ୀ ପୁଅବୋହୂଙ୍କୁ ଧରି ଗାଁକୁ ଫେରିଲା । ଗାଁରେ ନୂଆ ବୋହୂଟି ସମସ୍ତଙ୍କର ପସନ୍ଦ ହେଲା । ସମସ୍ତେ ବୋହୂ ଉପରେ ଖୁସି ।

ଗାଁ ଲୋକ ବାହାଘର କଲେ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କୁ ଭୋଜି ଦେବାର ପ୍ରଥା ଅଛି । ବୁଢ଼ୀଟି ଗାଁରେ ପଦାଣ୍ଠ ଭୋଜିର ଆୟୋଜନ କଲା । ଏ କଥା ଦେଖି ଗାଁ ଲୋକେ ଭାରି ଖୁସି । ଭୋଜିର ଆୟୋଜନରେ ସେମାନେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ବି ସେଇ ଗାଁର ଲୋକ । ଭୋଜି ଭାତରେ ସେ ବି ଅଂଶ ନିଏ । ବୁଢ଼ୀ ଯାଇ ଭୋଜିକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲା । ତା' ଆଗରେ ପୁଅର ବାହାଘର କେମିତି ହେଲା, ସେ କଥା ବି କହିଲା । ଏ କଥା ଶୁଣି ବ୍ରାହ୍ମଣର ମୁଣ୍ଡକୁ ରକ୍ତ ଉଠିଗଲା । ସେ ଭାବିଲା—ବୁଢ଼ୀର ଏତେ ସାହସ ଯେ ତାକୁ ସେ ପଚାରିଲା ନାହିଁ । ମନଇଚ୍ଛା ବାହାଘର କରିନେଲା । ଏ କଥା ବି ଲୋକେ ଜାଣିଲେ । ସେ ଯଦି କିଛି ପ୍ରତିକାର ନ କରେ, ଅନ୍ୟମାନେ ତା' ଦେଖା-ଦେଖି ସେଇଆ କରିବେ । ଫଳରେ ତା'ର ପ୍ରତିପତ୍ତିରେ ଅଞ୍ଚ ଆସିବ । ଆଜି ତାକୁ ଯେଉଁ ସମ୍ମାନ ମିଳୁଛି, ତାହା ତାକୁ ଆଉ ମିଳିବ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ବୁଢ଼ୀ ଉପରେ ସେ ଖୁବ୍ ରାଗିଗଲା । କିନ୍ତୁ ତା'ର କ୍ରୋଧ ସେ ପ୍ରକାଶ କଲା ନାହିଁ । ମନକଥା ମନରେ ରଖିଲା । ସେ ଜାଣେ ଯେ ଗାଁ ଲୋକେ ସବୁବେଳେ ଓଲଟା ବୁଝନ୍ତି । ଯଦି ସେ ରାଗେ, ଲୋକେ ବି ଅସଲ କଥା ବୁଝିବେ ନାହିଁ । ବରଂ କହିବେ - ବାହାଘର କରିଥିଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣଟା ବି'

ପଇସା ପାଇଥାନ୍ତା । ବାହାଘର ନ କରିବାରୁ ଦ'ପଇସା ହରାଇଲା । ସେଥିପାଇଁ ସେ କେମିତି ରାଗୁଛି ଦେଖ । ଏଇ କଥା ଘରିଆଡ଼େ ପ୍ରଚାର ହୋଇଯିବ । ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରକୃତି ଗୋଟେ । ଆନ ନଜର । ପର ମାଲରେ ଚୋକ ପକାଇବା ତାଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସ । ଲୋକେ ପ୍ରଚାରକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବେ । ତା'ର ବଦନାମ ହେବ । ସମାଜରେ ତା'ର ଯେଉଁ ମାନ, ସମ୍ମାନ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅଛି, ତାହା ଆଉ ରହିବ ନାହିଁ । ଲୋକେ ତ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବେ । ତେଣୁ ଅନ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ପୁରୋହିତ ପାଇଁ ଡାକିବେ । ଫଳରେ ଉପାସ ରହିବା ସାର ହେବ ।

ସେଇ ଦିନୁ ବୁଢ଼ୀକୁ କପଟ ସେ ପାନେ ଦେବ, ଏହା ହିଁ ତା'ର ଚିନ୍ତା । ସେ ଜାଣେ ଏହା ସେ କଲେ, ତା'ର ପ୍ରଭାବ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିବ । ଅନ୍ୟମାନେ ଡରିଯିବେ । ସେମାନେ ତାକୁ ନ ପଚାରି ଆଉ କିଛି ମଙ୍ଗଳ କାମ କରିବେ ନାହିଁ । ଫଳରେ ତା'ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଯେମିତି ଅଛି, ସେଇମିତି ସେ ବଜାୟ ରଖିବ ।

ହେଲା ଦିନ । ଠିକ୍ ସମୟରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୁଢ଼ୀ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଦେଖି ବୁଢ଼ୀ ଆନନ୍ଦରେ ଗଦଗଦ୍, ସାଦରେ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କଲା । ତା'ପରେ ସେ ଧାଇଁଲା ତା' କୁଡ଼ିଆ ଭିତରକୁ । ସାଥିରେ ବୋହୂକୁ ଧରି ଆସିଲା । ବୋହୂକୁ କହିଲା—"ମା, ଏ ଆମ କୁଳ ପୁରୋହିତ । ଚିହ୍ନିଥା । ସୁାଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାର । ସେ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦେଲେ, ତୋ'ର କାତ ବଜର ହେବ । ତୁ ଅହ୍ୱ-ଶୁଲକ୍ଷଣୀ ହେବୁ । ସୁଖ ଗଉଜ ଭୋଗ କରିବୁ ।"

ବୋହୂଟି ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣ ହାତ ଟେକିଲା ନାହିଁ କି ଆଶୀର୍ବାଦ କଲା ନାହିଁ । ବୁଢ଼ୀ କହିଲା—"ଗୋସେଇଁ

ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ, ବୋହୂ ମୋ'ର ଘରକୁ ଯିବ । ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ଦିଅନ୍ତୁ ।"

ବ୍ରାହ୍ମଣ ତଥାପି ନିରୁତ୍ତର । ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲା । ଏ କଥା ଦେଖି ବୁଢ଼ୀ ଡରିଗଲା । ସେ କହିଲା— "ଗୋସେଇଁ, କ'ଣ ହେଲା ? ମୋ' ବୋହୂକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁ ନାହଁ ?"

ବ୍ରାହ୍ମଣ ନିଃସଙ୍କୋଚରେ କହିଲା– "ତୁମେ ବୋହୂକୁ ଘର ଭିତରକୁ ଆଗ ନେଇଯାଅ ।"

ଏ ଆଦେଶ ଶୁଣି ଶାଶୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ଉପାୟ ତା'ର ନାହିଁ । ବ୍ରାହ୍ମଣର ଆଦେଶ ସେ ପାଳିଲା । ବୋହୂକୁ ଘରେ ଛାଡ଼ିଦେଲା । ତା'ପରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପାଖକୁ ଆସିଲା । ମୁହଁରେ ତା'ର ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ଚିହ୍ନ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣଟି ଶାଶୁକୁ କହିଲା- "ବୋହୂଟିର ଢ଼ଙ୍ଗଢ଼ାଙ୍ଗରୁ ଯାହା ଜଣା ପଡ଼ୁଛି, ଏଟି ତମର ମନ୍ଦ ଗ୍ରହ । ତମର ସୁନାର ସଂସାର ଏ ଚୂନା କରିଦେବ । ତମର ଘର ଧ୍ୱଂସ ହେବା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ଭଲ ଦଶା ନାହିଁ ଅଛି ତୁମେ ଏହାକୁ ଦୂରେଇ ଦିଅ ।"

ବୁଢ଼ୀଟି ଖୁବ୍ ଡରିଗଲେ । ସେ କହିଲା— "ବୋହୂଟା ମୋର ଭଲ । ଏଇ ମନ୍ଦ ଗ୍ରହରୁ କିପରି ରକ୍ଷା ପାଇବ, ସେଇଆ ବତାଇ ଦିଅ । ଯାହା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ମୁଁ ସେ ସବୁ କରିବ । ବୋହୂକୁ ଦୂରେଇ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।"

ବୋହୂ ଯେତେବେଳେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲା, ବ୍ରାହ୍ମଣଟି ଦେଖିଲା, ବୋହୂଟି ଖାଲି ସୁନ୍ଦର ନୁହଁ, ତା ଦେହରେ ବହୁତ ଅଳଙ୍କାର

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏତେ ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧା ଝିଅକୁ କେବେ ଦେଖି ନ ଥିଲା । ଅଳଙ୍କାର ପ୍ରତି ତାର ଲୋଭ ହେଲା । ସେ ଭାବିଲା—ପୂଜା କଲେ, ବୁଢ଼ୀ କିଛି ଦକ୍ଷିଣା ଦେବ । ମୁଁ ଯଦି ବୋହୂକୁ ଫସାଇ ନେବି, ବହୁତ ଅଳଙ୍କାର ପାଇବି । ତେଣୁ ସେ ଅତି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଗଲା । ଦୁଃଖରେ ସେ ଯେମିତି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି, ସେମିତି ସେ ଛଳନା କଲା । ସେ କହିଲା—"ପୂଜା କଲେ କିଛି ଲାଭ ହେବ ନାହିଁ । ତମକୁ ଯଦି ଭଲ ଦଶା ଅଛି, ଏ ବୋହୂକୁ ତମକୁ ବିଦା କରିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ । ନଇଲେ ତମର ସର୍ବନାଶ ନିଶ୍ଚିତ୍ ।"

ବୁଢ଼ୀଟି କହିଲା—"ବୋହୂଟି ଆଣିଛି । କେମିତି ତାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବି, ମୁଁ ଭାବି ପାରୁନାହିଁ ।"

ବ୍ରାହ୍ମଣ କହିଲା—"ଏ ବୋହୂ ଖାଲି ଅମଙ୍ଗଳ ନୁହେଁ । ତା ସାଙ୍ଗରେ ଯେତେ ଜିନିଷ ଆଣିଛି ସେ ସବୁ ବି ଅମଙ୍ଗଳ । ମୋର କହିବାର କଥା ନୁହେଁ । ତୁମେ ଗାଁ ଲୋକ । ଭଲ ମନରେ ମୋତେ ପଚାରିଲ । ସେଥିପାଇଁ କହୁଛି । ଗୋଟିଏ କାଠ ବାକ୍ସ ଆଣ । ତମ ବୋହୂକୁ ସେଥିରେ ହାତ ଗୋଡ଼ ବାନ୍ଧି ପକାଇ ଦିଅ । ତାର ବାପ-ଘରର ଯେତେ ଜିନିଷ ସବୁ ଅଛି, ସେ ସବୁ ସେଥିରେ ରଖିଦିଅ । ସେ ବାକ୍ସଟି ନଈରେ ଭସାଇ ଦିଅ ।"

ବୁଢ଼ୀ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ପକାଇଲା । ଗାଁ ଲୋକେ ଏକଥା ଜାଣିଲେ । ସମସ୍ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯାହା କହିଥିଲା, ତା କରିବାକୁ କହିଲେ । ବୋହୂଟି ଏକଥା ଜାଣିଲା । ସେ ନେହୁରା ନିକୁଟା ହୋଇ ତାର ବାପଘରକୁ ବିଦା କରିଦେବାକୁ ଯେତେ କହିଲା, କେହି ତା କଥା ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ । ବୁଢ଼ୀର ପ୍ରତିବାଦକୁ ବି କେହି କାନ ଦେଲେ ନାହିଁ ।

ବୁଡ଼ୀର ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଓ ଗାଁ ବାଲା ମିଶି ଗୋଟିଏ ନୂଆ କାଠ ବାକ୍ସ କଲେ । ନଈରେ ଭାସିଲେ ବି ସେଥିରେ ପାଣି ପଶିବ ନାହିଁ । ଗଞ୍ଜର ଗଣ୍ଡରେ ବୋହୂଟିର ହାତ ଗୋଡ଼ ବାନ୍ଧି ଦେଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯେମିତି କହିଥିଲା, ସେଇଆ କଲେ । ତା ବାପଘରୁ ଆଣିଥିବା ଜିନିଷକୁ ବୋହୂ ସାଥିରେ ତିଆରି କରିଥିବା ବାକ୍ସରେ ରଖିଲେ । ତାପରେ ନଈରେ ଭସାଇ ଦେଲେ । ବାକ୍ସଟି ନଈ କୂଳରେ ଥିବା ପଥରରେ ଘା ତ ପ୍ରତିଘାତ ପାଇ ନଈରେ ଭାସି ଯାଉଥାଏ । କେଉଁଠି ହେଲେ ଅଟକେ ନାହିଁ । ବୋହୂଟି ସେଠାରେ ପଡ଼ି ଏକ ଲୟରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡ଼ାକୁଥାଏ । ହଠାତ୍ ସେ ଅନୁଭବ କଲା, ବାକ୍ସଟି ଆଉ ନଈରେ ଭାସି ଯାଉନାହିଁ । କେଉଁଠି ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଅଟକି ଯାଇଛି । ପୁଣି କିଛି ସମୟ ପରେ ସେ ଅନୁଭବ କଲା—କିଏ ଜଣେ ବାକ୍ସଟି ଟାଣି ଟାଣି ନେଉଛି । ତାକୁ ଡ଼ର ମାଡ଼ିଲା । ତାର ତ ଉପାୟ ନାହିଁ । ସେ ସେଇଠି ପଡ଼ିଥାଏ । ମନେ ମନେ ଡ଼ାକୁଥାଏ—"ହେ ଭଗବାନ । ମୁଁ କଣ ଦୋଷ କଲି ଯେ ମୋତେ ତୁମେ ଏପରି ଦଣ୍ଡ ଦେଲ ? ସତିରେ ପୁଣି କିଏ ବାକ୍ସ ନେଉଛି ? ମୋର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ, ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ । ତୁମେ ମୋର ଏକମାତ୍ର ସାହା ଭରସା । ତୁମେ ମୋତେ ରକ୍ଷା କର । ନଇଲେ ମୁଁ ମରିଯିବି ।"

ବାକ୍ସଟି କୂଳରେ ଲାଗିଲା । ବାକ୍ସଟି ଖୋଲା ହେଲା । ସେ ଦେଖିଲା—ପୁରୁଷ ଲୋକଟିଏ ବାକ୍ସ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛି । ତାକୁ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିଥିବାର ଦେଖି ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ତାହା ତା ମୁହଁରୁ ଜଣା ପଡୁଥିଲା । ତା ଦେହରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଦଉଡ଼ିକୁ ସେ ଲୋକଟି ଖୋଲିଲା । ଝିଅଟି

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତ ହୋଇଗଲା । ତାକୁ ଠିଆ କରିବାରେ ସେ ଲୋକଟି ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ତାପରେ ସେ ଲୋକ ତାକୁ ପଚାରିଲା, "କ'ଣ ପାଇଁ ତୁମେ ଏପରି ବନ୍ଧା ହୋଇ ନଈରେ ଭସିଆ ହୋଇଛ । ତମର ଭୟ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ମୋତେ ସବୁ ସତ କଥା କହ । ମୁଁ ତମକୁ ମୋ ପାରୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।"

କଥା ତା'ର ଖାଲି ନରମ ନ ଥିଲା । ସେଥିରେ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭରି ରହିଥିଲା । ଏ କଥା ବୋହୂଟି ତା' ହୃଦୟରେ ଅନୁଭବ କଲା । ସଂସାରରେ ଏପରି ଲୋକ ଅଛନ୍ତି, ଏ କଥା ଭାବିଲା ବେଳକୁ ତା'ର ହୃଦୟ ତରଳିଗଲା । ସେ କହିଁ କହିଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ।

ଲୋକଟି କହିଲା—"ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଲାଭ ନାହିଁ । ସତକଥା କୁହ ।"

ବୋହୂଟି ସମସ୍ତ ଘଟଣା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସେଇ ଲୋକ ଆଗରେ କହିଲା । ଏ କଥା ଶୁଣି ସେ ଲୋକଟି ଖୁବ୍ ରାଗିଗଲା । ସେ କହିଲା—"ଏ ସବୁ ପୁରୋହିତର କାରସାଦି । ସେଇ ହିଁ ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ । ମୁଁ ତାକୁ ଜାଣେ । ତା'ର ଖ୍ରେଟଲୋକ ବନ୍ଧୁତ । ପୁରୋହିତ କାମ କରୁଛି ବୋଲି ଆଖି ଢ'ଠା ତା'ର ତାକୁରେ । ସେ ମଣିଷ ମାନୁ ନାହିଁ । ତୁ ମା' ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ । ମୁଁ ତାକୁ ଆଜ ପାନେ ଦେଉଛି ।"

ସେ ଲୋକଟି ଜଙ୍ଗଲରେ ମାଙ୍କଡ଼ ଧରେ । ସେମାନଙ୍କୁ ପୋଷା ମନାଏ । ତା'ପରେ ପୋଷା ମାଙ୍କଡ଼ ଯେ ଲୁହେଁ, ତାକୁ ବିକେ । ଏଥିରେ ସେ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରେ । ସେଇଦିନ ସେ ଗୋଟେ

ବଣୁଆ ମାଙ୍କଡ଼ ଧରିଥିଲା । ସେ ଗଲା, ତାକୁ ଆଣିଲା । କାଠ ବାକ୍ସରେ ତାକୁ ରଖି ବନ୍ଦ କଲା । ପୁଣି ସେଇ ବାକ୍ସକୁ ନଈରେ ଭସାଇ ଦେଲା । ସେତିକିବେଳେ ମାଙ୍କଡ଼କୁ କହିଲା –"ବାଟରେ ପୁରେନ୍ଦ୍ର ଏ ବାକ୍ସକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବ । ତୁ ତାକୁ ପାନେ ଦେଇ ଜଙ୍ଗଲକୁ ପଳାଇବୁ ।"

ବୋହୂକୁ କହିଲା– "ମା, ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା । ପୁରେନ୍ଦ୍ର ଯାହା କରିଛି, ଏ ମାଙ୍କଡ଼ ତାକୁ ଉଚିତ ଶିକ୍ଷା ଦେବ । ଏଥିରେ ମୁଁ ନିଶ୍ଚିତ ।"

କିଛି ଦୂରରେ ପୁରେନ୍ଦ୍ର ବାକ୍ସକୁ ଉତ୍କଣ୍ଠାରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା । ଡେରି ହେବାରୁ ସେ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଏଣେ ଥଣ୍ଡା ବେଶ୍ ପଡ଼ୁଥାଏ । କାଙ୍ଗ୍ରୀ ଗୋଟିଏ ମାଟିର ପାତ୍ର । ସେଥିରେ ରଡ଼ ନିଆଁ ରଖା ହୁଏ । ଶୀତ ପଡ଼ିଲେ କାଶ୍ମୀର ଲୋକେ ସେଇ କାଙ୍ଗ୍ରୀକୁ ଛାତି ପାଖରେ ଝୁଲାନ୍ତି । ସେ ଦେହକୁ ଗରମ ରଖେ । କାଙ୍ଗ୍ରୀ ରଖିକରି ବି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶୀତରେ ଥରି ଯାଉଥାଏ । ସେ ଭାବିଲା—ବାଟରେ କେହି ଚୋର ସେ ବାକ୍ସଟିକୁ ମାରି ଦେଲା । ସେଥିପାଇଁ ଆଉ ସେଠି ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ଚାହିଁଲା ନାହିଁ । ଘରକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲା । ଠିକ୍ ଏଇ ସମୟରେ ସେ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ଦେଖିଲା –ନଈରେ ବାକ୍ସଟିଏ ଭାସି ଆସୁଛି । ମନ ତା'ର ଏଥର କୁଣ୍ଢେ ମୋଟ । ସେ ସେଠି ଆଉ ଅପେକ୍ଷା କଲା ନାହିଁ । ବାକ୍ସ ପାଖକୁ ଧାଇଁଲା । ପାଣି ଯଦିଓ ବରଫ ପରି ଥଣ୍ଡା, ସେଥିପ୍ରତି ତାର ନଜର ବି ନାହିଁ । ପାଣିରୁ ଟାଣି ଟାଣି ବାକ୍ସଟି ନଈ କୂଳକୁ ଆଣିଲା । ତା'ପରେ ସେ କ'ଣ

କରିବ, ପ୍ରଥମେ ଠିକ୍‌ରେ ପାରିଲା ନାହିଁ । ମଣିଷକୁ ମାରିବାରେ ସେ ଅନଭ୍ୟସ୍ତ । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କୁ କପରି ହତ୍ୟା କରିବ, ସେ ଏକ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ । ସେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଆଡେ ଆଖି ବୁଲାଇ ଆଣିଲା । ସେ ସେଠି ଏକା । ତା ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି । ଏଥର ସେ ଦୃଢ଼ ହେଲା । ସାହାସ ବାନ୍ଧି ସେ ବାକ୍ସ ଖୋଲିଲା ।

ମାଙ୍କଡ଼ଟି ବନ୍ଦୀ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବାରୁ ରାଗରେ ଜଳୁଥିଲା । କେମିତି ପଳାଇବ ସେଥିପାଇଁ ସେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ । ଯେମିତି ବାକ୍ସ ଖୋଲା ହୋଇଛି, ସେ ତା ଭିତରୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା । ସିଧା ବ୍ରାହ୍ମଣ ଉପରକୁ । ଏପରି ଏକ ଅବସ୍ଥା ଆସିବ, ସେକଥା ବ୍ରାହ୍ମଣ କେବେ କଳ୍ପନା ବି କରି ନଥିଲା । ସେ ହତବୁଦ୍ଧି ହୋଇ ଗଲା । ମାଙ୍କଡ଼ କ'ଣ ତାକୁ ଛାଡ଼େ ? ବ୍ରାହ୍ମଣ ସୁନ୍ଦରୀ ହେବାର ଦେଖି ମାଙ୍କଡ଼ର ବହପ ବଢ଼ିଗଲା । ସେ ତାକୁ ବେଶ ଆମ୍ପୁଡ଼ା ଆମ୍ପୁଡ଼ି ଓ କାମୁଡ଼ା କାମୁଡ଼ି କଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣଟି ମରିଗଲି ମରିଗଲି ବୋଲି ଚିତ୍କାର କରୁଥାଏ । ସେଇଟା ତ ଘୋର ଜଙ୍ଗଲ । ସେଠି କିଏ ଅଛି ଯେ ସେ ଆସି ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ? ରକ୍ତାକ୍ତ ହୋଇ ବ୍ରାହ୍ମଣଟି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ହଠାତ୍ ଯେମିତି ମାଙ୍କଡ଼ଟି ଭାବିଲା ତାର କାମ ସରିଗଲା । ସେମିତି ସେ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ବୁଲାଇ ଡିଆଁଟିଏ ମାରିଲା । ଆଖି ପିଛୁଳାକେ ସେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲା ।

କଥାଟି ଲୁଚିଲା ନାହିଁ । ଲୋକଟି ବୋହୂକୁ ଧରି ତାର ସ୍ୱାମୀ ପାଖକୁ ଗଲା । ସମସ୍ତ କଥା କହିଲା । ଲୋକେ ଏ କଥା ଜାଣିଲେ । ସତ୍ୟାସତ୍ୟ ଜାଣିବା ପାଇଁ ପୁରୋହିତଙ୍କୁ ଖୋଜାଗଲା । ଲୋକେ ଦେଖିଲେ ମାଙ୍କଡ଼ ଆମ୍ପୁଡ଼ା ଆମ୍ପୁଡ଼ିରେ ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବରା

ଢୋଇ ସେ ଘରେ ପଡ଼ନ୍ତି । କାହାର ଆଉ ପୁରୋହିତ କର୍ମରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ରହିଲା ନାହିଁ । ସେମାନେ କହିଲେ —ବାଠାକର ଗାଠାକର ଅର୍ଥାତ୍ ପୁରୋହିତର କାମ ଅନ୍ଧାରୀ କାମ ।

ପୁରୋହିତ କାନରେ ସବୁକଥା ପଡ଼ିଲା । ସେ ଲାଜରେ ମରିଗଲେ । କାହାକୁ ମୁହଁ ଆଉ ଦେଖାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଲୁଚିକରି ପଳାଇଲା ।

ସେ କୁଆଡ଼େ ଗଲା, କେହି ଜାଣି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

———

ପାଟରାଣୀ

କାଠୁରିଆଟିଏ । ନିବିଡ଼ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଲାଗି ତାର ଘର । ଯେଉଁଠି ସେ ରହେ । ପାଖରେ ତାର ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଝିଅ ରହନ୍ତି । ଝିଅଟି ନାଁ ରାଣୀ । ବୟସ ତାର ଦେଢ଼ ବର୍ଷ ।

ଦିନେ କାଠୁରିଆର ସ୍ତ୍ରୀ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ତା କାମରେ ଚାଲିଗଲା । ଗଲାବେଳେ ସ୍ୱାମୀକୁ କହିଲେ—"ମୁଁ ଆସୁ ଆସୁ ଅନେକ ଡେରି ହେବ । ରାଣୀ ରହିଲା । ତାର ଚିନ୍ତା ନେଇଥିବ । ତାକୁ ଛାଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଯିବ ନାହିଁ ।"

ସେ ଶୁଭଲଗ୍ନ ପରେ ରାଣୀ ଅଝଟ ହୋଇ କାନ୍ଦିଲା । ଝିଅକୁ ସମ୍ଭାଳିବାର ଅଭ୍ୟାସ କାଠୁରିଆର ନ ଥିଲା । ତାକୁ କେମିତି ବୁଝାଇବାକୁ ହେବ, ସେ ତ ଜାଣେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ତାକୁ ଧରି ଜଙ୍ଗଲକୁ ଗଲା । ଏ ଗଛରୁ ସେ ଗଛ, ଏ ପକ୍ଷୀରୁ ସେ ପକ୍ଷୀ ତାକୁ ଦେଖାଇଲା । ରାଣୀ ଏ ସବୁରେ ବୁଝିଲା ନାହିଁ । ରାହା ଧରି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ସେ ହାଲିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଶେଷକୁ ସେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସେତେବେଳକୁ କାଠୁରିଆ ନିଦ୍ରାନ୍ତ । ରାଣୀକୁ ସେ ଗୋଟିଏ ଝଙ୍କାଳିଆ ଗଛ ମୂଳରେ ଶୁଆଇ ଦେଲା । ତା ପାଖରେ ସେ ବସିଥାଏ । ଏତିକିବେଳେ ତାର ସାଙ୍ଗମାନେ ସେଠି ଜୁଟିଲେ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଆଳାପରେ ସେ ମାତିଲା । କଥାନନ୍ଦରେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଜଗତକୁ ଭୁଲିଗଲେ । ରାଣୀ ଯେ ଗଛମୂଳେ ଶୋଇଛନ୍ତି ତାହାର ହୋସ ରହିଲା ନାହିଁ ।

କାଠୁରିଆ ଯିବାପରେ କେଉଁଠି ଥିଲା କେଜାଣି, କାଉଟିଏ ଉଡ଼ି ଆସିଲା । ଯେଉଁ ଗଛମୂଳରେ ରାଣୀ ଶୋଇଥାଏ, ସେହି ଗଛର ଡାଳରେ ଆସି ବସିଲା । ପିଲାଟିକୁ ଦେଖି କାଉ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ସେ କା' କା' ବହୁତ ରାବିଲା । ସେ ଭାବୁଥିଲା ପିଲାଟିର କେହି ଯଦି ଆଖ ପାଖରେ ଥିବେ, ତା ରାବରେ ତାଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯିବ । ସେମାନେ ଆସିବେ । ପିଲାଟିର ଦାୟିତ୍ୱ ନେବାରେ ହେଳା କରିବେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତା ଭାବନା ଭାବନାରେ ହିଁ ରହିଗଲା । କେହି ଜଣେ ବି ଦେଖାନାହିଁ । କାଉଟି ଏଥର ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ । ସେ ପିଲାଟି ପାଖରେ ବସି ଡେଣାକୁ ପଡ଼ ପଡ଼ କଲା । ତଥାପି କାହାର ଦେଖା ନାହିଁ । ତାର ରାଣୀ ପ୍ରତି ଦୟା ହେଲା । ସେ ଭାବିଲା ଏଇଟା ଗୋଟେ ଜଙ୍ଗଲ । ଜୀବଜନ୍ତୁ ଏଠି ହାଉଯାଉ । ପିଲାଟି ଏକୁଟିଆ ଶୋଇଛି ।

କେତେବେଳେ କଏ କ'ଣ କରିବ, କଏ କହିବ ? ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ରାଣୀକୁ ଛାଡ଼ିଯିବାଟା ସେ ଉଚିତ ମନେ କଲା ନାହିଁ । ମନେ ମନେ ସେ ବହୁତ ଗୁଣି ହେଲା । ଶେଷକୁ ସ୍ଥିର କଲା— ରାଣୀକୁ ନେଇଯିବ । ସେ ପାଳିବ । ପିଲାଟିକୁ ସେ ଥଣ୍ଟରେ ଉଠାଇ ନେଲା । ତା ବସାରେ ନେଇ ସେ ଶୁଆଇ ଦେଲା । ରାଣୀର ନିଦ ଖୁବ୍ ଟାଣ । ସେ ଏଥିରେ ଉଠିଲା ନାହିଁ । କାଉର ଆଉ ସେଠି ଅପେକ୍ଷା କରିବାର ଅବକାଶ ନ ଥିଲା । ସେ ସେଠୁ ଉଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରକୁ । ସେଠୁ ସାଥି ସାଥି ଫେରି ଆସିଲା । ଥଣ୍ଟରେ ତାର ପେନ୍ଥାଏ ମିଠା ଅଙ୍ଗୁର କୋଳି । ସେ କୋଳିକୁ ଧରି ରାଣୀ ପାଖରେ ବସି ରହିଲା ।

ଖୁବ୍ ଡେରିରେ ରାଣୀର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା । ସେ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲା । ସେ ଦେଖିଲା—ଏଇଟା ନୂଆ ଜାଗା । ଏଠି ବାପ ମା' କେହି ନାହାନ୍ତି । ପାଖରେ ଖାଲି କାଉଟିଏ । ସେ ଅସ୍ୱସ୍ତି ବୋଧ କଲା । ତା'ପରେ କାନ୍ଦିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବାକୁ କେହି ନ ଥିଲେ ।

କାଉଟି ସେଇଠି ବସିଥାଏ । ସେ ଜାଣେ ସବୁ କଥାର ଶେଷ ଅଛି । ତାହା ବି ଆପେ ଆପେ ଘଟିଯାଏ । ପିଲାଟି ଆପେ ଆପେ କାନ୍ଦ ବନ୍ଦ କରିବ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲା ନାହିଁ । ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ ବସି ରହିଲା । ରାଣୀ ବହୁତ ସମୟ ଧରି କାନ୍ଦିଲା । ତା'ପରେ ଆପେ ଆପେ କାନ୍ଦ ତା'ର ସେ ବନ୍ଦ କଲା । କିନ୍ତୁ ଦୀର୍ଘ କାନ୍ଦର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥା ହେବା ସାଥି ସାଥି ବନ୍ଦ ହେଲା ନାହିଁ । ତା' ଲାଗି ରହିଲା । ଏତିକିବେଳେ ଅଙ୍ଗୁର କୋଳିଟିଏ କାଉ

ରାଣୀ ପାଟିରେ ଦେଲା । ରାଣୀର ତ ତଣ୍ଟି ଶୁଖି ଯାଉଥିଲା । ପାଟିରେ ଅଙ୍ଗୁର କୋଳ ପଡ଼ିବାରୁ, ସେ ତାକୁ ଅମୃତ ପରି ପାଇଦେଲା । ସେଇଠୁ କାଉ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଅଙ୍ଗୁର କୋଳ ତା ପାଟିରେ ଦେଲା । ରାଣୀ ତା'ର ପେଟ ପୂରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖାଇଲା । ତା'ପରେ ପୁଣି ଶୋଇଗଲା ।

କାଉଟି ଦେଖିଲା—ତା' ବସାଟି ଖୁବ୍ ଛୋଟ । ଏଥିରେ ମଣିଷ ପିଲା ଚଳିବା ଅସମ୍ଭବ । ସେ କାଠି କୁଟା ସଂଗ୍ରହ କଲା । ବସାଟିକୁ ବେଶ୍ ବଡ଼ କରିଦେଲା । ତା'ପରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଫଳ ସେଥିରେ ଜମା କଲା । ରାଣୀ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ବାପ ମା'କୁ ଖୋଜୁଥିଲା । ଘରକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରୁଥିଲା । କାଳକ୍ରମେ ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ପାଶୋରି ଦେଲା । ନୂତନ ପରିସ୍ଥିତି ସହିତ ନିଜକୁ ସାମିଲ କରିନେଲା ।

ଫଳ ଖାଇ ରାଣୀ ବେଶ୍ ଆରାମରେ ବଢ଼ିଲା । ସେ ତ ଦେଖିବାକୁ ଭାରି ସୁନ୍ଦର । ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ହୋଇଯିବାରୁ ଆଉରି ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଗଲା । କାଉଟି ତାକୁ ଅନାଇ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ଆତ୍ମ-ତୃପ୍ତି ଅନୁଭବ କରେ ।

ପିଲାଟି ବଢ଼ିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତା'ର ଲୁଗାପଟା ଦରକାର ହେଲାଣି । କାଉଟି ସେ ସବୁ ପୂରଣ କରେ । ତା' ବୟସର ପିଲାଙ୍କର ଲୁଗାପଟା ଲୋକେ ଖରାରେ ଶୁଖାନ୍ତି । କାଉ ସେଥିରୁ ରାଣୀର ଯାହା ଦରକାର, ଚୋରିକରି ନେଇଆସେ । ରାଣୀକୁ ସେସବୁ ପିନ୍ଧିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ରାଣୀ ଆନନ୍ଦରେ ଜଙ୍ଗଲରେ ଖେଳି-ବୁଲି ଦିନ କଟାଏ ।

ଗଣୀ ଜାଉର ଜୀବନ । ଗଣୀ ବି ପିଲାଟି ଦିନରୁ ଜାଉକୁ ଦେଖୁଛି । ତେଣୁ ସେ ଜାଉକୁ ଖୁବ୍ ଭଲପାଏ । ଏମିତିକି ତାକୁ ଘଣ୍ଟାଏ ନ ଦେଖିଲେ, ସେ ବି ବାଇଆ ହୋଇଯାଏ ।

ଗଣୀର ଜଙ୍ଗଲରେ ଡର ଭୟ ନାହିଁ । ସବୁ ଜୀବଜନ୍ତୁ ସହିତ ସେ ପରିଚିତ । ସେମାନେ ବି ତାକୁ ଆଦର କରନ୍ତି । ସେ ଯେ ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ, ସେମାନେ ସେଇଆ ଭାବନ୍ତି ।

ମଣିଷ ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଜୀବ । ତାର ଅନୁକରଣ କରିବା ଶକ୍ତି ଅତୁଳନୀୟ । ସେ ସବୁ ଅବସ୍ଥା ସହିତ ଖାପଖୁଆଇ ଚଳିପାରେ । ଭଗବାନ ତାକୁ ପ୍ରେମ, ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଦୟା ଦେଇଛନ୍ତି । ସେଥିରେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜିଣିନେବ । ଗଣୀର ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଦୟା ଯୋଗୁ ସବୁ ଜୀବ୍ ତା ପାଖରେ ଆସି ଜୁଟନ୍ତି । କେହି ତାକୁ ହିଂସା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବରଂ ତାକୁ ଭାରି ଭଲ ପାଅନ୍ତି । ଜାଉ ନ ଥିଲା ବେଳେ ସେ ସେମାନଙ୍କ ମେଳରେ ବେଳ କାଟି ଦିଏ ।

ଚଢ଼େଇମାନଙ୍କ ସ୍ୱର ମଧୁର । ହୃଦୟ ସ୍ପର୍ଶୀ । ଗଣୀ ସେଇ ସ୍ୱର ଅନୁକରଣ କଲା । ବେଳେ ବେଳେ ସେଇ ସ୍ୱରରେ ସେ ଗୀତ ଗାଏ । ପ୍ରାକୃତିକ ଦୃଶ୍ୟରେ ସେ ମଜ୍ଜିଆଲ ହୁଏ । ଶୀତ ଋତୁରେ କାଶ୍ମୀରରେ ବରଫ ପଡ଼େ । କେହି ପଦାକୁ ବାହାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଋତୁରେ ଗଣୀ ଦିନଯାକ ପଦାରେ ବୁଲେ । ଚେନାର ଗଛର ଗହଳିଆ ସବୁଜ ପତ୍ର ଓ ମାଟିଆ ରଙ୍ଗର ଗଣ୍ଡି ତାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ । ଶରତ ଋତୁରେ ଯେତେବେଳେ ସବୁ ଗଛରେ ପତ୍ରଆସେ, ପେସ୍ତା ଅଙ୍ଗୁର ଓ ବାଦାମ ଗଛରେ ଫଳ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଯାଏ— ଗଣୀର ଆନନ୍ଦ ଦେଖିବ କ'ଣ ? ସେ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଜଙ୍ଗଲ ଯାକ

ବୁଲେ । ଘରକୁ ବନରେ ଜମା ଫେରେ ନାହିଁ । ଭୋକ ହେଲେ ସେଇ ଫଳରୁ ପେଟେ ଖାଇଦିଏ । ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ଗୀତ ତ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ । କଳା ହଳଦିଆ ପର ଥିବା ସୁନ୍ଦର ଓରିଓଲର ମିଠା ସ୍ୱର ତାର କାନରେ ପଡ଼ିଲେ, ସେ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇଯାଏ । ଜଙ୍ଗଲରେ ଫୁଟୁଥିବା ଫୁଲ ସବୁ ସଂଗ୍ରହ କରେ । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ କାଉ ଫୁଲମାନ ଆଣି ରାଣୀକୁ ଦେଉଥିଲା । ତାକୁ ଦେଖି ଦେଖି ସେଥିରୁ ଫୁଲଗୁନ୍ଥା ସେ ଶିଖି ଯାଇଛି । ସେ ଫୁଲର ହାର କରେ । ନିଜେ ତାକୁ ପିନ୍ଧେ । ସେ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଏ । ତା' ଛଡ଼ା ପକ୍ଷୀମାନେ ଗୀତ ନ ଗାଉଥିବା ବେଳେ ସେ ଗୀତ ଗାଏ ।

ରାଣୀ ଏବେ ଛୋଟ ପିଲା ହୋଇ ଆଉ ନାହିଁ । ସେ ଏକ ଯୁବତୀ । ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର । ତାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ଆଖି ଝୋସି ହୋଇଯିବ ।

ଦିନକର କଥା । ସେ ଫୁଲ ଗୁନ୍ଥିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଏଣେ ମନ ଆନନ୍ଦରେ ସେ ଗୀତ ଗାଉଥିଲା । ସେତିକବେଳେ ସେ ଦେଶର ରାଜା ସେ ବାଟରେ ଯାଉଥିଲେ । ମଧୁର ଗୀତର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ତାଙ୍କ କାନରେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ତନ୍ମୟ ହୋଇଗଲେ । ସେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଯେଉଁ ଦିଗରୁ ଗୀତ ଭାସି ଆସୁଥିଲା, ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଗଲେ । ଶେଷରେ ରାଣୀକୁ ଦେଖିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ରାଣୀର ଦେହରେ ଗୋଟିଏ ଶତ ଅପରିଷ୍କାର ପୋଷାକ । ତଥାପି ତାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅଦ୍ଭୁତ । ତାର ମୁହଁ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ । ଦେହରେ ଫୁଲର ମାଳ । ଆଗରେ ଫୁଲର ଗଦା । ଏସବୁ ଦେଖି ରାଜା ମୁଗ୍ଧ । ବିହ୍ୱଳିତ । ମନ ତାଙ୍କର ବିଚଳିତ । ଅସ୍ଥିର । ନିଜେ ତାଙ୍କ ଧଳା ଘୋଡ଼ାରୁ

ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲେ । ରାଣୀ ପାଖକୁ ଗଲେ । ତାର ପରିଚୟ ସଂଗ୍ରହ କଲେ । ରାଣୀ ତାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଲା । ତାକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ରାଜା ଯେ ରାଜି, ଏକଥା ତାକୁ ଜଣାଇଦେଲେ । ରାଣୀ ଆପତ୍ତି କଲା ନାହିଁ । ରାଜାଙ୍କ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରକ୍ଷା କଲା । ତାକୁ ଘୋଡ଼ା ପିଠିରେ ବସାଇ ରାଜା ରାଜପ୍ରାସାଦକୁ ନେଇ ଆସିଲେ । ସେଠି ବାହାହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।

ରାଜାଙ୍କର ଆଗରୁ ଦୁଇ ରାଣୀ ଥିଲେ । ସେମାନେ ବି ଅନିନ୍ଦ୍ୟ ସୁନ୍ଦରୀ । ରାଣୀ ଆସି ତୃତୀୟ ରାଣୀ ହେଲା ।

କିଛିଦିନ ଚାଲିଗଲା । ରାଜାଙ୍କର ତିନି ରାଣୀ ସିନା ଥିଲେ । କାହାକୁ ରାଜା ପାଟରାଣୀ କରି ନ ଥିଲେ । ଜଣକୁ ତାଙ୍କର ପାଟରାଣୀ କରିବାର କଥା । ଏଇଟା ପ୍ରଥା । ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଚାପରେ ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣକୁ ପାଟରାଣୀ କରିବାର କଥା ଉଠିଲା । ସମସ୍ତେ ସୁନ୍ଦରୀ । ଏକେ ଆରକୁ ବଳି କରି । କାହାକୁ ପାଟରାଣୀ କରିବେ, ସେ ଏକ ହୃଦଗତ ପ୍ରଶ୍ନ । ସମାଧାନ ରାଜା କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ପାତ୍ରମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ବି ନେଲେ । ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଚିନ୍ତା କରାଗଲା । ଶେଷକୁ ସ୍ଥିର ହେଲା ଯେ ତିନିରାଣୀଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରାଯିବ । ଯେ ପ୍ରଥମ ହେବ, ସେ ପାଟରାଣୀ ହେବ । ତାପରେ ରାଜା ତିନି ରାଣୀଙ୍କୁ ତିନୋଟି ରାଜ ସିଂହାସନ ଦେଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲେ—ଏ ସିଂହାସନକୁ ତୁମେମାନେ ଆଜି ସଜାଅ । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ଯେ ସିଂହାସନ ସବୁଠାରୁ ଭଲ ଭାବରେ ସଜାଇ ପାରିବ, ସେ ପାଟରାଣୀ ହେବ ।

ରାଣୀମାନେ ସେଦିନ ଉଦାସ ହୋଇଗଲେ । ପ୍ରଥମ ଦ୍ୱିତୀୟ ରାଜକୁମାରୀ । ସିଂହାସନ କାହାର ସଜା ହେବ, ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ରାଜ୍ୟର ବିଶିଷ୍ଟ କୁଶଳୀ କାରିଗରଙ୍କୁ ସେମାନେ ସାଥି ସାଥି ଡକାଇଲେ । ସିଂହାସନ ସଜାଇବାର ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ କୁହାଗଲା—ପଇସା ପାଇଁ ଚିନ୍ତା କର ନାହିଁ । ସିଂହାସନକୁ ଏପରି ଭାବରେ ସଜାଅ ଯେ, ଯେ ଦେଖିବ, ସେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଯିବ । କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ସେ ଏଇ ସାଜସଜ୍ଜାକୁ ଭୁଲି ପାରିବ ନାହିଁ । ଏ ଆଦେଶ ପାଇବା ପରେ ବିଶିଷ୍ଟ କାରିଗରମାନେ ତାଙ୍କ କାମରେ ଲାଗିଗଲେ । ଦୁଇ ରାଣୀଙ୍କ ଉଆସ ସରଗରମ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସବୁଠି ତରତର । ଚଞ୍ଚଳ । ବ୍ୟସ୍ତତା । ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ସିଂହାସନ ସଜା ସରିଗଲା । ପ୍ରଥମ ରାଣୀଙ୍କର କାରିଗରମାନେ ସିଂହାସନକୁ ଚକମକ କରିଥିଲେ । ମଝିରେ ମଝିରେ ହୀରା ଝଞ୍ଜା ହୋଇଥିଲା । ଦ୍ୱିତୀୟ ରାଣୀଙ୍କର କାରିଗରମାନେ ସିଂହାସନକୁ ମଣିମୁକ୍ତାରେ ସଜାଇଥିଲେ । ଯେ ଦେଖିଲା, ସେ ଚମତ୍କୃତ ହେଲା । ଏ ଦୁଇଟି ଭିତରୁ କେଉଁଟି ଭଲ, ସୁଦକ୍ଷ କାରିଗରଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ବାଛିବା ବି କଷ୍ଟ ଥିଲା ।

ଦୁଇ ରାଣୀଙ୍କ ଉଆସ ଯେତେବେଳେ କଂପୁଥାଏ, ରାଣୀର ଉଆସ ନୀରବ, ନିସ୍ତବ୍ଧ ଓ ଶୂନ୍‌ଶାନ । ରାଣୀ ସିଂହାସନ ଆଗରୁ କେବେ ଦେଖି ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ସିଂହାସନ ସଜାଇବା ବିଷୟରେ ସେ କିଛି ଜାଣେ ନାହିଁ । ଏ ଗୁରୁଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବାକୁ ସେ ଯେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅକ୍ଷମ, ଏଥିରେ ତାର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ରାଜା ତାକୁ ଏ ବାଦରେ ପକାଇ ଯେ ଅପମାନିତ କରୁଛନ୍ତି, ଏହାହିଁ ତାର ଧାରଣା ହେଲା । ସେଥିପାଇଁ ମନରେ ତାର ଅଶେଷ ଦୁଃଖ । ସେ ଗୋଟିଏ

ଜାଗାରେ ବସି ନଖରେ ଗାର ଟାଣୁଥିଲା । ଏତିକବେଳେ ତାର ପ୍ରିୟ କାଉର 'କା' 'କା' ଶବ୍ଦ ସେ ଶୁଣି ପାରିଲା । ମନରେ ତାର ଅପୂର୍ବ ଆନନ୍ଦ । ଘରୁ ପଦାକୁ ସେ ଧାଇଁ ଆସିଲା । କାଉଟି ଆସି ତା କାନ୍ଧରେ ବସି ପଡ଼ିଲା । ଥଣ୍ଟରେ ତାର ଗୋଟିଏ ମୁଣି । ସେଥିରେ କିଛି ଚେରମୂଳ ଥିଲା । କାଉର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସେ ତାକୁ ପାଣିରେ ବଟୁରିଛ ଦେଲା । ସେଇ ପାଣିରେ କାଉ ଯେମିତି ବତାଇଲା, ସେମିତି ସେ ସିଂହାସନକୁ ଚିତ୍ରିତ କଲା ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ହେଲେ । ଅନ୍ଧାର ମାଡ଼ି ଆସିଲା । ରାଜା ଓ ପାରିଷଦଗଣ ସାଥୀ ହୋଇ ପ୍ରଥମ ରାଣୀଙ୍କ ଉଆସକୁ ଗଲେ । ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ସିଂହାସନଟି ଝଲସି ଝଟକୁଛି । ସେଥିରେ ସଜାଇ ହୋଇଥିବା ହୀରାରୁ ଆଲୁଅ ବାହାରୁଛି । ଶହ ଶହ ଆଲୋକ ସମାରୋହରେ ତା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଉଠୁଛି । ତାପରେ ସେମାନେ ଦ୍ୱିତୀୟ ରାଣୀଙ୍କର ଉଆସକୁ ଆସିଲେ । ସେଠି ବି ସିଂହାସନ ଅପୂର୍ବ ଭାବରେ ସଜା ହୋଇଥିଲା । ସେଠୁ ସେମାନେ ସାନ ରାଣୀର ଉଆସକୁ ଆସିଲେ । ଯାହା ସେଠାରେ ଦେଖିଲେ, ସେଥିରେ ସେମାନେ ଅବାକ୍ । ସିଂହାସନରେ ହଜାର ହଜାର ଫୁଲ ଜଳୁଛି । ତାର ମହମହ ବାସ୍ନା ଚିତ୍ତକୁ ପୁଲକିତ କରୁଛି । ରାଣୀର ସିଂହାସନ ସଜା ଯେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ, ସେଥିରେ କାହାର ସନ୍ଦେହ ନଥିଲା । ରାଜା ସଭାସଦ୍ ସହ ପରାମର୍ଶ କଲେ । ରାଣୀକୁ ପାଟରାଣୀ କରି ଦେଲେ । ଏହା ଘୋଷଣା କରି ଦିଆଗଲା ।

ଏ କଥା ଶୁଣି ବଡ଼ ଦୁଇ ରାଣୀ ଈର୍ଷାରେ ଜଳିଗଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଯୁକ୍ତି ଥିଲା—ସେମାନେ ଯେତେହେଲେ ରଜାଘରର

ହିଂଅ, ଶିକ୍ଷିତା । ଆଗ୍ଭର, ବ୍ୟବହାର ଓ ଭଦ୍ରାମୀରେ ସମକକ୍ଷ ହେବା ତ ଦୂରର କଥା, ସେମାନଙ୍କ ପାସଙ୍ଗରେ ରାଣୀ ପଡ଼ିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନାହିଁ । କାଲି ସେ ଜଙ୍ଗଲରେ ଅରକ୍ଷ ହୋଇ ବୁଲୁଥିଲା । ଧର୍‌ସା ହୋଇ ଆସିଛି । ସେ ପୁଣି ପାଟରାଣୀ ! ଏହା ଅସହ୍ୟ । ବରଦାସ୍ତ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହଁ । ଉଭୟେ ଭାବିଲେ ଯେ ରାଣୀ ତାଙ୍କର ମିଳିତ ଶତ୍ରୁ । ସେ ବଞ୍ଚିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ନିସ୍ତାର ନାହିଁ । ତାକୁ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଶେଷ କରିବାକୁ ହେବ ।

ସେମାନଙ୍କ ଉଆସକୁ ଲାଗି ଗୋଟିଏ ନଈ ବୋହିଯାଇଛି । ତା ବେଶ୍ ଗଭୀର । ସ୍ରୋତ ବି ଖୁବ୍ ପ୍ରଖର । ଦୁଇ ରାଣୀ କଥା-ବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ସ୍ଥିର କଲେ—ରାଣୀକୁ ସେ ନଈକୁ ପେଲି ଦେବେ । ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ କେହି ନ ଥିବେ । ସେ ତ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ମରିବ । ତାଙ୍କର କଣ୍ଟା ଯିବ ।

ଯାହା ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ, ତାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ଦିନେ ସେମାନେ ରାଣୀକୁ ନଈ କୂଳକୁ ନେଇଗଲେ । ତାପରେ ନଈର ପାଣି କେତେ ଦେଖିବାକୁ ନଈ ଧାରରେ ଠିଆ ହେଲେ । ସେଠି ଦୁଇ ରାଣୀ ଯାକ ରାଣୀକୁ ନଈକୁ ଠେଲି ଦେଲେ । ରାଣୀଟି ଭାସି ଭାସି ଗଲା । ବଡ଼ ପାଟିରେ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ସେ ପାଟି କରୁଥିଲା । କେହି ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ନ ଥିଲେ । ସେ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଗଲା । ଆମ କାଉଟି କେଉଁଠି ଥିଲା କେଜାଣି, ସେଠି ଆସି ହାଜର । ସେ ବଡ଼ ପାଟିରେ କା କା ଡାକିଲା । ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ହଜାର ହଜାର କାଉ ଆସି ସେଠି ରୁଣ୍ଡ ହୋଇ ଗଲେ । ବୁଡ଼ି ଯାଉଥିବା ରାଣୀର ଲୁଗା ଭାସୁଥିଲା । ସେମାନେ

ଥଣ୍ଡରେ ଧରି ଟାଣି ଟାଣି କୂଳକୁ ଘେନି ଆସିଲେ । ସେଥିରେ ରାଣୀ କୂଳକୁ ଆସିଲା । ସେମାନଙ୍କର ଶୁଶ୍ରୂଷାରେ ତାର ଚେତା ଆସିଲା । କାଉକୁ ଦେଖି ରାଣୀର ସାହସ ଆସିଲା । ହେମାନେ କୁଡ଼ିଆଟିଏ ରାଣୀ ପାଇଁ କରିଦେଲେ । ସେ ଜାଗାଟି ରାଜଧାନୀଠାରୁ ବହୁତ ଦୂର । ସେଇଠି ରାଣୀ ରହେ । ଫଳମୂଳ କାଉମାନେ ଆଣି ଦିଅନ୍ତି । ତାକୁ ଖାଇ ଅତି ଦୀନହୀନ ଭାବରେ ଜୀବନ କଟାଏ ।

ରାଣୀକୁ ପାଣିକୁ ଠେଲିବା ପରେ ଦୁଇ ରାଣୀଯାକ କଚ୍ଛ ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କଲେ । କଚ୍ଛ ବାଟ ଭାସି ଭାସି ଗଲାପରେ ରାଣୀ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଗଲା । ଯାହାହେଉ କଣ୍ଟା ଗଲାବୋଲି ଆସ୍ୱସ୍ତିର ଏକ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ସେମାନେ ପକାଇଲେ । ତାପରେ ଆସି ରାଜାଙ୍କ ପାଖକୁ ରାଣୀ ନଈରେ ପଡ଼ି ବୁଡ଼ିଗଲା ବୋଲି ଖବର ପଠାଇଲେ । ସେତବେଳକୁ ରାଜା ରାଜକାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲେ । ଏ ଖବର ଶୁଣି ସମସ୍ତ କାମ ଛାଡ଼ି ନଈ କୂଳକୁ ଧାଇଁଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ପାରିଷଦ ବି ସେଠାକୁ ଆସିଲେ । କେଉଟମାନଙ୍କୁ ଡକାହେଲା । ନଈ ଭିତର ଯାକ ଖୁବ୍ ଖୋଜା ହେଲା । ରାଣୀର କଚ୍ଛ ପତ୍ତା ମିଳିଲା ନାହିଁ । ରାଜା ଏଇ ଦୁଃଖରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲେ । ରାଣୀକୁ ତ ସେ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ, ରାଣୀ ଚାଲିଯିବା ପରଠାରୁ ତାଙ୍କୁ ସବୁ ବିଷ ପରି ଲାଗିଲା । ସେ ବାରମ୍ବାର କହୁଥିଲେ—"ମୁଁ ତାକୁ ଏତେ ଭଲ ପାଏ ସେ ମୋତେ ଛାଡ଼ି ଯାଇପାରେନା ।"

ଦୁଇ ରାଣୀଯାକ ରାଜାଙ୍କର ତତ୍ତ୍ୱ ଖୁବ୍ ନିଅନ୍ତି । ରାଜାଙ୍କ ପାଇଁ ସେମାନେ ଖୁବ୍ ବ୍ୟସ୍ତ । ତାଙ୍କର ମନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ

ସେମାନେ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । କିନ୍ତୁ ସବୁ ବୃଥା । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟ ଭାର ଦେଇ ଏବେ ରାଜା ରାଣୀଙ୍କୁ ଖୋଜିବାକୁ ବାହାରିଗଲେ ।

ନଈରେ ରାଣୀ ତ ବୁଡ଼ି ଯାଇଛି । ଏକଥା ତ ରାଜା ଜାଣିଥିଲେ । ତେଣୁ ନଈ କୂଳେ କୂଳେ ସେ ଯାତ୍ରା କଲେ । ପୂରା ବର୍ଷଟିଏ ଚାଲିଗଲା । ରାଜା ତାଙ୍କ ଚାଲି ବନ୍ଦ କରି ନାହାନ୍ତି । ଖିଆପିଆ ବି ନାହିଁ । ସେତେବେଳକୁ ସେ ଖୁବ୍ କ୍ଳାନ୍ତ । ଅବସନ୍ନ । ଦୁର୍ବଳ । ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ କାନରେ ଏକ ମଧୁର ଗୀତ ପଡ଼ିଲା । ସେ କାନ ଦେଇ ଶୁଣିଲେ । ଏ ଯେ ତାଙ୍କ ରାଣୀର ସ୍ୱର, ଏଥିରେ ତାଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ରହିଲା ନାହିଁ । ସେ ଆଖିବୁଜି ଗୀତ ଭାସି ଆସୁଥିବା ଜାଗାକୁ ଧାଇଁଲେ ।

ସେ ଏକ କାଠ କୁଡ଼ିଆ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ସେଠି ଦେଖିଲେ—ରାଣୀ ବସି ଦୁଃଖରେ ଗୀତ ଗାଉଛି । ରାଜା ରାଣୀକୁ, ରାଣୀ ରାଜାଙ୍କୁ ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ ବିଭୋର ହୋଇଗଲେ । ତାପରେ ଶାନ୍ତ ଓ ଧୀର ଭାବରେ ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ । ତାଙ୍କୁ କପଟରେ ଦୁଇ ରାଣୀ ନଈ କୂଳକୁ ନେଲେ, ସେଠି କପଟରେ ପାଣିକୁ ଠେଲି ଦେଲେ, କାଙ୍କମାନେ ତାଙ୍କୁ କପଟରୁ ରକ୍ଷା କଲେ—ସେ ସବୁ କଥା ରାଣୀ ରାଜାଙ୍କୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହିଲା ।

ତା'ପର ଦିନ ସେମାନେ ରାଜଧାନୀକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ । ରାଜ ପ୍ରାସାଦରେ ପହଞ୍ଚି ରାଜା ବଡ଼ ରାଣୀ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଡକାଇଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଅତି କଠୋର ଭାବରେ ରାଜା ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ—"ତୁମେ ପାଟରାଣୀକୁ କାହିଁକି ନଈକୁ ଠେଲି ଦେଲ ?"

ରାଣୀ ଦୁଇ ଜଣ ନିରୁତ୍ତର । ଭୟରେ ଖାଲି ଥରୁଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଖାଲି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଥାଏ ଯେ ରାଣୀ କିପରି ବଞ୍ଚିପାରିଲା ।

କୌଣସି ଉତ୍ତର ନ ଦେବାରୁ ରାଜା ଖୁବ୍ ରାଗିଗଲେ । ରାଣୀ ଯାହା କହୁଥିଲେ, ତାହା ସତ୍ୟ । ଏଥିରେ ରାଜାଙ୍କର ଦୃଢ଼ବୋଧ ହେଲା ।

ଦୁଇ ରାଣୀଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦେବାକୁ ରାଜା ଆଦେଶ କଲେ । ତାହାହିଁ ପାଳନ ହେଲା ।

ସେଇଦିନୁ ରାଣୀ ସହିତ ରାଜା ସୁଖରେ ଜୀବନ ଯାପନ କଲେ ।

କୌଣସି କଥା ଲୁଚେ ନାହିଁ । ଯେ ଯାହା କରେ, ସେଥିପାଇଁ ତାର ଦଣ୍ଡ ଥୁଆ ହୋଇଛି ।

———

ତିନ ଅନ୍ଧ

ତ୍ରେଗାମ କୁଣ୍ଡ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ତୀର୍ଥସ୍ଥାନ । ଏହା କାଶ୍ମୀର ଉପତ୍ୟକାର ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ଏହି ପବିତ୍ର କୁଣ୍ଡକୁ ଲାଗି ଗୋଟିଏ ଶିବ ମନ୍ଦିର । ତାର ତଳ ଅଂଶ ପଥରରେ । ଉପର ଅଂଶଟି କିରାସିନ ଟିଣରେ ତିଆରି । ମନ୍ଦିରର ଠିକ୍ ମଝିରେ କଳା ମୁଗୁନି ପଥରର ଶିବଲିଙ୍ଗ । ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖପଟେ ଘିଅ ବା ତେଲ ଦୀପ ଜଳେ । ତାହା ମନ୍ଦିର ଭିତରକୁ ଆଲୋକିତ କରେ ।

ସେଠି ଶିବ ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ସକାଳେ ଭିଡ଼ ହୁଏ । ଲୋକମାନେ ଗୋଟିଏ ଧାଡ଼ିରେ ଯାଇ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଠେଲା ଠେଲି ହେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ନାହିଁ ।

ସେଠି ଲୋକମାନେ ଭୋଗରାଗ କରନ୍ତି । ତା'ଛଡ଼ା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଜିନିଷ ଶିବଙ୍କୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରାଯାଇଥାଏ । ଠାକୁରଙ୍କୁ କି ପଇସା କମ ଦିଆହୁଏ ନାହିଁ । ଫଳରେ ଶିବ ପୂଜକଙ୍କର ଆନନ୍ଦରେ ଚଳିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ହୁଏ ନାହିଁ ।

ବହୁଦିନ ତଳେ ସେଇ ଶିବଙ୍କର ମହେଶ ବୋଲି ଜଣେ ପୂଜକ ଥିଲା । ସେ ବଡ଼ ଭୋରରୁ ଉଠେ । ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରେ । ଚନ୍ଦନ ଘୋରେ । ସେଥିରୁ ମେଞ୍ଚେ ତାର କପାଳରେ ଟେସି ବୋଳେ । ତାପରେ ମନ୍ଦିରକୁ ବାହାରି ପଡ଼େ । ସେଠି ଦିନଯାକ ରହେ । ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ଘରକୁ ଆସେ । ଯାହା ତାକୁ ଦକ୍ଷିଣା ଓ ଦାନ ମିଳେ, ତାକୁ ଧରି ଘରକୁ ଫେରେ ।

ଦିନକର କଥା । ସେଦିନ ବଡ଼ ଭୋରରୁ ସେ କି ମନ୍ଦିର ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା । ସେଠି ସେ ଦେଖିଲା—ସେ ଅଞ୍ଚଳର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଜମିଦାର ସେଠି ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି । ଆଜି କେହି ଭକ୍ତ ଗଡ଼ ନାହାନ୍ତି । ତାକୁ ତାହା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିଲା । ସେ ଜମିଦାରଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ଆଶୀର୍ବାଦ କଲା । ଜମିଦାର କହିଲେ—"ମୁଁ ଅପୁତ୍ରିକ । ମୋର ପୁଅଟିଏ ଦରକାର । ତୁମେ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ପୂଜା କରିବ । ଯାହା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ, ମୋଠାରୁ ନେଇଯାଅ ।"

ମହେଶ କହିଲା—"ଏଥିପାଇଁ ଶହେ ଟଙ୍କା ଦରକାର । ପୂଜା ସାମଗ୍ରୀ କିଣିବାକୁ ଓ ମୋର ପାରିଶ୍ରମିକ ପାଇଁ ମୁଁ ସେଥିରୁ ପଞ୍ଚସ୍ତରି ଟଙ୍କା ନେବି । ଆବଶିଷ୍ଟ ପଚିଶ ଟଙ୍କା ଭିକାରୀଙ୍କୁ ଦିଆଯିବ ।"

ଜମିଦାର ମୂଲେଇ କଲେ ନାହିଁ । ଟଙ୍କା ଥଳି ଖୋଲିଲେ । ସେତେବେଳେ ତ ନୋଟର ଏତେ ପ୍ରଚଳନ ନ ଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଖାଲି ଟଙ୍କା ଶହେଟା ଗଣି ଦେଲେ । ଦର୍ଶନ କରି ସେ ଫେରି ଗଲେ ।

ମହେଶ ତାର ହେତୁ ହେଲାଦିନୁ ଦେଉଳକୁ ଆସୁଛି । ବହୁ ବଡ଼ବଡ଼ଆଙ୍କର ପୂଜା କରିଛି । କିନ୍ତୁ କେହି କେବେ ତାକୁ ଶହେ ଟଙ୍କା ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ଆଜି ତାର ପରମ ଭାଗ୍ୟ । ସେ ଏକକାଳୀନ ଶହେ ଟଙ୍କା ପାଇଛି । ସେ ତ ଖାଲି ଖୁସି ହେଉ ନ ଥିଲା । ଏ ଟଙ୍କାକୁ ତାର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଦେଇ ଖୁସି କରାଇବାକୁ ତାର ଭାରି ଇଚ୍ଛା । ସେଥିପାଇଁ ତର ତର ହୋଇ ପୂଜା ସବୁ ସାରି ଦେଲା । ଉପରବେଳା ସେଠାକୁ ଭକ୍ତ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଦିନ ଥାଉ ଥାଉ ସେ ଦିନ ଘରକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ।

ବାଟରେ ଗୋଟିଏ ଅନ୍ଧକୁ ଦେଖିଲା । ସେ ହାତ ବଢ଼ାଇ ମାଗୁଥିଲା । ମହେଶ ଯିବା କଥା ଜାଣି ତାକୁ କିଛି ଦାନ କରିବାକୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲା । ମହେଶ ଭାବିଲା—ଜମିଦାରଙ୍କଠାରୁ ଦାନ ପାଇଁ ପଚିଶ ଟଙ୍କା ଆଣିଛି । ତାକୁ ସେ ଦାନ ନିଶ୍ଚୟ କରିବ । କିନ୍ତୁ ବହୁ ଭିକାରୀ ମଧ୍ୟରେ ବାଣ୍ଟିଦେଲେ, ସବୁଦିନ ଭଳି ସେମାନେ କିଛି

କାହୁଁ ପଇସା ପାଇବେ । ମନରେ ତାଙ୍କର କାହୁଁ ଭାବନା ଆସିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଜଣେ ଭିକାରୀ ଯଦି ପଚିଶ ଟଙ୍କା ପାଏ, ସେ ଏତେ ଖୁସି ହୋଇଯିବ ଯେ, ତା କଳ୍ପନା କରିହେବ ନାହିଁ । ସେ ଏ କଥା ହିଁ ଜୀବନ ଯାକ ମନେ ରଖିବ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମହେଶ ପଚିଶ ଟଙ୍କା ବାହାର କଲା । ଅନ୍ଧ ଭିକାରୀଟିର ଲମ୍ବି ଆସିଥିବା ହାତରେ ଯେତିକ ଦେଇ ଦେଲା । କହିଲା--"ଗଣ, କେତେ ଟଙ୍କା ଯେ ।"

ଭିକାରୀଟି ଗଣିଲା । ସେ ଦେଖିଲା—ପଚିଶ ଟଙ୍କା ତାକୁ ଭିକ୍ଷା ମିଳିଛି । ମୁହଁ ତାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଉଠିଲା । ସେ ଆନନ୍ଦରେ ଗଦ୍ ଗଦ୍ ହୋଇ କହିଲା—"ଗୋସେଇଁ, ତମର କ'ଣ ହୋଇଛି ଯେ ତୁମେ ମୋତେ ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ଟଙ୍କା ଦାନ କରିଦେଲ ! ଏ ତ ଦାନ ନୁହେଁ, ଋଣ । ଏ ଋଣ ମୁଁ ଏ ଜୀବନରେ ତମର ଶୁଝି ପାରିବ ନାହିଁ ।"

ମହେଶ କହିଲା— "ଆରେ ତୁ କ'ଣ ପଗାଳ ? ମୁଁ କଏ ଯେ ପଚିଶ ଟଙ୍କା ଦାନ କରିଦେବ ? ଆଜ ଜଣେ ଜମିଦାର ଆସିଥିଲେ । ମୋତେ ପୂଜା ପାଇଁ ପଞ୍ଚସ୍ତରି ଟଙ୍କା ଆଉ ଭିକାରୀକୁ ଦେବାକୁ ପଚିଶ ଟଙ୍କା ଦେଇଗଲେ । ମୁଁ ସେଇ ଟଙ୍କା ତତେ ଦେଉଛି ।"

ଭିକାରୀ ଭାବିଲା—ବ୍ରାହ୍ମଣଟି ବେଶ୍ ଭାଗ୍ୟବାନ । ତା ନ ହୋଇଥିଲେ, ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ଟଙ୍କା ଆଜ ସେ ପାଇ ନ ଥାନ୍ତା । ଯେତିକ ଯେତିକ ଏଇ ଟଙ୍କା କଥା ସେ ଭାବିଲା, ବ୍ରାହ୍ମଣ ପାଖେ ଥିବା ପଞ୍ଚସ୍ତରି ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ତାର ଲୋଭ ବଢିଲା । ସେ କହିଲା— "ଗୋସେଇଁ, ମୁଁ ଏତେ ଟଙ୍କା ଜୀବନରେ ଏକାଠି କେବେ ହାତରେ

ଧରି ନାହିଁ । ସେସବୁ ଟଙ୍କା ମୋତେ ଟିକଏ ଦୟାକରି ଦିଅ । ମୁଁ ହାତରେ ଧରେ । ତାପରେ ତୁମ ଟଙ୍କା ତୁମେ ନେଇଯିବ ।”

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭାବିଲା—ଅନ୍ଧ ଭିକାରୀ କଥାରେ ରାଜି ହେଲେ, ଭିକାରୀଟି ମନରେ ଆନନ୍ଦ ଆସିବ । କିନ୍ତୁ ତାର କିଛି କ୍ଷତି ହେବ ନାହିଁ । ସେ ସମୁଦାୟ ଟଙ୍କା ଭିକାରୀ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା । ଭିକାରୀଟି ଆନନ୍ଦରେ ଟଙ୍କାକୁ ଏପଟ ସେପଟ କଲା । ଦୁଷ୍ଟ ବୁଦ୍ଧି ମନରେ ପଶିଲା । ଏ ସମସ୍ତ ଟଙ୍କା କିପରି ଅକ୍ତିଆର କରିବ, ସେଇଆ ସେ ଭାବୁଥିଲା । ମହେଶ କହିଲା—“ଡେରି ହେଉଛି, ମୋତେ ଟଙ୍କାତକ ଦିଅ । ମୁଁ ଯାଏଁ ।”

ଅନ୍ଧଟି ସବୁ ଶୁଣି କିଛି ନ ଶୁଣିଲା ପରି ରହିଲା । ସେ ଭାବୁଥିଲା—ସେ କ’ଣ କରିବ ? ବ୍ରାହ୍ମଣ ହାତରୁ ଖସିଯିବ ।

ମହେଶ ବିରକ୍ତ ହୋଇ କହିଲା—“କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ! ମୋ ଟଙ୍କା ଦେ । ଠିଆ ହୋଇଛୁ କାହିଁକି ? ଶୁଣି ନ ଶୁଣିଲା ପରି ହେଉଛୁ କାହିଁକି ?”

ଅନ୍ଧଟି ତଥାପି ନୀରବ । କାଠ ପରି ଠିଆ ହୋଇଥାଏ । ମନ ତାର ଗଣ୍ଠିର ଚିନ୍ତାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ।

ମହେଶ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଅନ୍ଧ ହାତରୁ ଟଙ୍କାତକ ନେବାକୁ ସେ ହାତ ବଢ଼ାଇଲା । ଅନ୍ଧ ସେତିକିବେଳେ ଚିତ୍କାର କଲା—“ରକ୍ଷାକର । ରକ୍ଷାକର ।” ମହେଶ ଅନ୍ଧର ଏ ଢଙ୍ଗ ଦେଖି ଅବାକ୍ । ତା ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲିବା ପୂର୍ବରୁ ସେଠାରେ ବହୁଲୋକ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଲୋକେ ପଚାରିଲେ “କଥା କ’ଣ ?”

ଭିକାରୀଟି କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ କହିଲା—"ଭିକ ମାଗି ମାଗି ମୁଁ ଏତିକ ଟଙ୍କା ସଞ୍ଚୟ କରିଛି । ଏହାକୁ ଏମିତି ଗଣୁଥିଲି । ଏ ବାବୁ ଆସି ମୋଠାରୁ ସବୁ ଟଙ୍କା ଛଡ଼ାଇ ନେବାକୁ ବସିଛନ୍ତି ।"

ମହେଶ ସବୁକଥା କହି ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । କିନ୍ତୁ ସଂସାରର ଗତି ବିଚିତ୍ର । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆଉ ତଳ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ସମସ୍ତଙ୍କର ସହାନୁଭୂତି ଥାଏ । ସେ ସରଳ, ନିଷ୍କପଟ ଓ ହୀନ ଚରିତ୍ରର ବହୁ ଦୂରରେ, ଏକଥା ସମସ୍ତଙ୍କର ଧାରଣା । ଉପରିସ୍ଥ ଲୋକ ସାଧୁ ଓ ସଚ୍ଚୋଟ ହେଲେ ବି ସେମାନେ ତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ତଳ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଙ୍କ କଥାକୁ ବେଶି ଓଜନ ଦିଆଯାଏ । ସେଇଆ ଏଠି ହେଲା । ସମସ୍ତେ ଅନ୍ଧ ଭିକାରୀଟିକୁ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ । ମହେଶକୁ ଛି ଛି କଲେ । ବହୁତ କହିଲେ—"ଆମକୁ ଠକିବାକୁ ଆଉ ଉଦ୍ୟମ କର ନାହିଁ । ତୁମେ ଶିବ ପୂଜକ । ଏପରି ହୀନ କାମ କରିବାକୁ ତୁମେ କିପରି ପ୍ରୟାସ କଲ ? ଏହା ଦେଖି ଆମକୁ ଦୁଃଖ ଲାଗୁଛି ।"

ଜନଗହଳ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯିବାକୁ ମହେଶର ସାହସ ହେଲା ନାହିଁ । ସେ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଘରକୁ ଫେରିଲା ।

ସ୍ତ୍ରୀ ତା'ଠୁଁ ସବୁକଥା ଶୁଣି କହିଲା—"ଏଇଥିପାଇଁ କାନ୍ଦ ? ଆଜ ଜମିଦାର ଆସି ନ ଥାନ୍ତେ, ଟଙ୍କାତକ କ'ଣ ମିଳିଥାନ୍ତା ? ଧରିନିଅ ସେ ଆସି ନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ତୁମ ପାଖକୁ ଟଙ୍କା ଆସି ନାହିଁ । ତାହାହେଲେ ଚିନ୍ତା କରିବାର ଅବକାଶ କାହିଁ ? ତା'ଛଡ଼ା ସବୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଦୟା । ସେ ଦୟା କଲେ ବୋଲି ଟଙ୍କା ମିଳି-

ଥିଲା । ତାଙ୍କ ଦୟାରେ ସେ ଟଙ୍କା ଚାଲିଗଲା । ପୁଣି ଦୟା କଲେ ଟଙ୍କା ଆସିବ । ଏଥିପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ ।''

ମହେଶ ମନକୁ ବୁଝାଇଲା । ଶେଷକୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରିଲା । ତାପରେ କିଛି ସମୟ ଗଲା ବିତି । ସ୍ତ୍ରୀ ତାର କହିଲା—"ଅନ୍ଧଟା ତମକୁ ଠକି ଦେଲା । ଅନ୍ଧକୁ ଠକିବା ଅତି ସହଜ । ତୁମେ ଅନ୍ଧକୁ ଅନୁସରଣ କର । ଯେଉଁଠି ଟଙ୍କା ରଖିବ, ସେଠୁ ଘେନି ଆସିବ । ସେ କିଛି ଜାଣିପାରିବ ନାହିଁ ।''

ମହେଶ ଆଉ ଡେରି କଲା ନାହିଁ । ଅନ୍ଧକୁ ଖୋଜି ବୁଲିଲା । ଅନ୍ଧକୁ ସେ ଭେଟିଲା । ସେତିକିବେଳୁ ଅନ୍ଧ ପଛେ ପଛେ ଛାଇ ଭଳି ସେ ଲାଗି ରହିଲା ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହେବାରୁ ଅନ୍ଧ ଗୋଟିଏ କୁଡ଼ିଆ ପାଖକୁ ଆସିଲା । ସେ କୁଡ଼ିଆ ଭିତରକୁ ଗଲା । ପଛେ ପଛେ ତାର ମହେଶ । ସେ ଘରେ ଆଉ ଜଣେ ରହୁଥାଏ । ସେ ବି ଅନ୍ଧ । ଏ ଅନ୍ଧଟି ତାକୁ ଭାଇ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କଲା । ତାପରେ କହିଲା —''ଆଜି ମୁଁ ଶହେ ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର କରିଛି । ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଟଙ୍କା ପାଖରେ ରଖିବାକୁ ମୋର ଭୟ ହେଉଛି । କ'ଣ କରିବ କହିଲୁ ?''

ଅନ୍ୟ ଜଣକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଲା— "ତୁ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଟଙ୍କା କେଉଁଠୁ ପାଇଲୁ ?''

ଅନ୍ଧଟି ତା ଭାଇ ପାଖକୁ ଲାଗି ଯାଇ ଫୁସଫୁସ କରି ସବୁ କଥା କହିଲା । ଭାଇ ତାର ଏ କଥା ଶୁଣି ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟି ବୋଧ କଲା । କହିଲା—"ହଇରେ, ତୁ ଯାହା କଲୁ, ଭଲ କାମ କଲୁ ନାହିଁ ।

ତୋତେ ସେ ପଚାଶ ଟଙ୍କା ଦେଉଥିଲି । ତୁ ସବୁ ମାରି ଆଣିଲୁ ! ଯାହାହେଉ ଆଣି ତ ପାରିଲୁଣି । ମୋ ଲମ୍ବା କୋଟଟା ସବୁବେଳେ ପିନ୍ଧେ । ସେଇ କୋଟର ପକେଟରେ ରଖିଦେ । ଏହା ସବୁଠାରୁ ନିରାପଦ ଜାଗା । ସେଠୁ ହଜିବାର ସମ୍ଭାବନା ଜମା ନାହିଁ ।"

ଇକାଲାଜିର ମୁହଁରେ ଆଶଙ୍କା ଭାବ । ସେ ସମ୍ଭବତଃ ତା ଭାଇକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁ ନ ଥିଲା । ସବୁଯାକ ଟଙ୍କା ତାର ହାତ-ଛଡ଼ା କରିବାକୁ ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ଟଙ୍କାତକ ଗଣିଲା । ସେଥିରୁ ଷାଠିଏଟି ଟଙ୍କା ନିଜ ପକେଟରେ ରଖିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ ଟଙ୍କାତକ ନେଇ ଭାଇର ପକେଟରେ ରଖିଦେଲା । ତାପରେ ସେ ଯାଇ ତଳେ ଲମ୍ବ ହୋଇ ଶୋଇଗଲା ।

ନମାଜ ପଢ଼ିବା ବେଳ ହେଲା । ଭାଇ ତାର ମସ୍‌ଜିଦ୍‌କୁ ଗଲା । ସେଠିତ ଲୋକଙ୍କର ବହୁତ ଗହଳି । ସେ ସେଠି ଠେଲି ଠାଲି ପଶିଲା । ଆଣ୍ଠୁ ପକାଇ ବସି ସେଠି ପ୍ରାର୍ଥନା କଲା । ମହେଶ ତାର ପଛେ ପଛେ ଯାଉଥିଲା । ତାକୁ ଲାଗିକରି ଆଣ୍ଠୁ ପକାଇ ବସିଲା । ଯେତେବେଳେ ଅଲଟି ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଲା, ମହେଶ ଆସ୍ତେକରି ଯେଉଁ ଥଳିରେ ଟଙ୍କା ଅଛି ରଖିଥିଲା, ସେଇଟି ତା ପକେଟରୁ ଉଠାଇ ଆଣିଲା । ପ୍ରାର୍ଥନା ସରିଲା । ସମସ୍ତେ ବାହାରିଲେ । ଅଲଟି ପକେଟ ଅଣ୍ଡାଳି ଦେଖିଲା ଯେ ଟଙ୍କା ଥଳିଟି ତାର ନାହିଁ । ସେ ମୌଲବୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲା । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଆପତ୍ତି କଲା । ମୌଲବୀ କହିଲେ—"ବୋକା ଲୋକମାନେ ଟଙ୍କା ଧରି ଦେହଳକୁ ଆସନ୍ତି । କିଏ ନେଲା, କିପରି ଜଣା ପଡ଼ିବ ? ନିଜ ଭାଗ୍ୟକୁ ଆଦର ଫେରିଯାଅ ।"

ବଡ଼ଭାଇ ଅନ୍ଧଟି ସେଠୁ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଆସିଲା । ଘରେ ପଶୁଣୁ ସେ କାନ୍ଦିଲା । ତା କାନ୍ଦ ଦେଖି ପ୍ରଥମ ଅନ୍ଧଟି ବି କାନ୍ଦିଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ବଡ଼ ଭାଇ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ସେ ବି ଅନ୍ଧ । ସେ ଉଭୟଙ୍କୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲା । କଥା କ'ଣ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲା । ମଝିଆ ଅନ୍ଧ ଭାଇଠାରୁ ସବୁ କଥା ଶୁଣିଲା । ବଡ଼ ଭାଇ ସାନ ଭାଇକୁ କହିଲା— "ଆରେ ତୁ କ'ଣ କହୁଛୁ ?"

ପ୍ରଥମ ଅନ୍ଧଟି କହିଲା—"ମିଛ କହି ଜଣକୁ ମୁଁ ସର୍ବସ୍ୱାନ୍ତ କଲି । ଅଥଚ ଟଙ୍କା ସବୁ ବାଏଁ ବାଏଁ ଉଡ଼ି ଯାଉଛି । ଆଉ ଷାଠିଏ ଟଙ୍କା ଅଛି । ତାକୁ କେମିତି ରଖିବି, ସେଇଟା ମୋର ଚିନ୍ତା ।"

ବଡ଼ ଭାଇ କହିଲା—"ସେ ଟଙ୍କା ଆଣ । ତାକୁ ଗୋଟିଏ କନା ମୁଣିରେ ରଖ । ସେ ମୁଣିକୁ କୋଠ ଭିତର ପଟେ ସିଲେଇ କରିଦେବି । ତାକୁ କେହି ନେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।" ଯାହା କହିଲା, ସେଇଆ ବି କଲା । ମହେଶ ସେ ଘରେ ଠିଆ ହୋଇ ସବୁ ଦେଖୁଥାଏ ।

ତିନିଭାଇ ଯାକ ଶୋଇବାକୁ ଗଲେ । ମହେଶ ବାହାରକୁ ଆସିଲା । ଗୋଟିଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଭରା ଖୋଳ ପାଇଲା । ସେଠି ଗୋଟେ ବୋତଲରେ କିଛି ମିଠା ରଖି ଥୋଇଦେଲା । ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଯାଇନ ସେଇ ବୋତଲଟା ପିମ୍ପୁଡ଼ିରେ ପୂରିଗଲା । ଠିପିଟା ଦେଇ ମହେଶ ଧାଇଁଲା ଅନ୍ଧଙ୍କ କୁଡ଼ିଆକୁ । ସେଠି ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଭରା ବୋତଲକୁ ବଡ଼ ଭାଇ କୋଠ ପାଖରେ ଖୋଲି ଦେଲା । ବଡ଼ ଭାଇ ଯାଏ କୁଆଡେ ? ପିମ୍ପୁଡ଼ିମାନେ ତାକୁ କାମୁଡ଼ି ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କଲେ । ସେ ଖୁବ୍ ଗଡ଼ିଲା ।

ବାପଲୋ ବୋଉଲୋ ଚିତ୍କାର କଲା । ଶେଷକୁ କୋଟ କାଢ଼ି ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା । ମହେଶ ସେଠି ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲା । ବିଳମ୍ବ ନ କରି କୋଟ ଭିତରୁ ଗ୍ରେଟ ମୁଣିଟିକୁ ଉଡ଼ ଟୁଣ୍ଡାଇ ଅାଣିଲା । ତାପରେ ଚମ୍ପଟ ମାରିଲା ତା ଘରକୁ ।

ଅନ୍ଧଟିର ଟଙ୍କା କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା । ସେ କୋଟକୁ ଅଣ୍ଡାଳି ଦେଖିଲା ଯେ ସେଥିରେ ଟଙ୍କା ମୁଣିଟା ନାହିଁ । ସେ ଚିତ୍କାର କଲା । ଅନ୍ୟ ଭାଇମାନେ ଉଠିଲେ । ସବୁକଥା ଶୁଣିଲେ । ସମସ୍ତେ ରାଗରେ ଜଳୁଥାନ୍ତି । ସିଧା ଯାଇ ଗାଁର ମୁଖିଆ ପାଖରେ ହାଜର ହୋଇ ଗଲେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥନା ଥିଲା—ତାଙ୍କର ଟଙ୍କା ଯେ ଚୋରି କରି ନେଇଛି, ତାକୁ ଧରାପଡ଼ । (ଧରାଯାଉ)

ବହୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ ହେଲା, କିଛି ଜଣା ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଜଣେ ଅନ୍ଧମାନଙ୍କ ପିଛା ଧରି ଏକଥା କରିଛି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନ ଥିଲା । ଅନ୍ଧଗୁଡ଼ିକ ଗରିବ । ପୁଣି ଉଦାସୀ । ଦୟା ନ କରି ନିର୍ଦ୍ଦୟ ହେବା ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ କଥାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ । ସେଥିପାଇଁ ନମ୍ବରଦାର (ଗାଁ ମୁଖିଆ) ଢେଙ୍ଗୁରା ଦେଇ ଜଣାଇ ଦେଲେ ଯେ ଚୋର ଯଦି ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣ କରେ, ତାକୁ କ୍ଷମା ଦିଆଯିବ ।

ପରଦିନ ମହେଶ ନମ୍ବରଦାରଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଲା । ସବୁକଥା କହିଲା । କଥାର ସତ୍ୟାସତ୍ୟ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଅନ୍ଧ ତିନିଜଣଙ୍କୁ ଡକରା ହେଲା । ଅନ୍ଧମାନେ ମହେଶ ଯାହା କହିଥିଲା, ତାକୁ ସ୍ୱୀକାର କଲେ ।

ସମସ୍ତେ ମହେଶ ସ୍ତ୍ରୀର ବୁଦ୍ଧିକୁ ତାରିଫ କଲେ । ନମ୍ବରଦାର ମହେଶକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲେ ।

ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ହଙ୍ଗା ହେଲା । ସେଠି ସମସ୍ତେ ମହେଶଙ୍କୁ ନମ୍ବରଦାରର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଭାବରେ ବାଛିଲେ ।

ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଗଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ଜେଲକୁ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା ।

ଯେ ଦୋଷ କରେ, ଦିନେ ନା ଦିନେ ସେ ଧରା ପଡ଼ିବ । କେହି କେବେ ଖସି ଯିବେନି ।

ଅମୂଲ୍ୟ ଉପଦେଶ

କାହିଁ କେତେକାଳର କଥା, କହି ହେବ ନାହିଁ । ଜଣେ ରାଜା ଠିକଏ ଓଡ଼ିଶରେ ସିଂହାସନ ଆରୋହଣ କଲେ । ସେତେବେଳକୁ ସେ ଜଣେ ଋଷିଙ୍କର ଭକ୍ତ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ଉଆସରେ ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିର ଅଛି । ଏହାର ଘେର ସୁନାରେ ଗୁଡ଼ଣି ହୋଇଛି । ଏହାକୁ 'ମହାରାଜା କା ମନ୍ଦିର' ବୋଲି ଲୋକେ କୁହନ୍ତି । ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି କାଶ୍ମୀର ରାଜା ଓ ତାଙ୍କ ପରିବାରର ଏଇ ମନ୍ଦିର ବୋଲି ପରିଗଣିତ ହୁଏ ।

ନୂଆ ରାଜାଙ୍କ ଆଦେଶରେ ମହାରାଜା କା ମନ୍ଦିର ପାଖରେ ଘରଟିଏ ତୋଳା ହେଲା । ଋଷିଙ୍କୁ ଆଣି ରାଜା ସେଠାରେ

ରଖିଲେ । ପ୍ରତିଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ରାଜା ସେଠାରେ ଭଜେ କରନ୍ତି । ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ରହି ପୁଣି ଚାଲି ଆସନ୍ତି । ସେଇ ସମୟରେ ସେ ଗୁରୁଙ୍କର ଭଲ ପରାମର୍ଶ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଋଷି ଯାହା କହୁଥିଲେ, ରାଜା ତାକୁ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ପାଳନ କରୁଥିଲେ ।

ଦିନେ ରାଜା ଋଷିଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲେ ଋଷି ବଡ଼ ମ୍ରିୟମାଣ ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି । ଆଖିରେ ତାଙ୍କର ଲୁହ ଢଳ ଢଳ । ଗଡ଼ିବାକୁ ଯାହା କିଛି ବାକି ଅଛି । ରାଜା ଏକଥା ଦେଖି ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ସେ ଋଷିଙ୍କୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଏହାର କାରଣ ପଚାରିଲେ । ଋଷି କହିଲେ—"ବାବା, ଭଲ ଦିନ କାଳ ସରି ଆସିଲା । ଏଥର ଭୟଙ୍କର ବିପଦ । ସ୍ୱରଆଡ଼େ ତମକୁ ତାହା ଘେରି ରହିଛି । ତୁମର ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଓ ସେନାପତିମାନେ ଗୁପ୍ତ ମନ୍ତ୍ରଣା କରିଛନ୍ତି । ସେଇ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଫଳରେ ତୁମେ ଗାଦିଚ୍ୟୁତ ହେବ । ତମକୁ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ ସେମାନେ ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଜ୍ଞ । ବେଳ ଥାଉ ଥାଉ ତୁମେ ହୁସିଆର ହୁଅ । ଛଦ୍ମବେଶରେ ଏଠୁ ଆଜ ଲୁଚି ପଳାଅ । ସାଥିରେ ଯେତେ ପାର ସୁନା ଧନ ରତ୍ନ ଓ ଟଙ୍କା ନେବାର କଥା, ନେଇ ଯାଅ । କିନ୍ତୁ ହୁସିଆର, ଏକଥା କେହି ଯେପରି ଜାଣି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏଇ କାଗଜ ଖଣ୍ଡିକ ନିଅ । ଏଥିରେ ଉପଦେଶ ସବୁ ଲେଖାଅଛି । ତାହା ରତ୍ନ ସ୍ୱରୂପ । ଏହାକୁ ହଜାଇବ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ସମୟ ପାଇବ ଦେଖୁଥିବ । ଉପଦେଶକୁ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ପାଳନ କରିବ । ବ୍ୟତିକ୍ରମ କରିବ ନାହିଁ । ଭଗବାନ ତୁମକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ । ତମର ମଙ୍ଗଳ ହେଉ । ତୁମେ ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଅ । ବିଳମ୍ବ କର ନାହିଁ । ବିଦା ହେଉ ।"

ଗୁରୁଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ରାଜା ଆସିଲେ । ମନ ତାଙ୍କର ଶାନ୍ତଶାନ୍ତ । ଗୁରୁଙ୍କର ଆଦେଶ ଅମାନ୍ୟ କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁ ନ ଥିଲା । ସେ ସିଧା ରାଜପ୍ରାସାଦକୁ ଆସିଲେ । ହୀରା, ନୀଳା, ମୋତି, ମାଣିକ୍ୟ ଯାହା ସବୁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଥିଲା, ତାକୁ ଗୋଟିଏ ମୁଣିରେ ପୂରାଇଲେ । ସେ ମୁଣିକୁ ଗୋଟିଏ ଲମ୍ବା କୋଟ ଭିତର ପଟେ ସିଲାଇ କଲେ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାଗରେ କିଛି ସୁନା ଭର୍ତ୍ତି କଲେ । ତାକୁ ହାତରେ ଧରିଲେ । ସେଇ କୋଟଟି ପିନ୍ଧି ପାଦରେ ଚଟି ହଳେ ପୂରାଇ ସେ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ଯେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବ, ତାଙ୍କୁ ସେ କେବେହେଲେ ରାଜା ବୋଲି ଭାବିବ ନାହିଁ । ସେ ଯେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ପରିବ୍ରାଜକ, ଏହାହିଁ ତାର ଧାରଣା ହେବ ।

ରାତି ରାତି ସେ ଚାଲିଥାନ୍ତି । ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଝେଲମ ନଦୀ କୂଳରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଡେରି ନ କରି ନଈ ପାରି ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ସକାଳୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ସେ ରାଜଧାନୀର ବହୁଦୂରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ସେ କ୍ଲାନ୍ତ, ଅବସନ୍ନ । ଦେହ ତାଙ୍କର ବିଶ୍ରାମ ଲୋଡ଼ୁଥାଏ । ସେ ସେଥିପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେଲେ ନାହିଁ । ଗୁରୁ ଦେଇଥିବା କାଗଜ ଖଣ୍ଡି ସେ ବାହାର କଲେ । ତାକୁ ପଢିଲେ । ସେଥିରେ ଲେଖାଥିଲା ତୁମେ ତୁମ ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି ଯାଉଛ । ଯେଉଁଠି ପହଞ୍ଚିବ ତାହା ତମର ଅଜଣା ଆଉ ଅଶୁଣା । ସେଠି କୌଣସି ଜିନିଷ ବା ମଣିଷ, କାହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ ନାହିଁ । ମନେରଖ, ବିପଦ ଆସିଲେ, ନିଜର ଲୋକ ଦୂରେଇ ଯାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁ ନାହିଁ । ଯେ ବିପଦ ବେଳେ ଆସିବ, ତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ । ରାଜା ବହୁବାର ଏହାକୁ ପଢିଲେ । ବାରମ୍ବାର ମନେ ମନେ ଗୁଣି ହେଲେ । ଠିକ୍ ମନେ କରି ରଖିଲେ ।

ତାପରେ ସେ କାଗଜଟିକୁ ଯତ୍ନରେ ତାଙ୍କ ପକେଟରେ ସାଇତି ରଖିଲେ । ତାପରେ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ସେ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କଲେ ।

ସେ ତାଙ୍କ ଆଖିକୁ ଋଣଆଡ଼େ ବୁଲାଇ ଆଣିଲେ । କାଶ୍ମୀର ଉପତ୍ୟକା ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ । ସମସ୍ତ ଭୂଭାଗ ରଙ୍ଗମୟ । ଋଣ-ଆଡ଼େ ଗୋଲାପୀ ଧଳା ଆଲମଣ୍ଡ ଫୁଲର ସମାବେଶ । ତଳେ ଗାଢ଼ ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ଘାସ । ତା ଉପରେ ପଡ଼ିଛି ଝଡ଼ା ଆଲମଣ୍ଡ ଫୁଲ ପାଖୁଡ଼ା । ଏହା ଏକ ଅନବଦ୍ୟମୟ ସୁଷମା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥାଏ । ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଲମ୍ବା ସୋରିଷ କିଆରୀ । ସେଥିରେ ଫୁଲ ଫୁଟିଛି । ମାଇଲ ମାଇଲ ଧରି ତାହା ସମସ୍ତ ଭୂଖଣ୍ଡକୁ ଗାଢ଼ ହଳଦୀ ରଙ୍ଗରେ ସଜେଇ ଦେଇଛି । ନାନା ରଙ୍ଗର ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ଓ ସେମାନଙ୍କ କାକଳି—ଏକ ଅପୂର୍ବ ପରିବେଶର ସଞ୍ଚାର । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ଜୀବନ କର୍ମ ମୁଖରିତ ଥିଲା । ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତିଟିଏ ବେଳ ସେ ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ସଂସାରରେ ଯେ ଏତେ ରୂପର ଭଣ୍ଡାର ଅଛି, ତାହା ତାଙ୍କୁ ବିସ୍ମୟ କଲା । ରାଜା ମନେ ମନେ କାଶ୍ମୀରର ପ୍ରଶଂସା କଲେ । ସେ ସନ୍ତୋଷର ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ପକାଇ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ କରି କହିଲେ—କାଶ୍ମୀରର ସମାନ କେହି ନାହିଁ । କାଶ୍ମୀର ସ୍ୱର୍ଗ ସଙ୍ଗେ ସମାନ ।

ସେ ତ କ୍ଳାନ୍ତ । ଅବସନ୍ନ । ତାଙ୍କର ବିଶ୍ରାମ ଦରକାର । ସେ ସମ୍ଭାକଉଡ଼ର ଦୋକାନରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ । ଲୁଣି ଚା ଟିକିଏ ପିଇଲେ । ଘଣ୍ଟା ପାଏ ସେ ବୁଲିଛନ୍ତି । ଆଖିରେ ତାଙ୍କର ଥକିଏ ନିଦ । ଆଖି ଖୋଲିବା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷେ କଷ୍ଟ ହେଉଥାଏ । ସେ

ଭାବଲେ—ତାଙ୍କର କିଛି ସମୟ ବିଶ୍ରାମ ନେବା ଉଚିତ । ସେ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନଟିଏ ବାଛି ଶୋଇଗଲେ । ଗାଢ଼ ନିଦ ତାଙ୍କୁ ହୋଇ-ଗଲା । ନିଦରୁ ଉଠିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଲା । ସେ ସତେଜ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ପୁଣି ସେ ରାଜଧାନୀରୁ ବାହାର ଯାଇଥିବା ରାସ୍ତାଟିଏ ଧରିଲେ । ସେ ପୂରା ଦିନ ଓ ରାତି ଅଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲୁଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ପାନ୍ଥଶାଳା ଦୁଆରର ଆଲୁଅ ତାଙ୍କ ନଜରରେ ପଡ଼ିଲା । ରାଜା ଘରଟିକୁ ନିକନିଖି କରି ଦେଖିଲେ । ତାହା ଗୋଟିଏ ଦୋତଲା କୋଠାଘର । କାଶ୍ମୀରର ସାଧାରଣ ଘର ପରି ଦ୍ୱିତୀୟ ମହଲରେ ଗୋଟିଏ ଓପାରିଆ ବାରଣ୍ଡା ଅଛି । ସେଠାକୁ ଗୋଟିଏ ସିଡ଼ି ପଡ଼ିଛି । ସେଥିରେ ଆଠଟି ପାହାଚ । ତଳ ଘର ମେଣ୍ଢା ଛେଳି ଗାଈ ଗୋରୁରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେମାନଙ୍କ ବୋବାଳିରୁ ଏହା ଜଣା ପଡ଼ୁଥାଏ ।

ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ତାଙ୍କର ଜମା ଆଗ୍ରହ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ଏଇଠି ରାତିଟା କଟାଇବାକୁ ସେ ସ୍ଥିର କଲେ । ସେ ସବୁଆ ପାହାଚ ଦେଇ ଉପର ମହଲକୁ ଉଠିଲେ । କବାଟ ଖୋଲିବା ପାଇଁ କବାଟରେ ଠକ୍ ଠକ୍ ଶବ୍ଦ କଲେ । ଜଣେ ବୁଢ଼ୀ ଦୁଆର ଖୋଲି ଦେଲା । ବୁଢ଼ୀଟି ଦେଖିବାକୁ କଦାକାର । ଏପରି ଅସୁନ୍ଦର ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିଏ କେବେହେଲେ ରାଜାଙ୍କ ନଜରକୁ ଆସି ନ ଥିଲା । ସେ ଏଥିପାଇଁ ସେଠାରେ ରହିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ଭାବିଲେ । ଫେରିବାକୁ ସେ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛନ୍ତି, ବୁଢ଼ୀଟି ହସି ହସି କହିଲା—"ରାତି ବେଶି ହେଲାଣି । କୁଆଡେ ଆଉ ଯିବ ? ଆଜି ରାତିଟା ଏଠି କଟାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । କାଲି ସକାଳେ ଚାଲିଯିବ ।"

ରାଜା ବୁଢ଼ୀର କଥା ମାନିଲେ । ତା ପଛେ ପଛେ ପାନ୍ଥଶାଳାରେ ପଶିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ କୋଠରୀକୁ ନିଆଗଲା । ସେ ବଖରାଟି ଘର ଅନ୍ଧାରିଆ । ସେଥିରେ ବିଛଣାଟିଏ ପଡ଼ିଥାଏ । ତା' ଉପରେ ଧଳା ଚଦର ପରା ହୋଇଥାଏ । ସେ ତ ଶୋଇବାକୁ ଯାଉଥିଲେ, ହଠାତ୍ ଗୁରୁଙ୍କ କଥା ତାଙ୍କ ମନେ ପଡ଼ିଲା । ତେଣୁ ସେ ବିଛଣାରେ ଶୋଇଲେ ନାହିଁ । ନିଜ ମନକୁ ସଜାଗ କରି ନେଲେ । କିଛି ଗରମ ଖାଦ୍ୟ ଆଣିବା ପାଇଁ ବରାଦ ଦେଲେ । ବୁଢ଼ୀଟି ଚାଲିଗଲା । ସେ ଭିତରୁ ପଟ୍ ଦ୍ୱାର ଦେଇଦେଲେ । ବିଛଣା ଚଦର ଉଠାଇ ଦେଖିଲେ ଯେ ଗୋଟିଏ ନରମ ଗଦି ଖଟ ଉପରେ ପଡ଼ିଛି । ତାକୁ ସେ ଉଠାଇ ନେଲେ । ତାପରେ ଯାହା ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କ ଆଖି ଖୋସି ହୋଇଗଲା । ସେଠି ଖଟର ପଟା ନ ଥିଲା । ଗାତଟିଏ ଥିଲା । ଯଦି ବସିଥାନ୍ତେ, ସିଧା ଗାତ ଭିତରେ ପଶି ଯାଇଥାନ୍ତେ । ସେ ପୁଣି ବିଛଣା ଯେମିତି ପଡ଼ିଥିଲା, ସେମିତି ଘୋଡ଼ାଇ ଦେଲେ । ଦ୍ୱାର ଖୋଲି ସେ ବଡ଼େ ବୁଲିଲେ । ବୁଢ଼ୀ ଖାଦ୍ୟ ନେଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେ ତାକୁ ହତ୍ୟା କଲେ । ସେଇ ଗାତ ଭିତରକୁ ପକାଇ ଦେଲେ । ବିଛଣାଟି ସେମିତି ପକାଇ ଧର୍ମଶାଳାରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ।

ଦୁଇ ଦିନ ଓ ଦୁଇ ରାତି ସେ ଚାଲି ଚାଲି ଆସି ଗୋଟିଏ ସହରରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେଠି ତାଙ୍କର ପିଲାଦିନର ସାଙ୍ଗ ରହୁଥିଲା । ତା ପାଖକୁ ଗଲେ । ରାଜା ତ ଗୋଟେ ପର୍ଯ୍ୟଟକର ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିଥିଲେ । ବାଟ ଚାଲି ଚାଲି ଆସିବାରେ ସେ ସବୁ ମଇଳା ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସେ କ୍ଳାନ୍ତ ଓ ଅବସନ୍ନ ଦେଖା ଯାଉଥିଲେ । ବନ୍ଧୁ ଜଣକ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ପାରିଲା ନାହିଁ । ପରେ ଯେତେବେଳେ ଜାଣିଲା

ଯେ ରାଜା ସେ ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଆସିଛନ୍ତି ଓ ସେ ତାଙ୍କୁ କୁଣ୍ଢେଇ ପକାଇଲା । ସେଠି ରାଜା କିଛି ଦିନ ରହିଲେ । ବନ୍ଧୁଟି ତାଙ୍କୁ ଉତ୍ତମ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲା । ଯତ୍ନ ନେବାରେ ତ୍ରୁଟି କରୁନଥିଲା । ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ପିଲାଦିନର କଥା ମନେ ପକାଇଲେ । ଏକାଠି ଖୁସିରେ ଦୁଇ ମାସ କାଳ କଟାଇ ଦେଲେ । ତୃତୀୟ ମାସର ପ୍ରଥମ ଦିନ । ରାଜା ବନ୍ଧୁକୁ କହିଲେ—"ମୋତେ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଜ୍ୟକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ତାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ରାଜଗାଦି ହାସଲ କରିବାକୁ ହେବ । ମୋତେ ଯିବାକୁ ଦିଅ ।" ବନ୍ଧୁଟି ତାଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେଲା । ଗଲା ବେଳେ ଗୋଟିଏ ବେଗବାନ ଘୋଡ଼ା ଦେଇ କହିଲା—"ଏହାକୁ ନିଅ । ଏ ତମକୁ ତମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥଳରେ ନିରାପଦରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବ ।" ରାଜା ତା ଠାରୁ ଘୋଡ଼ା ଗ୍ରହଣ କଲେ ନାହିଁ । ସେ ଚାଲି ଚାଲି ବାହାରିଲେ ।

ସେ ଦୁଇ ଦିନ ପରେ ତାଙ୍କ ଦାଦାଙ୍କ ପାଖେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ତାଙ୍କର ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଦାଦା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ତାପରେ ସେ ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଆସିବା କଥା ଶୁଣି ଦାଦା ତାଙ୍କର ତାଙ୍କୁ ଯଥାଆଦର କଲେ ନାହିଁ । ଏହା ରାଜାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ବାଧିଲା । ବିପଦରେ ପଡ଼ିଲେ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଦୂରେଇ ଯାଆନ୍ତି, ଏହା ତାଙ୍କ ଗୁରୁଙ୍କର ଉପଦେଶ । ଏହା ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ସତ ବୋଲି ସେ ଅନୁଭବ କଲେ । ସେଠି ସେ ଆଉ ନ ରହି ପଳାଇଲେ ।

ପଡ଼ୋଶୀ ରାଜ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ନିଜର ପରିଚୟ ରାଜାଙ୍କୁ ଦେଲେ । ସେ ଦେଶର ରାଜା ତାଙ୍କୁ ଉଚିତ ସମ୍ମାନ ଦେଲେ ।

ତାଙ୍କର ତ ଅର୍ଥର ଅଭାବ ନ ଥିଲା ! ସେଠାକାର ରାଜାଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ବି ମିଳିଲା । ତେଣୁ ଏକ ବିରାଟ ସୈନ୍ୟ ବାହିନୀ ସଂଗ୍ରହ

କରିବାରେ ତାଙ୍କୁ ଅସୁବିଧା କିଛି ହେଲା ନାହିଁ । ସେ କାଶ୍ମୀର ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ।

ରାଜା ପଳାଇ ଯିବା ପରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ସେନାପତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କିଏ ବେଶି କ୍ଷମତା ହାସଲ କରିବ, ସେଥିପାଇଁ ଦ୍ୱନ୍ଦ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ-ଗଲା । ବିଦ୍ରୋହ କରି ରାଜାଙ୍କୁ ତଡ଼ିବାରେ ଯେଉଁ ଏକ ମନ ଓ ଏକ ଧାରଣା, ସେ ସବୁ ଆଉ ନ ଥିଲା । ବରଂ ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ସହ୍ୟପାରୁ ନ ଥିଲେ । ଏହାର ପ୍ରଭାବ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ରାଜାଙ୍କ ଆକ୍ରମଣରେ କାଶ୍ମୀର ସୈନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରାଣରେ ଲଢିଲେ ନାହିଁ । ଅନେକ ପ୍ରାଣ ଭୟରେ ପଳାଇଲେ । ଯେଉଁମାନେ ରହିଲେ ଯୁଦ୍ଧରେ ସେମାନେ ନିହତ ହେଲେ । ସବୁ ସେନାପତି ବି ମଲେ । ରାଜା ପୁଣି କାଶ୍ମୀର ରାଜା ସିଂହାସନ ଆରୋହଣ କଲେ । ତାଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ତାଙ୍କ ଗୁରୁଙ୍କର କେହି ତତ୍ତ୍ୱ ନେଲେ ନାହିଁ । ସେ ସେ ଇହଲୀଳା ସାଙ୍ଗ କରି ଦେଇଥିଲେ । ଏ ଖବର ରାଜାଙ୍କୁ ଏକ ଶକ୍ତ ଧକ୍କା ଦେଲା । ସେ ଗୁରୁଙ୍କର ଏକ ସମାଧି ମଠର କରି ଦେଲେ । ବଞ୍ଚି ଥିବାଯାଏ ପ୍ରତିଦିନ ସେଠାକୁ ସେ ଯାଉଥିଲେ ।

କାଶ୍ମୀରର ରାଜା

ବହୁଦିନ ତଳେ କାଶ୍ମୀରରେ ଜଣେ ରାଜା ଥିଲେ । ସେ ବୌଦ୍ଧ । ଧର୍ମ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଅନୁରାଗ ବହୁତ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ବହୁ ବିହାର କଲେ । ମଠର ବହୁତ ତୋଳାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ସବୁ ଲୋକ ତ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ପାଗଳ । ରାଜାଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କଲେ ସ୍ୱାର୍ଥ ସିଦ୍ଧ ହେବ, ଏକଥା ପ୍ରଜା ଓ ପାଖଲୋକଙ୍କ ଧାରଣା । ତେଣୁ ରାଜାଙ୍କୁ କିପରି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ହେବ ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । କାଶ୍ମୀର ଲୋକେ ଏହା ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନ ଥିଲେ । ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ କାଶ୍ମୀରରେ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇଗଲେ ।

ସବୁ କାଳରେ ଏବଂ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଥାଏ । ତାହାହିଁ କାଶ୍ମୀରରେ ଘଟିଥିଲା । କେତେକ ଲୋକ ବୌଦ୍ଧ ହେଲେ ନାହିଁ । ବରଂ ଯେଉଁମାନେ ବୌଦ୍ଧ ହେଲେ ନାହିଁ ସେମାନେ ଧର୍ମାନ୍ତରିତ ଲୋକଙ୍କୁ ଘୃଣା କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପୁଅ ଅନ୍ୟତମ । ସେ ବାରମ୍ବାର ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କହେ—ଆମେ ହିନ୍ଦୁ । ଆମର ଧର୍ମ ସନାତନ । ସବୁ ଧର୍ମର ସମନ୍ୱୟ । ତୁମେ ତାକୁ ଛାଡ଼ି ବୌଦ୍ଧ ହେଲ ? ଏହା ଉଚିତ ହେଲା ନାହିଁ । ମନ୍ତ୍ରୀ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ଉତ୍କର୍ଷତା ଉପରେ ବହୁତ କୁହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯୁକ୍ତିରେ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ପୁଅ ପଚାରେ—"ମଣିଷ ପାଇଁ ଧର୍ମ । ଦୟା, କ୍ଷମା, ଶ୍ରଦ୍ଧା, କ୍ରୋଧଶୂନ୍ୟତା ଓ ପରୋପକାର ସବୁ ଧର୍ମର ମୂଳଭିତ୍ତି । ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ନୂଆ କଥା କ'ଣ କହିଲ ?"

ମନ୍ତ୍ରୀ ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଧାରଣା —ଯେ ଅବୁଝା ହେବାକୁ ଚାହେଁ, ତାକୁ ବୁଝାଇ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଲୋଚନା ନିରର୍ଥକ । କିନ୍ତୁ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନା ହେଉଛି ମଣିଷର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଲାଳସା । ମନ୍ତ୍ରୀ ତାର ଅଧୀନ । ସେଥିପାଇଁ ପୁଅକୁ ଧର୍ମ ବଦଳାଇ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ବାଧ କଲେ ।

ପୁଅ ଥରେ ସିଧା ସିଧା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କହିଲା—"ବାପା, ମୋତେ ଧର୍ମ ବଦଳାଇବା କଥା ଆଉ କହିବ ନାହିଁ । ମୋତେ ବାଧ କଲେ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବି ।"

ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବିଲେ – ମୋର ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପୁଅ । ସେ ପୁଣି ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବ ? ମୋର ସଂସାର କ'ଣ ଆଉ ରହିବ ? ସେଥିପାଇଁ ସେ ପୁଅକୁ ଆଉ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ପୁଅ ଯଦି ବୌଦ୍ଧ ନ ହୁଏ, ତାଙ୍କ ଅନ୍ତେ ସେ ଆଉ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏଥିରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବନ୍ତି—ଏ ବଂଶର ଗାରିମା ଏଇଠି ଶେଷ ହୋଇଯିବ । ବଂଶର ଲୋକେ ଛାରଖାର ହୋଇଯିବେ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଦୁଃଖିତ । ଏହାହିଁ ଥିଲା ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଦୁଃଖ ।

କଥାଟା ଏପଟ ସେପଟ ହୋଇ ରାଜାଙ୍କ କାନକୁ ଗଲା । ରାଜା ଏହାର ସତ୍ୟାସତ୍ୟ ନେଇ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ— "ମହାରାଜ, ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ଯେଉଁ ଖବର ପହଞ୍ଚିଛି, ତାହା ସତ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଆପଣ ଏକମାତ୍ର ମୋର ସାହା ଭରସା । ପୁଅକୁ ଆଲୋକ ଦେଖାନ୍ତୁ । ସେ ମତ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରୁ । ଏହା ମୋର ଗୁହାରି ! ନିବେଦନ । ପ୍ରାର୍ଥନା ।"

ରାଜା କିନ୍ତୁ ମତ ଦେଲେ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କାମରେ ମନ ଦେଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ସେଠାରେ କିଛିଏ ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ରାଜା ଯେତେବେଳେ କଥାଟା ଆଉ ଆଗେଇ ନେବାକୁ ଚାହୁଁ ନାହାନ୍ତି, ସେ ଚୁପ୍ ହୋଇ ରହିଲେ । ସେଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଚାଲିଗଲେ ।

ଅଳ୍ପ ଦିନ ପରେ ରାଜା ଆଦେଶ ଦେଲେ—ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଅକୁ ଧରିଆଣି ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର କରାଅ । ରାଜାଦେଶ । ଅବଜ୍ଞାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନାହିଁ । ପାଇକମାନେ ଗଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଅକୁ ଧରି ଆଣିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ତାଙ୍କ ପୁଅଙ୍କ ପ୍ରତିବାଦ ନିରର୍ଥକ ହେଲା ।

ରାଜା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପୁଅକୁ କହିଲେ—"ମୋର ଆଦେଶ ତୁମର ଶିରଚ୍ଛେଦ ହେବ । ଆଜିଠାରୁ ଠିକ୍ ଏକ ମାସ ପରେ ।"

ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଅ ଉପରେ ଥରି ଉଠିଲା । ସେ ଥରି ଥରି ପଚାରିଲା— "କି ଦୋଷ ମୁଁ କଲି ଯେ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ତୁମ୍ଭେ ମୋତେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଆଦେଶ ଦେଲେ ? ଦୟା ହେଉ । ମୋତେ କାରଣ ଜଣାଇ ଦିଆ ହେଉ ।"

ରାଜା କହିଲେ—"ତୁମକୁ ମୁଁ କୌଣସି କାରଣ ଦର୍ଶାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଏ ଯେଉଁ ଏକମାସ ସମୟ ଅଛି, ସେହି ସମୟ ତୁମେ ତୁମ ବାପାଙ୍କ ସହ ରହିପାର । ନିର୍ଭୟରେ ବୁଲାବୁଲି କର । ସେ ସମ୍ପର୍କରେ କିଛି କଟକଣା ନାହିଁ । ରକ୍ଷୀମାନେ ତୁମ ଦେହରକ୍ଷୀ ଭଳି କାମ କରିବେ । ମାସ ପୂରିଗଲେ, ମୋ ପାଖରେ ହାଜର କରାଇବେ ।"

ଏ ଏକ ଅଜବ ଆଦେଶ । ଯେ ଶୁଣିଲା, ସେ ହସିଲା । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ରକ୍ତ ଶୁଖିଗଲା । ସେ ଆସି ରାଜାଙ୍କ ପାଖରେ ଆପତ୍ତି କଲେ । ଫଳ କିଛି ଫଳିଲା ନାହିଁ ।

ଯେଉଁଦିନ ମାସ ପୂରିଲା, ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପୁଅକୁ ରାଜାଙ୍କ ପାଖରେ ହାଜର କରାଗଲା । ପୁଅ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ମାସକ ଭିତରେ ସେ କଳାକାଠ ପଡ଼ିଗଲେଣି । ଦେହରେ ପଲେ ମାଂସ ନାହିଁ । ଖାଲି କଣ୍ଠା ଦୋହଲୁଛି । କେବଳ ପୁଅ ଯାଇ ନ ଥିଲା ମନ୍ତ୍ରୀ ବି ତା ସାଥିରେ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ତଦ୍ରୂପ ।

ପୁଅ ସିଧା ଯାଇ ରାଜାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡ଼ି କହିଲା-- "ମହାରାଜ, ଆପଣଙ୍କ ଆଦେଶ ଶୁଣିଲା ଦିନୁ ମୁଁ ଭୟରେ ଥରୁଛି । ରାତିରେ ନିଦ ହେଉନାହିଁ । ପେଟକୁ ଦାନା ଯାଉନାହିଁ । କ'ଣ ମୋର ଦୋଷ ତା ବି ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଦୟା କରିବା ହେଉ । କ୍ଷମା ମିଳିବା ହେଉ ।"

ରାଜା କହିଲେ- 'ମୋର ଆଦେଶରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ନ ଥିଲା ।'

ଏହା ଏକ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ କରାଯାଇଥିଲା । ମଣିଷର ମୃତ୍ୟୁକୁ ସବୁଠାରୁ ବେଶି ଡର । ଏଇ ଭୟରେ ସେ ତାର ବର୍ଗର ଶକ୍ତି ହରାଏ । କିନ୍ତୁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଶରଣାପନ୍ନ ହେଲେ, ମୃତ୍ୟୁର ଭୟ ରହିବ ନାହିଁ । ବରଂ ମୁକ୍ତିର ବାଟ ଖୋଜିବ । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଏଇ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରିଛି । ତୋ ବାପା ସେଥିପାଇଁ ସେଇ ଧର୍ମର ଶରଣାପନ୍ନ । ତୁ ତାର ସମାଲୋଚକ । କିନ୍ତୁ ମୃତ୍ୟୁକୁ ତୋର ଘୋର ଭୟ । ଯେଉଁ ଧର୍ମରେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଭୟ ନାହିଁ, ତା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ । ତେଣୁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମକୁ ତୁ ମାନିନେବା ଉଚିତ ।"

ଯୁବକଟି କହିଲା—"ମହାରାଜ ! ଆଜି ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ମୁଁ ଆପଣଙ୍କଠାରୁ ପାଇଲି, ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଧନ୍ୟ । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଅଧିକ କିଛି ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ ।"

ରାଜା କହିଲେ—"ତୁ ଆଜିଠାରୁ ଅତିଥି ଭବନରେ ରହ । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ପୁସ୍ତକ ପଢ଼ । ଯଦି ସମ୍ୟକ ଜ୍ଞାନ ନ ମିଳେ, ମୋତେ କହିବୁ ।"

କିଛି ଦିନ ଏହା ଭିତରେ ବିତିଗଲା । ହଠାତ୍ ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳେ ରାଜାଙ୍କର ଆଦେଶରେ ଯୁବକଟି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ରାଜା କହିଲେ—"ଏଇ ଜଳନ୍ତା ଲ୍ୟାମ୍ପଟି ନେ । ତୋ ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯା । ତାପରେ ଏହାକୁ ଧରି ଫେରି ଆସିବୁ । କିନ୍ତୁ ଫେରିବାବେଳେ କି ଆସିଲା ବେଳେ ଲ୍ୟାମ୍ପ ଯଦି ଲିଭେ, ତୋର ମୃତ୍ୟୁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ।"

ଭୟଭୀତ ଯୁବକଟି ହାତରେ ଲ୍ୟାମ୍ପ ଧରି ଚାଲିଥାଏ । ପବନରୁ ଲ୍ୟାମ୍ପ ଆଲୁଅକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ସେ ଯତ୍ନବାନ ।

ସେ ଗୋଟିଏ ହାତରେ ଲ୍ୟାମ୍ପ ଧରିଥିଲା । ଆର ହାତରେ ତାକୁ ଘୋଡ଼ାଇଥିଲା । ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଯାଉଥିଲା । ତାର ଆଖି ସବୁବେଳେ ଲ୍ୟାମ୍ପର ଜଳୁଥିବା ଆଲୁଅ ଉପରେ । ପଛରେ ତାର ଖଣ୍ଡାଧରି ରକ୍ଷୀମାନେ ଚାଲୁଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଘରକୁ ସହରର ଅଳିଗଳି କନ୍ଦି ଭିତର ଦେଇ ଗଲେ । ପବନ ଦହଲକାଏ ଆସିଲେ, ଯୁବକର ରକ୍ତ ଶୁଖିଯାଏ । ସେ ଶେଷକୁ ଯାଇ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ତାକୁ ଦେଖି ତାର ବାପା ଧାଇଁ ଆସିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଅ କହିଲା—"ବାପା, ମୋତେ ଛୁଅଁ ନାହିଁ । ରାଜାଙ୍କର ଆଦେଶ । ତାଙ୍କୁ ମୋତେ ପାଳିବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ଉଆସକୁ ଏଇନେ ଫେରିଯିବି । ବାଟରେ ହେଉ କି ଏଠି ହେଉ ଯଦି ଆଲୁଅ ଲିଭେ, ମୋତେ ଫାଶୀ ମିଳିବ । ଏହା ନ ଲିଭିବା ମୋ ହାତରେ । ତେଣୁ ମୋତେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରିବାକୁ ଦିଅ ନାହିଁ । ବିଦାୟ ଦିଅ ।"

ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ପୁଅକୁ ଅଟକାଇବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଆଉ ଉଠିଲା ନାହିଁ । ଏ ଯେ ଗୁରୁତର ପରୀକ୍ଷା । ମନ୍ତ୍ରୀ ଏହା ଅନ୍ତରେ ଅନ୍ତରେ ଅନୁଭବ କଲେ । ସେ ଯେ ରାଜାଦେଶ ପାଳିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ପରିବର୍ତ୍ତନ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଅସମ୍ଭବ । ଏହା ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଭାବରେ ଜଣା । ସେ ପୁଅର ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲେ । ରାଜଦ୍ୱାରରେ ସେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲେ—ସ୍ୱୟଂ ରାଜା ପୁଅକୁ ତାଙ୍କର ସାଙ୍ଗେଟି ନେବାକୁ ବିଜେ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପୁଅକୁ ଦେଖି ରାଜା ଖୁବ୍ ଖୁସି ।

ରାଜା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପୁଅଠାରୁ ଲ୍ୟାମ୍ପ ନେଇଗଲେ । ତାକୁ ପଚାରିଲେ—"ପୁଅ, ବାଟରେ ତୁମେ କାହାକୁ ସବୁ ଭେଟିଲ, ମୋତେ କୁହ ।"

ଯୁବକଟି ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି କହିଲା -"ମହାରାଜ ! ଆପଣଙ୍କ ଆଦେଶ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟଙ୍କର । ତାହାକୁ ପାଳିବା ମୋର ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା । ତେଣୁ ସବୁ ସମୟରେ ମୋର ଆଖି ଦୁଇଟି ଲ୍ୟାମ୍ପ ଦେହରେ ଲାଗି ରହିଥିଲା । ତେଣୁ ମୁଁ କାହାକୁ ବାଟରେ ଦେଖିପାରି ନାହିଁ ।"

ରାଜାଙ୍କ ଓଠରେ ସାମାନ୍ୟ ହସ । ସେ କହିଲେ—"ଏକାଗ୍ରତା ରହିଲେ, ମଣିଷ ମନ ଚହଲେ ନାହିଁ । ଏହାହିଁ ପରୀକ୍ଷାରେ ତୁମେ ହାସଲ କଲ । ଯଦି ମଣିଷ ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ ମନ ଧ୍ୟାନ ଦିଏ, ସେ ଆଉ କୌଣସି କଥା ଜାଣି ପାରିବ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ବୌଦ୍ଧ-ଧର୍ମ କହେ—ତୁମେ ଯଦି ସବୁବେଳେ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ଉପରେ ଗଭୀର ଭାବରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବ, ତୁମେ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ କୌଣସି କଥା ଜାଣି ପାରିବ ନାହିଁ । ଦୁଃଖ ଆପେ ଆପେ ଆସି ଚାଲିଯିବ । ତୁମେ ଜାଣି ପାରିବ ନାହିଁ । ତୁମେ ସତ୍ୟର ସନ୍ଧାନ ପାଇବ । ଜନ୍ମ, ଜରା, ମୃତ୍ୟୁ ଚକ୍ରରୁ ଅବ୍ୟାହତି ନେବ । ଏହା କିଛି ମାମୁଲି କଥା । ତୁମେ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିଲ ।"

ରାଜା ଯେପରି ଭାବରେ ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ, ତାହା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପୁଅକୁ ଚକିତ କରିଦେଲା । ରାଜାଙ୍କର ଏ ଯେ ଏକ ଫଳପ୍ରଦ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା, ତାହାହିଁ ତାର ହୃଦବୋଧ ହେଲା । ରାଜାଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧି ଦେଖି ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ରାଜାଙ୍କୁ ସେ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲା ।

ତାର ଏକ ବିରାଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା । ସେ ବାପାଙ୍କୁ ଆଉ ସମାଲୋଚନା କଲା ନାହିଁ । କିଛି ଦିନ ପରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇଗଲା ।

ପ୍ରତିଶୋଧ

ପ୍ରାଚୀନ କାଶ୍ମୀରରେ ପୀର ପଞ୍ଜାଲ ରାସ୍ତା ବେଶ୍ ଜଣାଶୁଣା ଥିଲା । ଏହାକୁ ଲୁଣ ରାସ୍ତା ବୋଲି ଲୋକେ କହୁଥିଲେ । କାରଣ ଏହିବାଟେ କାଶ୍ମୀରକୁ ପଞ୍ଜାବରୁ ଲୁଣ ଆସେ । ଏ ରାସ୍ତାର ଦୁଇ କଡ଼ରେ ଘଞ୍ଚ ଜଙ୍ଗଲ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି, ତଥାପି ତାହା ଭିତରେ କାହିଁ କେତୋଟି ଗାଁ ଗଢି ଉଠିଛି । ସେଇ ଗାଁ ଭିତରୁ ରାଜପୁରି ଅନ୍ୟତମ । ଏବେ ସେ ଗାଁ ରାଜଓ୍ୱାର ନାମରେ ପରିଚିତ । ସେଇ ଗାଁରେ ସାତୋଟି ଭାଇ ଗୋଟିଏ ଭଉଣୀ ସହ ରହୁଥିଲେ । ଭାଇମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ଶ୍ରଦ୍ଧା ବି କରନ୍ତି । ଭଉଣୀ ତାଙ୍କର ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର । କଣ୍ଢେଇଟିଏ ପରି । ଭାଇମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାଣଠାରୁ ସେ ଅଧିକ ଭଲପାଏ । ଭାଇମାନେ ବି ତାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ଭାଇମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଝଗଡ଼ା ହୁଏ । ବେଳେ ବେଳେ ମାଡ଼ଗୋଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଭଉଣୀକୁ ସେମାନେ କଡ଼ା କଥା ପଦେବି କହନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ଯାହା ପାଇଁ ଯାହା କରେ, ସେଥିରେ ସେମାନେ ଖୁବ୍ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ।

ସମୟ ଗଡ଼ି ଚାଲେ, ଅତି ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ । ଭାଇମାନେ ବାହା ହେଲେ । ଘରକୁ ସାତୋଟି ବୋହୂ ଆସିଲେ । ସମସ୍ତେ ସୁନ୍ଦରୀ, ଚଞ୍ଚଳ ଓ ଚତୁରୀ । ଘର ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ପାଟି ତୁଣ୍ଡରେ ଘର ପୂରି ରହିଲା । କିଛି ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘର ଆନନ୍ଦରେ ହସିଲା । କିନ୍ତୁ ବୋହୂମାନେ ଗୋଟିଏ କଥା ଲକ୍ଷ୍ୟ

କଲେ—ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଭଲପାଆନ୍ତି ସତ, କିନ୍ତୁ ଭଉଣୀ ପରି ନୁହେଁ । ତା'ଛଡ଼ା ଭଉଣୀର ସବୁକଥା ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ମାନନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ବି ତା'ର କଥା ମାନନ୍ତି, ତାହାହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଘର ନର୍କ । ତା'ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କଥା କେହି କେବେ ନ ମାନିଲେ, ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀମାନେ ରାଗରେ ନିଆଁ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀକୁ ତାଙ୍କର ବାଭଣ ଘରରେ ଗାଳି ଦେବାକୁ ଭୁଲୁ ନ ଥିଲେ । ଫଳରେ ବୋହୂମାନେ ଭଉଣୀଟି ଉପରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ନିଆଁଟି ଯେପରି କୁହୁଳି କୁହୁଳି ଜଳେ, ସେମିତି ସେମାନଙ୍କର ଅସନ୍ତୋଷ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ତା' ପ୍ରତି ବିଦ୍ୱେଷ ଆଣିଲା । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଘୃଣା କଲେ ।

ସ୍ୱାମୀମାନେ ଗଲା ପରେ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଭଉଣୀକୁ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କାମ ଦେଉଥିଲେ । ସେ ତାକୁ ଅଗ୍ରହ ସହ କରିଗଲା । ପ୍ରତିବାଦ କଲା ନାହିଁ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ସେ କଥା ସେ କେବେହେଲେ କାହାକୁ ବି କହିଲା ନାହିଁ । ଫଳରେ ବୋହୂମାନଙ୍କର ସାହସ ବଢ଼ିଗଲା । ସେମାନେ ତାକୁ ବେଶି ବେଶି କାମ ଦେଲେ । ଏବେ ଯଦି ପ୍ରଥମ ଜଣକ ତାକୁ କହେ—"ଘର ଓଳା" । ଦ୍ୱିତୀୟ କହେ—"ବାସନ ମାଜ ।" ତୃତୀୟ କର୍କଶ ସ୍ୱରରେ କହେ—"ତୁ କେତେ ଅଳସେଇ ଝିଅ, କହିଲୁ ? ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଇଳା ଲୁଗା ପଡ଼ିଛି । କଷ୍ଟ ହୋଇନ । ଶୀଘ୍ର କାଚ । ମଇଳା ଯେମିତି ଟିକିଏ ନ ରହିବ, ସେମିତି ସଫା କରିବୁ ।" ଶେଷରେ ସାନ ବୋହୂ କହେ—"ରନ୍ଧା ବଢ଼ା ଶୀଘ୍ର କର । ଭାଇମାନେ ଆସିଲେ, ଖାଇବେ ।"

ବଗୁଣ୍ଡ ହିଁ ଅଛି ଏଣେତେଣେ ଦୌଡ଼େ । କାମ କରେ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ । ସବୁ ବୃଥା । କାମ ତା'ର ବଢ଼ିଯାଏ । ନିଃଶ୍ୱାସ ନେବାକୁ ବେଳ ହୁଏ ନାହିଁ । ପଦ ପଦକେ ତା' ଉପରେ ଗାଳି ଅଜାଡ଼ ହୋଇପଡ଼େ । ଏମିତିକି ସେ ଟିକିଏ ଜୋଉବାକୁ ବେଳ ପାଏ ନାହିଁ । ଆଗେ ଆଗେ ସେ ଆଗ୍ରହରେ କାମ କରୁଥିଲା । ଏବେ କୌଣସି କାମରେ ତା'ର ଅଗ୍ରହ ଆଉ ନାହିଁ । ଗାଳି ଭୟରେ ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ଭଳି ସେ କାମ କରେ । ଜୀବନ ତା'ର ଦୁଃଖମୟ ହୋଇଯାଏ । ଯେତେବେଳେ ଭାଇମାନେ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି, ତାକୁ ଫୁରୁସତ ମିଳେ ।

ଭାଇମାନେ ଆସିବାର ଘଣ୍ଟାକ ପୂର୍ବରୁ ସେ ଗାଧୁଆ ଘରକୁ ଯାଏ । ସଫା ସୁତୁରା ହୋଇ ଗାଧୋଇ ପଡ଼େ । ଭଲ ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଭାଇମାନଙ୍କ ଆସିବା ବାଟକୁ ଚାହିଁରହେ । ସେଥିପାଇଁ କେଉଁ ବୋହୂ କିଛି କହନ୍ତି ନାହିଁ । ବରଂ ଏଥିପାଇଁ ତାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରନ୍ତି । ସେ କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲେ, ବୋହୂମାନେ କହନ୍ତି— "ଆଲୋ, କାମ କରୁଛୁ କ'ଣ ? ଯା, ସଫା ସୁତୁରା ହୋଇ ଆ । ଭାଇମାନଙ୍କ ଆସିବା ବେଳ ହୋଇଗଲାଣି । ଡେରି କରନା ।"

କଷ୍ଟ ସବୁ ସହି ସହି ଜୀବନ ତା'ର ଦୁର୍ବିସହ ହୋଇଗଲା । ତଥାପି ସେ ଥରେ ତା'ର ଦୁଃଖ କଥା ଭାଇମାନଙ୍କ ଆଗରେ କହିଲା ନାହିଁ । ଭାଉଜମାନେ ତା'ର ଏ ଗୁଣ ପାଇଁ ମନେ ମନେ ତାକୁ ଖୁବ୍ ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି । ସେ ଭାଇମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମିଶିଲା ବେଳେ ଜଣାଯାଏ—ଯେପରିକି ତା'ର ଜୀବନ ସୁଖମୟ । ହସି ଖେଳି ସେ ସମୟ କଟାଇ ଦେଉଛି । ଭଉଣୀ ତାଙ୍କର ଆନନ୍ଦରେ ଅଛି, ଏହା

ଭାବି ଭାଇମାନେ ବି ଖୁସି । ତା'ର ଯୋଗୁ କେବଳ ଘରେ ଶାନ୍ତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ବସା ବାନ୍ଧି ରହିଥିଲା । ଏଇଟା ତା'ର ଭାଇମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ।

ଥରେ ଗୋଟିଏ କାମ ପଡ଼ିଲା । ଭାଇମାନେ ଦୂର ଜାଗାକୁ ଗଲେ । ସେମାନେ କିଛିଦିନ ଅନୁପସ୍ଥିତ ରହିବେ, ଏ କଥା ସେମାନଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଜାଣିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଅବାଧ ସ୍ୱାଧୀନତା ମିଳିଗଲା । ସେମାନେ ଭାବିଲେ ଏଇ ମଉକାରେ ଭଉଣୀକୁ ଶେଷ କରିଦେବେ । ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କର କଣ୍ଟା ଯିବ । ଭାଇମାନେ ଯିବାର ପରଦିନ ବଡ଼ବୋହୂ କହିଲା—"ଅଲୋ, ଅନେଇଛୁ କ'ଣ ? ତୋ' ଭାଇଙ୍କର ମୁଦି ଏଇ ନଡ଼ା ଗଦାରେ କେଉଁଠି ହଜିଗଲା । ଖୋଜ ବାହାର କର । ନଇଲେ ଦେଖିବୁ ।" ଏତିକି କହି ସେ ଚାଲିଗଲା । ଝିଅଟି ନଡ଼ା ଗଦାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା । ସେ ଦେଖିଲା—ନଡ଼ା ଗଦାଟି ବେଶ୍ ବଡ଼ । ସେଥିରୁ କିପରି ମୁଦି ଖୋଜିବ, ସେ ଜାଣିପାରିଲା ନାହିଁ । ସେଇ ନଡ଼ା ଗଦା ମୂଳେ ବସି କାନ୍ଦିଲା । ସେ ତ କାନ୍ଦିବାକୁ ସମସ୍ତ ପାଉ ନ ଥିଲା, ସମୟ ମିଳିବାରୁ ସେ ବେଶ୍ କାନ୍ଦିଲା । ଆଖିରୁ ତା'ର ଲୁହ ଧାର ଧାର ହୋଇ ବୋହି ଯାଉଥାଏ । କହିଁ କହିଁ ହୋଇ ସେ କାନ୍ଦୁଥାଏ । ତା'ର ବିକଳ କାନ୍ଦଣା ଦେଖି ମୂଷାଟିର ଦୟା ହେଲା । ସେ ପାଖକୁ ଆସି ତା' ଗୋଡ଼ ପାଖରେ ଚିଁ ଚିଁ ଶବ୍ଦ କଲା । ଗୋଡ଼ ପାଖକୁ ଅନାଇ ଝିଅଟି ଦେଖିଲା—ବଡ଼ଟ ମୂଷାଟିଏ ତା' ଗୋଡ଼ ପାଖରେ ବସିଛି । ତାକୁ ସେ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଅଉଁସି ପକାଇଲା । କହିଲା— "ମୋର ଦୁଃଖ ତୁ କାହୁଁ ଜାଣିବୁ ? ଏତେ ବଡ଼ ନଡ଼ା ଗଦାରେ ମୋ' ଭାଇ କେଉଁଠି ମୁଦିଟା ହଜାଇ ଦେଇଛି । ମୋ' ବଡ଼

ସଉଜ କହୁଛନ୍ତି, ସେ ମୁଦିକୁ ମୋତେ ବାହାର କରିବାକୁ । ନଇଲେ ସେ ମୋତେ ଦେଖିନେବ ।” ମୂଷାଟି ଡେଇଁ ଡେଇଁ ସେଠୁ ଖସି-ଯାଇ ସେ ଗଦାଟିରେ ପଶିଲା । ଝିଅଟି ସେଇଠି ବସି ରହିଲା । ଉପର ବେଳା ମୂଷାଟି ଧୀରେ ଧୀରେ ଗଦା ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲା । ମୁଦିଟା ସେ କାମୁଡ଼ି ଧରିଥାଏ । ସେଇଟି ତା’ ପାଦ ପାଖରେ ରଖିଦେଇ ତା’ ଗାତରେ ପଶିଗଲା । ଏକ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଝିଅଟି ଆଶ୍ୱସ୍ତି ମାରିଲା । ମୁଦିଟିକୁ ନେଇ ବଡ଼ ସଉଜକୁ ଦେଇ ଦେଲା ।

ପରଦିନ ସବୁ ଯା’ସାକ ଏକାଠି ହୋଇ ଗୋଟାଏ ମସୁଧା କଲେ । ଗହମ ତାଙ୍କ ଘରେ ଜମା ହୋଇଥିଲା । ତାକୁ ଦେଖାଇ ସେମାନେ କହିଲେ—“ଏଥିରୁ ଭଲତକ ବାଛି କାଠ କୋଠିରେ ରଖିଦେବୁ । ଖରାପତକ ବାହାରେ ଜମା କରିଦେବୁ । ନଇଲେ, ଦେଖିବୁ ।”

ଝିଅଟି ଦେଖିଲା—ଆଖି ଆଗରେ ତା’ର ପାହାଡ଼ ଭଳି ଗହମ ଗଦା । ସେଥିରୁ ଭଲମନ୍ଦ ବାଛିବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅସମ୍ଭବ । ସେ ପୁଣି ବିପଦରେ ପଡ଼ିଲା । ହେଥିପାଇଁ ତାକୁ କାନ୍ଦ ମାଡ଼ିଲା । ସେ ଖୁବ୍ କାନ୍ଦିଲା । ଏତିକିବେଳେ କେଉଁଠି ଥିଲେ କେଜାଣି ଦୁଇଟି ଘରଚଟିଆ ଉଡ଼ି ଆସିଲେ । ସେଠି ଆସି ବସିଲେ । ଥଣ୍ଟରେ ତାଙ୍କର ଭଲ ଗହମକୁ ଅଲଗା କରି ରଖିଲେ । ପ୍ରଥମେ ତାକୁ ଡର ମାଡ଼ିଲା । ଭାବିଲା—ସେମାନେ ଗହମ ଖାଇ ଯାଉଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରି ଦେଖିଲା ଯେ ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଗହମ ଖାଉ ନାହାନ୍ତି । ଭଲ ଗହମ ଖରାପ ଗହମ ଅଲଗା ଅଲଗା

କରି ରଖୁଛନ୍ତି । କାମ ସରିଯିବାରୁ ସେମାନେ ଉଠିଗଲେ । ଝିଅଟି ଭଲ ଗହମ ନେଇ କୋଠିରେ ରଖିଦେଲା । ଭାଉଜମାନେ ତା'ର କିଛି ତ୍ରୁଟି ଦେଖିଲେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ ନାହିଁ ସିନା, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ତ କିଛି କହିବାର ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ସେମାନେ ରାଗରେ ଗରଗର ହେଲେ ।

ତୃତୀୟ ଦିନ । ସେମାନେ କ'ଣ କାମ ଦେଇ ଝିଅଟିକୁ ହଇରାଣ କରିବେ, ସେ କଥା ସ୍ଥିର କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଯାହା-ହେଉ ଝିଅଟି ଆନନ୍ଦରେ ସେ ଦିନଟି କଟାଇଦେଲା । କିନ୍ତୁ ଚତୁର୍ଥ ଦିନ ତାକୁ ଗୋଟିଏ କପ୍ ଦିଆଗଲା । ତାକୁ କହିଲେ--"ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ଜଙ୍ଗଲରେ ଜଣେ ଋଷି ଅଛନ୍ତି । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚେରମୂଳ ଓ ଔଷଧ ଗଛର ରସ ଦେଉଛନ୍ତି । ଯା, ତାଙ୍କୁ ସେଥିରୁ କିଛି ମାଗିବୁ । ସେ ଦେଲେ ଆମ ପାଇଁ ନେଇ ଆସିବୁ । ଖବରଦାର, ସଂଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ତୁ ଯେପରି ଏଠି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିବୁ ।"

ତାକୁ କାହିଁକି ସଂଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ଆସିବାକୁ କୁହାଗଲା, ତା'ର କାରଣ ସେ ଜାଣେ । ସେଦିନ ତା'ର ଭାଇମାନେ ଆସିବାର କଥା, ସଂଧ୍ୟା ବେଳକୁ ହୁଏତ ଆସିଯିବେ । ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ ଏପରି କଡ଼ା ଆଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ।

ବହୁ କଷ୍ଟ, ତାଡ଼ନା ଓ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ସହି ସହି ଝିଅଟି ଅତିଷ୍ଠ ହେଲାଣି । ଏ ଆଦେଶ ଶୁଣି ଦେହ ତା'ର ଜଳିଗଲା । ସେ ମନେ ମନେ ଭାବିଲା—ଏ ଅବସ୍ଥା କେଉଁ ଦିନ ଗ୍ଲୁଲିଲେ ସେ ମରିଯିବ । ଏଥିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ସେ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବ । ସେଥିପାଇଁ ସେ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ । କପ୍‌ଟି ହାତରେ

ଧରି ଜଙ୍ଗଲକୁ ଗଲା । କନ୍ତୁ ଋଷିଙ୍କ ଆଶ୍ରମକୁ ସେ ଗଲା ନାହିଁ । ସେ ଜଙ୍ଗଲରେ ଗୋଟିଏ ଗଛ ଥିଲା । ତା'ର ଚେରଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ୍ ଲାଲ । ସେଥିରୁ ସେ ରସ ବାହାର କଲା । ସେଇ ରସରେ କପ୍‌ଟି ପୂର୍ଣ୍ଣ କଲା । ତା'ପରେ ଜଙ୍ଗଲ ଛାଡ଼ି ଘରକୁ ମୁହାଁଇଲା । ବାଟରେ ତା'ର ଭାଇମାନଙ୍କ ସାଥିରେ ଦେଖାହେଲା । ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ହସିକରି ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇଲା । ଏଇଟା ଅଟେ ଜାଗାଟି ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ନିର୍ଜନ । ଏଠାକୁ ସାଧାରଣ ସୁନ୍ଦର ଲୋକ ଆସିବା ବି କଷ୍ଟକର । ଏଠି ତାଙ୍କ ଭଉଣୀକୁ ଦେଖି ସେମାନେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଏକାବେଳକେ ପଚାରିଲେ— "ତୁ ଏଠାକୁ କାହିଁକି ଆସିଛୁ ?"

ହସ ହସ ବଦନରେ ଭଉଣୀଟି ମଧୁର ସ୍ୱରରେ କହିଲା— "ଭାଇ, ତମ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଆଖିରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ହେଉଛି । ସେମାନଙ୍କର ଔଷଧ ଦରକାର ପଡ଼ିଲା । ସେଥିପାଇଁ ମୋତେ ପଠାଇଲେ । ମୁଁ ମଧ ଆସି ରହିପାରିଲି ନାହିଁ । ଔଷଧ ନେଇ ଯାଉଛି ।"

ଭାଇ ଭଉଣୀ ସାଥି ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଭାଇ ସହିତ ଭଉଣୀକୁ ଦେଖି ଭୟରେ ଛାନିଆ । ସେମାନେ ଥରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଯଦି ଝିଅଟି ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟବହାର କଥା କହି ଦେଇଥିବ, ସେମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଶୋଚନୀୟ ହେବ । ଏଥିରେ ସେମାନଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଦେଖିଲେ— ଭାଇମାନେ ବଡ଼ ଶାନ୍ତ ଓ ମଧୁର ଭାବରେ ତାଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ । ବରଂ ସେମାନେ କହିଲେ—ତମମାନଙ୍କର ଆଖିରେ କଷ୍ଟ ହେଉଛି । ଏ କଥା ଅମେ ଆମ ଭଉଣୀଠାରୁ ଶୁଣିଲୁ । କେମିତି ସବୁ ଅଛ ? ଦେଖ, ତମମାନଙ୍କ ପାଇଁ କଷ୍ଟକରି ସେ ରସ ଆଣିଛି ।

ତୁମେ ଶୁଅ, ତମ ଆଖିରେ ସେ ଟିକଏ ଟିକଏ ରସ ପକାଇ ଦେଉ ।

ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ମନା କରିବାର ବାଟ ନ ଥିଲା । ସେମାନେ ଆଖିରେ ଖୁବ ଭୀଷଣ କଷ୍ଟ ହେଉଥିବାର ଛଳନା କଲେ । ରସ ଟିକଏ ଟିକଏ ପକାଇବାକୁ ଭଉଣୀକୁ ସେମାନେ କହିଲେ । ଝିଅଟି ଆଣିଥିବା ରସ ସେମାନଙ୍କ ଆଖିରେ ପକାଇଲା । ପ୍ରକୃତରେ ସେମାନଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ରଣା ନ ଥିଲା । ରସ ପଡ଼ିବାରୁ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଦିନକୁ ଦିନ ଯନ୍ତ୍ରଣା ବଢ଼ିଲା । କବିରାଜଙ୍କୁ ଡକାଗଲା, କିନ୍ତୁ କେହି ସେମାନଙ୍କୁ ଭଲ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଅନ୍ଧ ହୋଇଗଲେ । ବାପ ଘରକୁ ସେମାନେ ଗଲେ । ପୁଣି ଥରେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଫେରିବାକୁ ମନ ବଳାଇଲେ ନାହିଁ ।

ଝିଅଟି ପୁଣି ଖୁସିରେ ଭାଇମାନଙ୍କ ସାଥିରେ ରହିଲା ।

ପୃଥିବୀର ଦେଶକଥା

୧। ଓଁ ଏଭରେଷ୍ଟ — ଟ ୫-୦୦
୨। ଜାପାନ (୧) — ଟ ୫-୦୦
୩। ଜାପାନ (୨) — ଟ ୫-୦୦
୪। ଭାରତ (୧) — ଟ ୨-୦୦
୫। ଭାରତ (୨) — ଟ ୪-୫୦
୬। ଭାରତ (୩) — ଟ ୪-୫୦
୭। ଭାରତ (୪) — ଟ ୪-୫୦
୮। ଭାରତ (୫) — ଟ ୪-୫୦
୯। ଭାରତ (୬) — ଟ ୪-୫୦
୧୦। ଭାରତ (୭) — ଟ ୪-୦୦
୧୧। ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ (୧) — ଟ ୩-୦୦
୧୨। ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ (୨) — ଟ ୩-୦୦
୧୩। ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ (୩) — ଟ ୩-୦୦
୧୪। ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ (୪) — ଟ ୪-୫୦
୧୫। ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ (୧) — ଟ ୫-୦୦
୧୬। କାଶ୍ମୀର (୧) — ଟ ୫-୦୦
୧୭। ଆସାମ (୧) — ଟ ୫-୦୦
୧୮। କାଶ୍ମୀର (୨) — ଟ ୫-୦୦
୧୯। କାଶ୍ମୀର (୩) — ଟ ୫-୦୦
୨୦। ଲଦାଖ (୧) — ଟ ୨-୦୦
୨୧। ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ (୧) — ଟ ୫-୦୦

ନୀଳକଣ୍ଠେଶ୍ୱର ଶିକ୍ଷା ସଦନ
ଓଡ଼ିଆବାଟି ରୋଡ
କଟକ-୧